



Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITNIK
„OKTOIHA“ 1998.



Prosvjetni rad



List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Broj 66

DECEMBAR 2023.

ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

Svečano dodijeljene godišnje nagrade za naučna dostignuća



MINISTARKA PROF. DR ANĐELA JAKŠIĆ- STOJANOVIĆ URUČILA NAGRADE NAJBOLJIM ISTRAŽIVAČIMA

Ministarka Jakšić-Stojanović kazala da će Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija biti pouzdan partner i pružiti snažnu institucionalnu podršku svima onima koji teže izvrsnosti u nauci i inovacijama

Str. 16

TEMA BROJA: RAD PEDAGOŠKO- PSIHOLOŠKIH SLUŽBI U VASPITNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA

Stručne službe zamišljene su kao važna potpora svim akterima vaspitno-obrazovnog procesa. Istraživali smo koliko im je takva uloga zastupljena u praksi i koji su načini unapređenja njihove djelatnosti

Str. 4 i 5



Univerzitet Crne Gore nagradio najbolje studente

ONI SU UZOR BUDUĆIM GENERACIJAMA

„Dio svog akademskog i profesionalnog usavršavanja treba da ostvarite na najboljim obrazovnim, naučnim i umjetničkim adresama svijeta. Međutim, izraz vrhunskog patriotizma je da to što naučite tamo, primijenite u svojoj zemlji“, rekao je rektor UCG prof. dr Vladimir Božović

Str. 16



Ministarka prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović i šef predstavništva UNICEF-a Huan Santander

REFORMA OBRAZOVNOG SISTEMA JE PRIORITY

Neophodno poboljšanje školske infrastrukture, opremanje svih škola novim tehnologijama, kontinuirana obuka svih nastavnika, kao i povećanje broja asistenata u nastavi, romskih medijatora i školskih psihologa

Str. 14



U fokusu: Miloš Trivić, direktor Ispitnog centra Crne Gore

REDUKOVATI GRADIVO I MOTIVISATI UČENIKE ZA PISA TESTIRANJE

Intenzivno se radi na izmjenama i dopunama Pravilnika o polaganju maturalnog ispita, kao i Pravilnika o polaganju stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje

Str. 2



Nikšićka Gimnazija „Stojan Cerović“ obilježila 110 godina postojanja

JUBILEJ CJELOKUPNE PROSVJETE U CRNOJ GORI

Na svečanoj akademiji prikazan film o istorijatu škole, a priređen i bogat kulturno-umjetnički program

Str. 12



ZAVOD ZA UDŽBENIKE NA SAJMU KNJIGA U TIRANI

Na internacionalnom sajmu knjiga u Tirani, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva predstavio svoju bogatu izdavačku produkciju

Str. 21



„PROSVJETNOM RADU“ URUČENO PRIZNANJE FONDACIJE „UČITELJ“

Primajući priznanje, direktorica Zavoda za udžbenike Aleksandra Hajduković zahvalila Fondaciji „Učitelj“ što je prepoznala napore koje „Prosvjetni rad“ već decenijama čini na planu afirmacije obrazovanja, nauke i kulture u Crnoj Gori

Str. 19



Razgovor: Miloš Trivić, direktor Ispitnog centra Crne Gore

REDUKOVATI GRADIVO I MOTIVISATI UČENIKE ZA PISA TESTIRANJE

- **Intenzivno se radi na izmjenama i dopunama Pravilnika o polaganju maturalnog ispita, kao i Pravilnika o polaganju stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje**
- **Prema rezultatima PISA testiranja 2022. godine, u Crnoj Gori je iz nauke 55 odsto, iz čitanja 53, a iz matematike 60 odsto učenika funkcionalno nepismeno. Ovi podaci pokazuju da će oni imati poteškoće u daljem školovanju i zaposlenju**

Polaganje maturalnog ispita ove godine izazvalo je posebnu pažnju javnosti, a u fokusu su rezultati sa PISA testiranja. O tome i ostalim aktuelnostima razgovarali smo s direktorom Ispitnog centra Milošem Trivićem.

Ispitni centar osnovan je 2005. godine radi obavljanja eksterne provjere postignutih standarda znanja i vještina učenika. To obuhvata veliki broj složenih zadataka.

– Na osnovu člana 41a Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju, Ispitni centar obavlja eksternu provjeru postignutog standarda znanja i vještina učenika, odnosno polaznika. Nadležnosti ove institucije, shodno članu 41b istog zakona, jesu: da priprema zadatke, organizuje i sprovodi ispite, u skladu sa zakonom; osposobljava ustanove za pripremu izvođenja eksternih ispita; savjetuje i pruža usluge za eksternu provjeru znanja; istražuje i razvija eksternu provjeru znanja učenika i polaznika; vrši međunarodnu uporedivost kvaliteta obrazovnog sistema; realizuje međunarodna testiranja; organizuje državna takmičenja učenika. Osim poslova propisanih zakonom, Ispitni centar, shodno članu 3 Odluke o osnivanju Ispitnog centra, obavlja i sljedeće poslove: izrađuje i formira bazu testova i drugih ispitnih materijala; priprema i izvodi pilot testiranja; izrađuje i štampa ispitne materijale, brošure, uputstva i slično; vodi odgovarajuću evidenciju koja se odnosi na eksternu



■ Miloš Trivić

provjeru znanja; analizira, obrađuje i objavljuje rezultate eksterne provjere znanja; organizuje savjetodavni rad sa školama u cilju pružanja stručne pomoći za kvalitetnije sprovođenje eksterne provjere znanja; organizuje seminare, savjetovanja, predavanja i dr., koji su od značaja za sprovođenje i unapređivanje eksterne provjere znanja; aktivno učestvuje i

sprovodi projekte čiji je cilj međunarodna uporedivost obrazovnih sistema.

Na čelo Ispitnog centra došli ste u momentu kada se pojavio problem prilikom polaganja eksterne mature. Dio prosvjetne javnosti nije bio saglasan s ponovnim ocjenjivanjem učenika za koje je utvrđeno da su prepisivali. Kakav je Vaš stav o tom rješenju?

– Odlukom Vlade Crne Gore promijenjeno je rukovodstvo i upravni odbor Ispitnog centra a zaključkom Vlade je definisano da se sprovede preporuka Državne komisije za maturalni stručni ispit o ponovnom vrednovanju testova učenika za koje je postojala sumnja da su prepisivali.

U svakoj učionici u kojoj se sprovodio maturalni i stručni ispit bilo je najviše po 15 učenika čiji su rad nadzirala dva prosvjetna radnika. Jedan od njih je test-administrator kojeg određuje direktor škole, a drugi je predstavnik Ispitnog centra iz reda direktora, pomoćnika direktora, pedagoga/psihologa, drugih obrazovno-vaspitnih ustanova.

Pitam sve one koji nisu saglasni s ponovnim vrednovanjem testova da li je moguće prepisati kada su u učionici dva nastavnika i 15 učenika, a u redovnim uslovima sprovođenja nastave je mnogo veći broj učenika i samo jedan nastavnik.

Da zaključim, moj stav je da smo postupili ispravno, a u narednom periodu ćemo biti još ispravniji i učiniti sve da se situacija iz juna 2023. godine ne ponovi.

Ministarka prosvjete nauke i inovacija Anđela Jakšić-Stojanović kazala je da se radi na izmjenama Pravilnika o polaganju maturalnog ispita. Kada će taj proces biti završen i koje su izmjene u pitanju?

– Radna grupa sastavljena od predstavnika Ministarstva, Ispitnog centra i Centra za stručno obrazovanje intenzivno radi na izmjenama i dopunama Pravilnika o polaganju maturalnog ispita, kao i Pravilnika o polaganju

OSNOVCI ĆE SE TAKMIČITI IZ ISTORIJE, GEOGRAFIJE I PROGRAMIRANJA

Ispitni centar zadužen je za organizaciju Državnog takmičenja znanja. Da li ste planirali izmjene kada je ta provjera znanja u pitanju?

– Ispitni centar je nadležan za realizaciju i organizaciju državnog takmičenja učenika osnovnih i srednjih škola. Novina u njegovom organizovanju je uvođenje tri nova predmeta iz kojih će se nadmetati učenici osnovnih škola. To su: Istorija, Geografija i Programiranje, kao i to da se učenik može takmičiti samo iz jednog nastavnog predmeta, te činjenica da takmičari mogu biti samo đaci koji se školuju u obrazovnom sistemu Crne Gore.

Naredne godine u saradnji, prije svega, sa školama planiramo da uvedemo takmičenje i iz drugih predmeta.

stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje. Cilj nam je da na taj način eliminišemo nedostatke i, prije svega, definišemo odgovornosti za prepisivanja i nedozvoljene radnje na ispitima.

U nadležnosti Ispitnog centra je i priprema naših učenika za međunarodna takmičenja. Koliko ste zadovoljni rezultatima?

– U organizaciji Ispitnog centra učenici iz Crne Gore učestvovali su ove godine na 40. Balkanskoj matematičkoj olimpijadi koja je održana od 8. do 13. maja u Antaliji (131 takmičar iz 22 države), na 64. Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi od 3. do 13. jula u Tokiju (618 takmičara iz 112 država), na 34. Međunarodnoj olimpijadi iz biologije, od 3. do 11. jula u gradu Al Ainu (293 takmičara iz 76 zemalja), na 53. Međunarodnoj olimpijadi iz fizike (IPHO 2023) od 10. do 17. jula u Tokiju (370 učenika iz 82 države), na 53. Međunarodnoj olimpijadi iz hemije koja je održana od 16. do 25. jula u Cirihi (348 takmičara iz 89 država), i na 19. Međunarodnoj geografskoj olimpijadi (iGeo 2023), od 8. do 14. avgusta do 4. septembra u Segedinu, na kojoj je učenik Egor Georgievski dobio pohvalu u konkurenciji 351 učenika iz 87 zemalja.

Na 53. Međunarodnoj olimpijadi iz hemije učenik Aleksa Damjanović osvojio je 34,06 odsto od ukupnog broja bodova, a Zada Medunjanin bronzanu medalju na 19. Međunarodnoj geografskoj olimpijadi (iGeo 2023). Učenici su učestvovali i na 35. Međunarodnoj informatičkoj olimpijadi (IOI 2023) koja je održana od 28. avgusta do 4. septembra u Segedinu, na kojoj je učenik Egor Georgievski dobio pohvalu u konkurenciji 351 učenika iz 87 zemalja.

Naši učenici već godinama postižu loše rezultate na PISA testiranjima. Taj trend je nastavljen, čak su rezultati na testiranju 2022. godine lošiji nego 2018. Imate li viziju kako to promijeniti?

– PISA testiranje mjeri funkcionalnost znanja, tj. kako ga djeca mogu iskoristiti za rješavanje nekih izazova i problema u životu.

Ispod nivoa „dva“ na ovoj provjeri znanja su učenici koji su funkcionalno nepismeni. Prema rezultatima testiranja 2022. godine, iz Crne Gore je iz nauke 55 odsto, iz čitanja 53, a iz matematike 60 odsto učenika ispod tog nivoa. Poražavajući je podatak da onih s najvišim nivoima iz matematike i čitanja imamo samo jedan odsto, a nula iz nauke.

Praksa pokazuje da će učenici koji su funkcionalno nepismeni imati poteškoće u daljem školovanju i zaposlenju i da ćemo imati problema u društvu s onima koji nisu završili školu ili se nijesu pronašli u nekoj oblasti.

Ispod prosjeka smo stalno od 2006. godine. Da bi se stanje popravilo, neophodno je redukovati obrazovne programe. Iz Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija najavljuju da će se te promjene desiti.

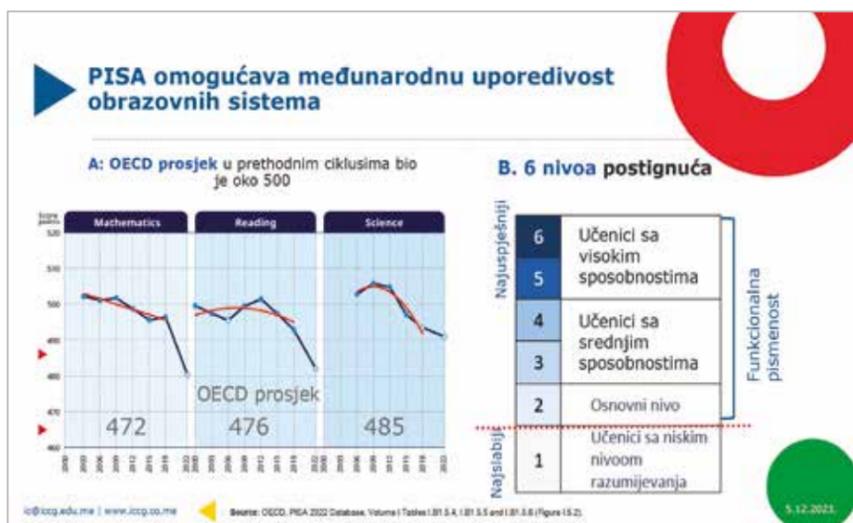
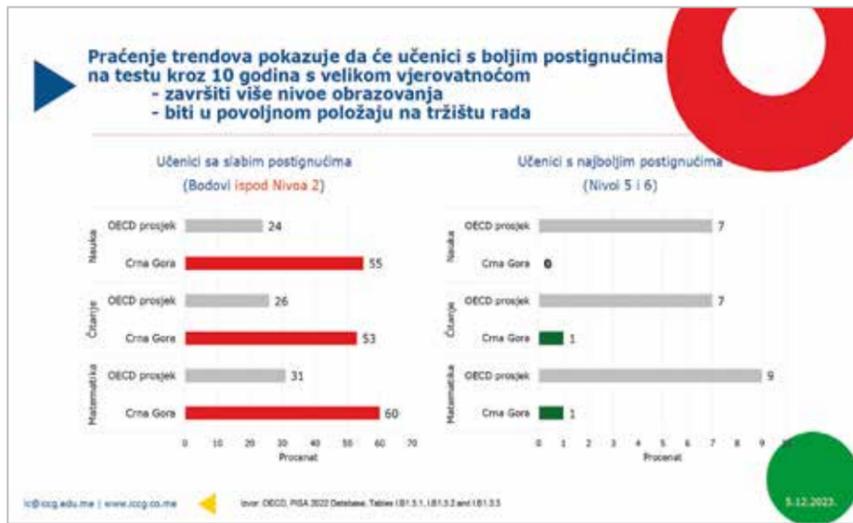
Međutim do 2025. godine, kada je zakazano novo testiranje, nećemo pokazati bolje rezultate, kakve god reforme primijenili. Bitno je da spriječimo da oni budu lošiji, a promjene će kasnije dati rezultat.

Problem je i to što učenici nijesu motivisani za testiranje, jer rezultat ne utiče na ocjenu. Potrebno je da im objasnimo značaj ovakvog testiranja za Crnu Goru na globalnom nivou.

Prema planovima, koje su najvažnije aktivnosti Ispitnog centra u narednom periodu?

– Neke od aktivnosti koje će sprovođivati Ispitni centar u narednom periodu odnose se i na uvođenje sistema kvaliteta čime će se omogućiti efikasnije upravljanje procesima i tačno definisati sve procedure rada u ovoj ustanovi.

Intenzivno se radi i radiće se na jačanju kapaciteta ustanove i unapređenju uslova rada zaposlenih u Ispitnom centru. Inicirali smo i nastojaćemo da nam se vrate nadležnosti čime će ova ustanova opravdati svoje ime i postojanje.



Rezultati PISA testiranja 2022. godine

ALARMANTNO LOŠA POSTIGNUĆA CRNOGORSKIH UČENIKA

- Crna Gora je iz matematičke pismenosti na 54. mjestu, iz čitalačke na 56, a iz naučne pismenosti na 62. mjestu. Rezultati su lošiji nego 2018. i daleko su ispod zemalja prosjeka OECD-a
- Zabrinjava veliki procenat učenika sa niskim postignućima koji je duplo veći u odnosu na prosjek zemalja OECD-a, a samo je jedan odsto učenika sa najboljim postignućima, u odnosu na sedam odsto koliko iznosi OECD prosjek

Rezultati crnogorskih učenika na PISA testiranju 2022. godine su ponovo razočarali. Postignuća su lošija nego 2018. i daleko su ispod prosjeka zemalja OECD-a. Crna Gora je iz matematičke pismenosti na 54. mjestu, iz čitalačke na 56, a iz naučne pismenosti na 62. mjestu. Poređenja radi, Crna Gora je iz matematičke pismenosti 2018. imala 430, a 2022. godine 406 bodova. Iz čitalačke pismenosti najbolji rezultat ostvaren je 2015. godine 427 bodova, 2018 iznosio je 421, a na posljednjem testiranju 405 bodova. Iz naučne pismenosti 2018. ostvareno je 415, a 2022. 403 boda.

Kako je, predstavljajući rezultate, kazao direktor Ispitnog centra **Miloš Trivić**, PISA je najveće međunarodno istraživanje u oblasti obrazovanja. Na testiranju 2022. godine učestvovalo je oko 690.000 petnaestogodišnjaka iz 81 zemlje. U Crnoj Gori

testiranje je održano u periodu april-maj, a učestvovala su 5.793 učenika iz 63 škole. „PISA ispituje kako petnaestogodišnjaci kreativno primjenjuju znanje u novim okolnostima, način na koji rješavaju složene probleme, kako kritički razmišljaju i koliko uspješno komuniciraju u 21. vijeku. Ovo istraživanje je alat koji omogućava međunarodnu uporedivu obrazovnog sistema“, rekao je on.

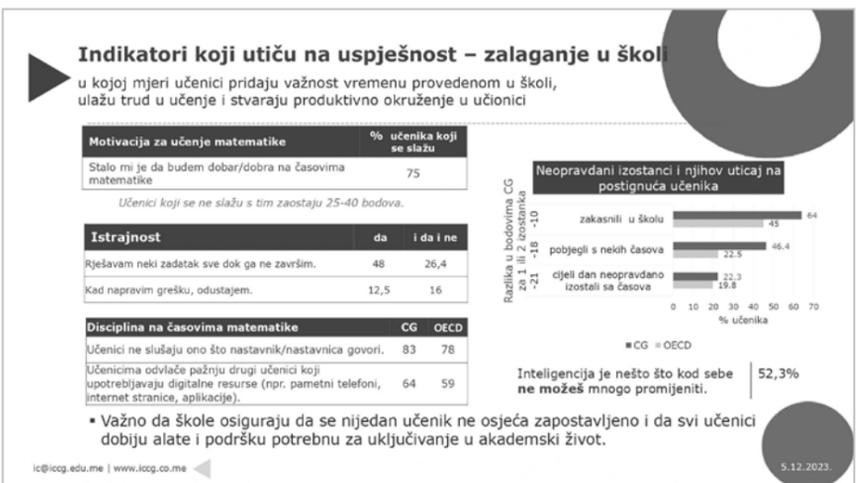
Trivić je pojasnio da je ovim ispitivanjem obuhvaćena generacija petnaestogodišnjaka koja je tokom posljednjeg razreda, ali i prethodnog zbog pandemije koronavirusa imala onlajn nastavu.

I prosjek u zemljama OECD-a na testiranju iz sve tri oblasti je lošiji 2022. godine. Ranije je bio 500, a na posljednjem PISA testiranju iz matematike je 472, iz čitalačke pismenosti 476 i iz nauke 485 bodova.

„Zabrinjava veliki procenat učenika sa niskim postignućima koji je duplo veći u odnosu na OECD prosjek, a samo je jedan odsto učenika sa najboljim postignućima, u odnosu na sedam odsto koliko iznosi OECD prosjek“, naglasio je Trivić.

Bolji rezultati u oblasti psihičkog blagostanja

PISA ispituje u kojoj mjeri socio-ekonomske razlike utiču na rezultate učenika. Istraživanje je pokazalo da u Crnoj Gori najveći dio učenika (30%) nije bio među najugroženijima ni među najprivilegovanijima. Učenici sa socio-ekonomskim prednostima (25%) nadmašili su učenike u nepovoljnom položaju (takođe 25%) za 67 bodova iz matematike. Oko 14% učenika u nepovoljnijem socio-ekonomskom položaju je u četvrtini najuspješnijih iz matematike. Ovi učenici se mogu smatrati akademski

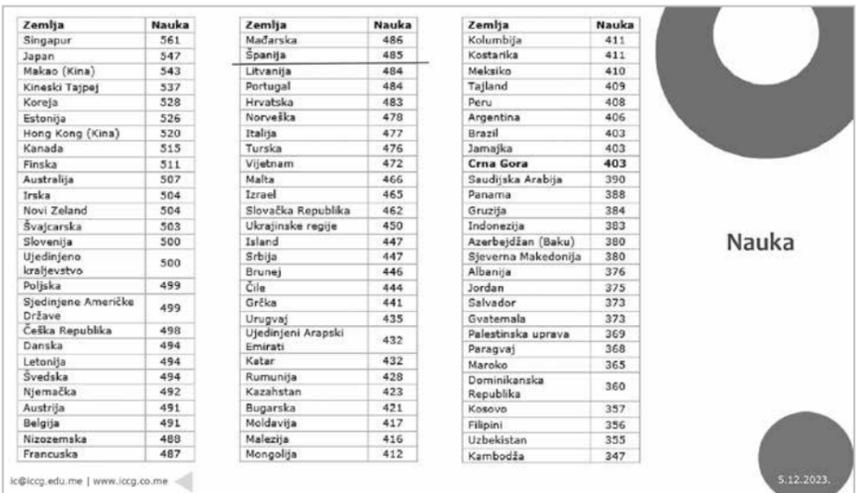
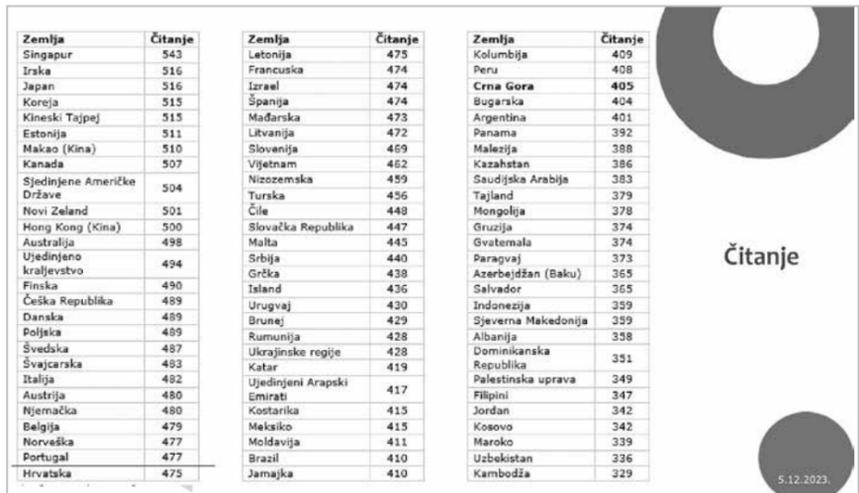
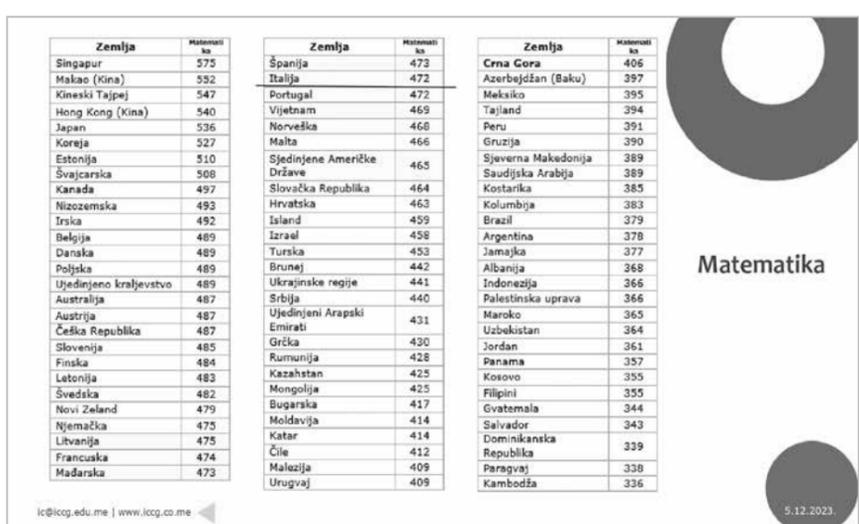


UČENJE U VRIJEME PANDEMIJE KORONAVIRUSA

PISA testiranjem je istraživano i kako su učenici učili tokom zatvaranja škola u vrijeme pandemije koronavirusa. U tom dijelu rezultati Crne Gore su bolji u odnosu na zemlje OECD-a ili su približno na istom nivou. Da je školska zgrada bila zatvorena više od tri mjeseca kazalo je 49% crnogorskih đaka, a u zemljama OECD-a 51%. Kod nas je veći procenat učenika (33%) koji su imali problem da pronađu nekoga da im pomogne u savladavanju školskih zadataka, dok je prosjek zemalja OECD-a prosjek 24%. Manji je procenat učenika (42%) koji su imali podršku kroz virtualne časove uživo putem video-komunikacije u odnosu na prosjek zemalja OECD-a (51%). Na nivou smo prosjeka zemalja OECD-a što se tiče obučivosti učenika za digitalnih uređaja i na približno istom nivou po tome da su nastavnici bili dostupni učenicima kada im je bila potrebna pomoć (65%).

DISCIPLINA I NEOPRAVDANI IZOSTANCI

Zabrinjavajući je podatak o zalaganju učenika u školi. Tako je njih 52,3% ocijenilo da je inteligencija nešto što kod sebe ne mogu promijeniti. Alarmantni su i rezultati istraživanja o disciplini na časovima matematike. U zemljama OECD-a 78%, a u Crnoj Gori 83% đaka izjavilo je da ne slušaju ono što nastavnik govori. U Crnoj Gori 64% učenika, a u državama OECD-a 59% njih objasnilo je da im pažnju odvlače drugi učenici i upotreba digitalnih uređaja. Urađena je i analiza kako neopravdani izostanci djeluju na postignuća đaka na testiranju. Na čas matematike zakasnilo je 64% učenika, a njihov rezultat je bio za 10 bodova slabiji u odnosu na ostale. Njih 46% pobjeglo je s nekih časova i oni su imali 18 bodova manje. Onih koji su neopravdano izostali cijeli dan sa nastave je 22,3%, a njihov rezultat je za 21 bod slabiji u odnosu na ostale.



VAŽNA KARIKA U LANCU NASTAVNIK – UČENIK – RODITELJ

- **Ulogu i značaj stručnih saradnika prepoznaju svi akteri u obrazovno-vaspitimnim ustanovama, ali u praksi postoji dosta problema da oni ostvare svoj profesionalni identitet na pravi način**
- **Učenici se najčešće obraćaju zbog vršnjačkog nasilja, loše adaptacije, odbacivanja od društva, tehnika učenja...**
- **Roditelji su neophodan partner i od načina saradnje s njima zavisi uspjeh u radu s djecom**
- **U školama je potrebno povećati broj stručnih saradnika, smanjiti im administrativne obaveze kako bi se fokusirali na individualni rad s učenicima i nastavnicima**

Rad pedagoško-psihološke službe u školi je vrlo delikatan, odgovoran, kompleksan i ostvaruje se kroz više područja. Nerijetko se aktivnosti pedagoga i psihologa prepliću i imaju dosta dodirnih tačaka. Njihov posao, iako veoma zastupljen u svim porama školskog života, nije toliko vidljiv i lak za strogo definisanje. Zaposleni u ovoj stručnoj službi dobijaju i zadatke koji im po opisu posla ne pripadaju. Oni su u centru trougla koji čine nastavnici, roditelji i učenici. O tome u kojoj mjeri su ovi stručni saradnici uspjeli da se izbore za svoje mjesto u obrazovanju razgovarali smo s njima, direktorima škola i nastavnicima.

Veliki broj izazova

Katarina Vučinić-Marković, pedagoškinja u OŠ „Vuk Karadžić“ u Podgorici, pojašnjava da bi pedagog trebalo da učestvuje u planiranju godišnjeg rada ustanove, da samostalno realizuje određeni broj aktivnosti s učenicima, roditeljima ili nastavnicima. Takođe, u različitim periodima u toku školske godine podstiče, prati i procjenjuje realizaciju ukupnog vaspitno-obrazovnog procesa u ustanovi.

Ona ističe da su problemi s kojima se najčešće suočava u svom radu brojni i da postaju sve složeniji.

„Bez obzira na to u kojem dijelu države radite i koliko ima *đaka* u vašoj školi, izazovi u radu su veoma slični i sve češće nas dovode u situaciju da naša stručna znanja i, nerijetko, dugogodišnje iskustvo nijesu dovoljni da se suočimo s njima ili ih uspješno riješimo. Posebno je teško odgovoriti zahtjevima u radu s učenicima čiji problemi u psihološkom i socijalnom funkcionisanju postaju sve složeniji i prisutniji kod svih uzrasta. Rad u školi podrazumijeva da se trendovi u obrazovnim politikama i nove pedagoške paradigme stalno mijenjaju te ih je neophodno pratiti, razumjeti i motivisati kolege da ih upoznaju i primijene u radu s učenicima. To nije uvijek jednostavno i moguće u uslovima koji postoje u našim učionicama. Ništa manje izazovno nije savladati sve administrativne obaveze koje imamo, a oduzimaju vrijeme koje se može kvalitetnije iskoristiti kako bi se bavili suštinom, a ne formom“, kaže Vučinić-Marković.

Za našu sagovornicu najljepši dio posla je direktan rad s učenicima. „U radu s djecom koliko date, toliko ćete i dobiti. Pažnja, kreativnost, iskrene emocije, čak i kada ih kritikujete, naiđu uvijek na iskrenu reakciju i odgovor koji vam pomogne da budete bolji i učite više. Najteži dio posla je kada vidite djecu koja su zanemarena ili nesrećna, a u njihovom okruženju ne prepoznajemo volju i kapacitet da im se pomogne. Posebno

zna da zaboli nemoć kada pravila, protokoli, nedorečeni zakoni, neuvezane institucije nadvladaju ideje i idealne praktičare koje vodi želja da se problem riješi što prije i u interesu djeteta“, poručuje Vučinić-Marković.

Prema njenim riječima, evidentne su brojne razlike u ponašanju djece nekad i sad. Za to ima mnogo razloga, ali jedan od mogućih je i to što se model porodičnog funkcionisanja i vaspitni stil mijenjao tokom vremena. „To je neminovno dovelo do promjene u modelima ponašanja koji se tretiraju kao poželjni kod djece. Očekivanja od djece, njihove uloge i dnevne rutine, sistem vrijednosti i modeli koji su im uzor razlikuju se u odnosu na vrijeme kada su njihovi roditelji bili djeca. To takođe uslovljava i brojne razlike u ponašanju koje mi danas ocjenjujemo kao manje ili više poželjno“, kaže ona.

Problemi zbog korišćenja društvenih mreža

Najčešći razlog zbog kojeg učenici traže pomoć pedagoga je da prijave probleme koje imaju zbog korišćenja društvenih mreža, ili da se žale na neprimjerenu onlajn komunikaciju s vršnjacima. Loši rezultati u učenju rijetko ih „dovedu“ kod pedagoga, dok je ovo dominantan razlog zbog kojeg roditelji traže pomoć.

Vučinić-Marković smatra da roditelji još uvijek nijesu prepoznali u stručnim saradnicima osobe koje im mogu pomoći da do problema ne dođe, ili da se sa izazovima suoče u pravom trenutku i pravilno.

„U kancelarije stručnih saradnika ulaze i učenici čiji problemi prevazilaze naše stručne mogućnosti. Rad s njima i njihovim porodicama podrazumijeva multidisciplinarni pristup i vrlo specifična znanja i iskustva koja nama nedostaju. Nijesam sigurna da uspijevamo da pomognemo ovim *đacima* da riješe probleme, ali sam uvjeren da im pomažemo tako što pokažemo spremnost da posređujemo između njih i nastavnika, drugih ustanova uključениh u problem, ili im predočimo prava i zakonske mogućnosti koje imaju za rješavanje problema“, kaže ona.



■ OŠ „Dušan Korać“

Vučinić-Marković ocjenjuje da su roditelji neophodan partner u njihovom poslu i često od načina saradnje s njima zavisi i uspjeh u radu s djecom.

„Prilika za saradnju je više i zavise od uzrasta učenika i zainteresovanosti roditelja. Zbog brojnih obaveza koje roditelji imaju, ili nedovoljne informisanosti, često izostaje saradnja u cilju dodatnog savjetodavnog ili preventivnog rada. Dominira saradnja u slučaju kada nastoji da riješimo neki konkretan problem koji se tiče djeteta u školi. Roditelji pokazuju različitu spremnost da prihvate savjet koji im daje pedagog, što umnogome zavisi i od vještine pedagoga da zadobije njihovo povjerenje. Nijesu rijetke situacije da roditelji savjet i podršku u radu s djecom prije traže putem interneta ili kod prijatelja, nego što se obrate stručnim saradnicima u školi koji su se za ovu vrstu podrške stručno usavršavali“, navodi ona.

Aktivnosti podređuju prioritetima

Biljana Mrkaić, psihološkinja, i **mr Nada Mitrović**, pedagoškinja u OŠ „Mileva Lajović-Lalatić“ u Nikšiću, kažu da one tokom radnog

vremena svoje aktivnosti podređuju prioritetima, a to su uvijek potrebe učenika.

„Razvojne specifičnosti djece uzrasta od šest do četrnaest godina predstavljaju široku paletu potreba, a naše je da ih predvidimo i očekujemo, pa da na osnovu toga adekvatno reagujemo. S druge strane, nedovoljna uključenost i motivisanost roditelja za aktivno i konstruktivno učestvovanje u životu i radu škole kao aktivnih partnera predstavlja izazov s kojim se suočavamo, najčešće zbog specifičnosti socijalne strukture učenika. Najteži, kao i najljepši dio posla stručnog saradnika je u vezi s našim emocionalnim ulaganjem u proces podsticanja socio-emocionalnog i kognitivnog razvoja djece. Djeca koja dolaze iz socijalno deprirovane sredine (porodica kao nepodsticajna sredina, prim. aut.), zatim i djeci s razvojnim smetnjama, onim koja se suočavaju s gubicima, bolestima, raznim oblicima zanemarivanja ili zlostavljanja, osim svojih stručnih kompetencija dajemo i onaj ljudski, emocionalni kapital“, objašnjavaju one ističući da je važno kontrolisati uticaje sredine kako

ne bi došlo do ometanja fizičkog, emocionalnog i kognitivnog razvoja.

„Svjedoci smo naglog upliva savremene tehnologije, posebno nekontrolisanog korišćenja mobilnih telefona. Roditelji dozvoljavaju djeci da koriste društvene mreže neograničeno, što može imati višestruke negativne posljedice po njihov razvoj i ponašanje. Danas su djeca mnogo više izložena riziku od zlostavljanja, posebno sajber nasilju, bilo kao žrtve ili zlostavljači. To zahtijeva intenziviranje preventivnih aktivnosti i edukacije kako djece, tako i roditelja. Cilj treba da bude usklađivanje primjene i uticaja savremene tehnologije s razvojnim mogućnostima i specifičnostima djece određenog uzrasta“, smatraju Mrkaić i Mitrović.

One ukazuju na to da su kod djece i dalje vidljive posljedice izazvane pandemijom koronavirusa. Učenici još uvijek imaju problem s uspostavljanjem radne navike, smanjenom motivacijom za školskim postignućem, a tu je i problem nedovoljne usvojenosti određenih znanja.

U ovoj nikšićkoj devetoljetki nastavnici i roditelji traže pomoć psihologa zbog izmijenjenog ponašanja djeteta. Nekada su te promjene vidljive na emocionalnom planu (povlačenje, izolacija, čutljivost, izraženi strahovi, otpori), nekada u ponašanju (verbalna i fizička agresivnost, neposlušnost, izbjegavanje boravka u kući, školskih obaveza).

Saradnja roditelja s pedagogom se najčešće odvija radi prevazilaženja neprihvatljivih oblika ponašanja, problema u učenju, uspostavljanja dobrih međuučeničkih odnosa, kao i motivisanja za

redovno pohađanje nastave učenika romske i egipćanske populacije. Nastavnici s pedagogom saraduju svakodnevno i radi otklanjanja nedoumica u vezi s pripremanjem nastave, prilagođavanjem metoda i tehnika razvojnim potrebama učenika, prevazilaženjem odsustva motivacije za učenje i usvajanje novih znanja, vještina i navika. Razvoj ključnih kompetencija nastavnika za XXI vijek i permanentno stručno usavršavanje, koje doprinose osavremenjivanju nastavnog procesa, u fokusu je rada pedagoga.

Podrška talentovanim učenicima

u OŠ „Mileva Lajović-Lalatić“ već godinama radi tim za podršku i praćenje rada s talentovanim učenicima, a psiholog je koordinator. U okviru ovog tima su formirana tri kluba: umjetnika, mladih prirodnjaka i sportsko-kreativni klub. Učenici mogu da se angažuju u svakom od ovih klubova shodno interesovanjima. Stručna služba ove škole u velikoj mjeri se zalaže da svaki učenik i roditelj ima slobodu da im se obrati, pita, razgovara, predlaže, učestvuje...

„Svako dijete ima svoje jedinstvene mogućnosti i potencijale, svako je jedinstveno na svoj način. Podrška koju pružamo učenicima u nekim slučajevima veoma brzo pokaže pozitivne rezultate koji nekada i ne mogu biti odmah vidljivi, ali su povratne informacije roditelja i nastavnika pozitivne. U nekim slučajevima nam je neophodna saradnja i savjetodavno-instruktivni rad s roditeljima i nastavnicima, kako bi postigli pozitivne promjene kod učenika. Vjerujemo da svaka

RODITELJI VIŠE ZAINTERESOVANI ZA VJEŠTINE RODITELJSTVA

Reklo bi se da su sadašnji roditelji mnogo zainteresovaniji za vještine roditeljstva, kao i za rad na sebi. „Tačno je da se za roditeljstvo pripremamo i čitamo više nego što su naše majke i očevi to radili. Stičem utisak da konsultujući stručnike i forume, pohađajući brojne kurseve uspješnog roditeljstva u stvari tragamo za instant rješenjima kako da za što kraće vrijeme i sa što manje truda postignemo da nam dijete liči na ideal koji smo projektovali. Roditeljstvo nije zbranjeno informacijama, kurseva, recepata, plaćanje privatnih časova djece, već igranje s njima, odlazak u bioskop, učenje razlomaka i još mnogo toga što nam oduzima vrijeme, strpljenje a često i nadu da smo 'savršeni' mama ili tata. Roditeljstvo jeste vještina koja se mora usavršavati kako bismo odgovorili brojnim izazovima da dijete pripremimo i osnažimo za uspješno snalaženje u realnim životnim okolnostima“, mišljenja je pedagogica Katarina Vučinić-Marković.

podrška, prije ili kasnije, pa i kad je najteže, može da pomogne. Ukoliko teškoća izlazi iz nadležnosti i kompetencija stručnih saradnika škole, zajedničkom procjenom upućujemo roditelje na kompetentne ustanove. Najvažniji segment rada je multidisciplinarni pristup svakom pojedincu, sa svim individualnim potencijalima i mogućnostima koje on ima", naglašavaju Mrkačić i Mitrović.

Pedagoško-psihološka služba u OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ u Budvi u svom radu najčešće se suočava s nedostatkom motivacije kod učenika, problemima u komunikaciji s roditeljima i nastavnicima, te nedostatkom podrške za individualne potrebe učenika. Danas djeca često imaju kraću pažnju, teže se koncentrišu i često su izložena većem uticaju tehnologije i društvenih medija. U ovoj stručnoj službi primjećuju da su neki od najvećih problema s kojima se daci suočavaju vršnjačko nasilje, problemi s mentalnim zdravljem, nedostatak podrške i razumijevanja odraslih i nedostatak vještina suočavanja sa stresom.

Psihološkinja u OŠ „Dušan Korać“ u Bijelom Polju **Nejra Mekić** ukazuje na to da ima previše obaveza, te da bi trebalo na neki način izjednačiti obim posla pedagoga i psihologa. Ona ističe da realizuje više programa u školi i u okviru njih organizuje radionice. Dosta pažnje posvećeno je problemu vršnjačkog nasilja. U cilju njegove prevencije svake godine donose se pravila ponašanja u školi, sprovodi se restitucija, a organizuju se i predavanja predstavnika MUP-a i opštine učenicima devetog razreda.

Prema njenim riječima, učenici joj se najčešće obraćaju zbog vršnjačkog nasilja, loše adaptacije na školu, odbacivanja od društva, tehnika učenja... Uključena je i u profesionalnu orijentaciju učenika. U tom cilju saraduje sa psihološkinjom Zavoda za zapošljavanje i organizuje predavanja na temu karijerne orijentacije. Dosta pažnje

posvećuje učenicima s posebnim obrazovnim potrebama, održava radionice za đake u inkluzivnom obrazovanju i integrisanim odjeljenjima, ali i individualno radi s njima.

„Nastavnicima predlažem mjere i aktivnosti za nadarenu djecu koju su oni već prepoznali i preporučujem im da im daju dodatne i istraživačke zadatke kako bi razvili svoj potencijal“, kaže psihološkinja Mekić.

Ona ocjenjuje da je saradnja s roditeljima dobra. Oni imaju povjerenje u njen rad, jer, kako kaže, uočavaju napredak kod svoje djece. Svakodnevno se povećava broj roditelja koji dolaze samoinicijativno da traže pomoć za svoje dijete. Povremeno se za njih organizuju opšti roditeljski sastanci na teme vršnjačkog nasilja i profesionalne orijentacije, ili da im se odgovori na pitanja koja ih zanimaju i probleme koji ih tište.

Stručnim saradnicima bi trebalo smanjiti obim posla

Prema mišljenju pedagogice u OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ u Podgorici **Milene Simanić**, stručne saradnike ne treba previše opterećivati administrativnim poslom i neophodno je omogućiti im da se fokusiraju na individualni rad s učenicima, te da pomognu nastavnicima pri odabiru adekvatnih metoda i tehnika rada, da bi se poboljšao obrazovno-vaspitni rad.

Psihološkinja u toj školi **Aleksandra Ilinčić** kaže da uglavnom imaju dobru komunikaciju s nastavnicima kojima je najčešće potrebna pomoć u radu s učenicima s posebnim obrazovnim potrebama, učenicima s poteškoćama u učenju, kao i sa djecom koja imaju probleme u socijalizaciji i ponašanju... „Uz obostranu saradnju uspijemo da ostvarimo navedeno“, ocjenjuje ona.

Ilinčić navodi da organizuje edukacije nastavnika i obezbjeđuje im potreban materijal za realizaciju

radionica o prevenciji vršnjačkog nasilja.

„Za učenike pripremamo radionice u okviru programa prevencije nasilja, zaštite mentalnog zdravlja. U fokusu su teme: radne navike i efikasno učenje, anksioznost i prevladavanje, vršnjačka komunikacija i prevencija nepoželjnog/rizičnog ponašanja, mentalno zdravlje...“, ističe ona.

Aktivnosti u prepoznavanju i usmjeravanju talenata ova stručna saradnica, kako kaže, realizuje u saradnji sa članovima Tima za podršku i praćenje rada s darovitim učenicima.

„Uloga psihologa je da pomogne nastavnicima u prepoznavanju nadarenih učenika, što sada olakšava primjena dostupnih skala, kao i obavljanje savjetodavnog rada o načinima rada s talentima. Dalja podrška realizuje se kroz savjetodavni rad s učenicima, kao i putem saradnje sa članovima tima o pružanju podrške na nivou škole za te učenike“, naglašava ona.

I psihološkinja Ilinčić smatra da administrativni poslovi oduzimaju stručnim saradnicima dosta vremena, i da im treba im omogućiti da se što više bave suštinskim u svojoj ulozi, a to je podrška učenicima, pogotovo u trenutnoj situaciji kada je njihovo mentalno zdravlje sve više ugroženo.

Veliki doprinos unapređenju kvaliteta nastave

Direktori škola ukazuju na veoma važnu ulogu stručnih saradnika u obrazovno-vaspitnim ustanovama. Oni svojim aktivnostima doprinose kvalitetu velikog broja segmenata rada u školi.

Psihološko-pedagoška i logopedijska služba OŠ „Mileva Lajović-Lalatović“ je mali, ali kompaktan tim koji saraduje i pristupa multidisciplinarno u vaspitno-obrazovnom procesu i obezbjeđivanju optimalnih uslova za proces učenja, ličnog razvoja i očuvanja mentalnog zdravlja učenika.



„U primarnom fokusu rada naše službe su učenici i njihov nesmetan rast i razvoj. Pedagog, psiholog i logoped su tu da učenicima pruže podršku i pomoć u učenju, smanjenju stresa od škole, školskih briga i obaveza, da rade na poboljšanju školskog uspjeha, unapređenju socijalnih vještina u odnosima s vršnjacima, roditeljima, nastavnicima, te stvaranju

kvalitetnih i zdravih odnosa među njima“, kaže direktorica te ustanove **Irena Vasiljević**.

Stručni saradnici pomažu u unapređenju vaspitno-obrazovnog procesa u školi, posebno u dijelu unapređenja kvaliteta nastavnog procesa, ocjenjivanja, te saradnje s roditeljima. Malo ko u školi poznaje sve segmente života kao stručni saradnici, tako da su oni u svakom trenutku u mogućnosti da prepoznaju koje su to dobre, a koje manje snažne karike u lancu.

„Izazovi u radu ove službe su brojni i iz dana u dan postaju sve složeniji. Od saradnika se očekuje mnogo, a veliki broj rukovodilaca ustanova nije najbolje upućen šta je posao stručnih saradnika, pa im dodjeljuju poslove koji im po pravilu ne pripadaju“, ukazuje Vasiljević. Ona upozorava da je potrebno što prije njihova zaduženja preciznije definisati, jer će se desiti da psiholozi i logopedi napuštaju školu ne želeći da se bave administracijom, već djecom.

Direktorica u OŠ „Dušan Korać“ **Todora Popović** ocjenjuje da pedagoško-psihološka služba u toj školi ima veoma važno mjesto.

„Stručna služba pomaže pri rješavanju složenijih problema u školi kroz razne aktivnosti: individualni razgovori, radionice itd. Njen doprinos se ogleda kroz dobru komunikaciju s učenicima, nastavnicima i drugim ustanovama koje se bave pitanjima djece osnovnoškolskog uzrasta. U posljednje vrijeme njihov rad je najviše fokusiran na preduzimanje aktivnosti za sprečavanje vršnjačkog nasilja, organizovanje radionica, restitucije, kao i rad s učenicima s posebnim

obrazovnim potrebama i izradi individualnog razvojnog obrazovnog plana (IROP)“, navodi ona.

Direktorica Popović napominje da je rješenjem o skraćenom radnom vremenu psihološkinja angažovana na četiri sata, a s obzirom na to da škola ima skoro 800 učenika, potrebno je da se u rad uključi još jedan stručni saradnik.

„Stručni saradnici u našoj školi svojim konstantnim usavršavanjem, praćenjem stručne literature, seminara i predavanja iz oblasti koju pokrivaju veoma doprinose unapređenju vaspitno-obrazovnog procesa u školi. Svojim savjetima, prijedlozima i sugestijama oni pomažu nastavnicima u vođenju pedagoške dokumentacije, poboljšanju odnosa nastavnika – učenik, učenik – učenik. Pružaju podršku učenicima s posebnim obrazovnim potrebama, te djeci s poteškoćama u učenju. Aktivni su u rješavanju konflikata, socijalizaciji, prevenciji vršnjačkog nasilja...“, kaže **Tanja Vujošević**, direktorica OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ u Podgorici.

Ona smatra da bi trebalo smanjiti administrativne poslove da bi psihološkinja i pedagogica imale više vremena za neposredan rad sa djecom, kao i da je potrebno povećati broj stručnih saradnika u školi zbog velikog broja učenika.

I direktor OŠ „Štampar Makarije“ u Podgorici **Novica Gačević** ocjenjuje da pedagogi i psiholozi u znatno većem broju moraju biti prisutni u školama. Zato je potrebno povećati njihov broj, a smanjiti administrativni dio posla kako bi mogli s više pažnje da se posvete svakom djetetu.

DRAGOCJENA POMOĆ

Na važnost pedagoško-psihološke službe ukazuju i nastavnici.

Vesna Đorđević, profesorica razredne nastave u OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“, predaje u odjeljenju koje ima veliki priliv učenika kako sa sjevera i iz centralnog dijela Crne Gore, tako i iz drugih zemalja. Među njima je pet učenika s drugom govornom područjem, što joj znatno otežava rad. Iste probleme imaju i njene kolege jer je situacija slična u svim odjeljenjima. „Stručni saradnici su tu da nam pomognu da osmislimo, za početak, što bolje mjere integracije i socijalizacije tih učenika. Psiholog radi procjene i dolazi do podataka koji nam koriste u planiranju i postavljanju ciljeva. Uz pomoć pedagoga izrađujemo materijale i osmišljavamo najbolje metode i oblike rada prilagođene učenicima s drugih govornih područja. Rad psihologa i pedagoga u našoj školi ogleda se u rješavanju složenih pedagoških, psiholoških i socijalnih procesa, unapređivanju organizacije i metodike rada, podrške kolegama, prijateljskih sugestija i prijedloga. Pomoć pedagoško-psihološke službe mi je jako značajna u postizanju postavljenih ciljeva, a ona se ogleda u svakodnevnoj komunikaciji, savjetima, realizaciji radionica, literaturi i ličnim primjerima. Pomoć pedagoga dobijam u radu s učenicima koji postižu slabije rezultate, u organizovanju međudjeljenjskih takmičenja, kao i u izradi i realizaciji ličnog plana profesionalnog razvoja.

Sagovornica dijeli mišljenje direktora ove devetoljetke **Novaka Ljubanovića** da su školi sa više od 1.700 učenika, od kojih je skoro 30 posto stranaca, nedovoljni po jedan pedagog i psiholog, koliko ih je zaposleno u toj stručnoj službi. Oni, takođe, smatraju da je neophodno pedagoško-psihološku službu rasteretiti pretjerane administracije u korist neposrednog rada s učenicima.

Sait Š. Šabotić, profesor istorije i geografije u OŠ „Mileva Lajović-Lalatović“, osvrnuo se na pomoć pedagoško-psihološke i logopedijske službe u toj ustanovi u slučajevima vršnjačkog nasilja. „Dobro organizovani timovi za prevenciju i sprečavanje nasilja i vršnjačkih sukoba odlično rade, redovno se sastaju i razmjenjuju mišljenja i iskustva, što rezultira gotovo potpunoj eliminaciji ove negativne pojave. U slučajevima koji su 'prijetili' da se pretvore u neki blaži oblik vršnjačkog nasilja, ova stručna služba daje pružila punu podršku kompletnom timu, tako da su učenici ostali u okvirima pridržavanja pravilima kućnog reda škole i u potpunosti vraćeni atmosferi koja i treba da vlada među učenicima – atmosferi razvijanja dobrih međuljudskih odnosa“, kaže Šabotić.

Nastavnici u OŠ „Dušan Korać“ u Bijelom Polju ukazuju da se organizacija rada škole ne bi mogla zamisliti bez pedagoško-psihološke službe. Saradnja postoji u svim situacijama u kojima je potrebno uključivanje te službe, bilo da je u pitanju vršnjačko nasilje, kršenje školskih pravila, problemi u učenju, specifične porodične situacije, rad s osjetljivim kategorijama djece i slično.

„Škola i obrazovni sistem treba da prate sve promjene u nauci i da ih primijene u nastavi. Saradnja s pedagoško-psihološkom službom odvija se kroz unapređenje svih vidova vaspitno-obrazovnog rada u školi i rješavanje svih pedagoških problema nastave i vaspitanja. Pored rada u redovnoj nastavi, sa stručnim saradnicima saradujemo i u okviru aktivnosti stručnih aktiva, odjeljenjskih vijeća i odjeljenjskih starješina sve u cilju unapređenja svih oblika rada u školi“, ukazuju nastavnici iz ove škole.

Oni navode da se, pored ostalog, stručnim saradnicima obraćaju za savjete prilikom izrade nastavnih planova i programa, kao i za pružanje pomoći i podrške učenicima koji imaju poteškoće u učenju. Pomoć školskog psihologa traže i kada imaju problem u komunikaciji s učenicima grupno ili pojedinačno, u slučajevima kada posumnjaju da neki učenik ima određeni problem u kući ili školi, kao i kada primijete promjene u ponašanju kod učenika, ili ukoliko primijete da učenik ima strah od nastavnika.

I nastavnici ocjenjuju da u školama nema dovoljno stručnih saradnika i da njihov broj treba povećati.

Udruženje pedagoga Crne Gore godinama radi na podizanju nivoa struke u našoj zemlji

NEOPHODNI INOVATIVNI PEDAGOŠKI PRISTUPI

- **Katarina Vučinić-Marković:** Udruženje je aktivno učestvovalo u javnom diskursu kroz brojne medijske nastupe, iznoseći stavove i komentarišući trenutna i planirana dešavanja u obrazovnom sektoru
- **Olivera Zgonjanin:** Pedagog je osoba kojoj se obraćaju za savjete, preporuke i realizaciju različitih vaspitno-obrazovnih zadataka, bilo da su u pitanju članovi uprave, nastavnici, roditelji ili učenici
- **Milka Matković:** Kroz razmjenu iskustava s kolegama iz iste oblasti, postoji opšti utisak da se forma često ističe i da se vrednuje više od suštinskog rada, što dovodi do situacija gdje se često misli da je posao obavljen tek kada je zabilježen i dokumentovan

Udruženje pedagoga Crne Gore (UPCG) osnovano je krajem 2016. godine s vizijom unapređenja pedagoške nauke i podizanja profesionalnog nivoa pedagoga u našoj zemlji. Ciljevi Udruženja obuhvataju promociju profesionalizma, povećanje profesionalne autonomije i odgovornosti pedagoga, te unapređenje vaspitno-obrazovnog sistema. O Udruženju, njegovoj misiji danas, te važnosti pedagoga za obrazovni sistem razgovarali smo sa članicama UPCG **Katarinom Vučinić-Marković, Oliverom Zgonjanin i Milkom Matković.**

Ističući da se Udruženje bavi promovisanjem ljudskih, dječjih, ženskih i manjinskih prava, Katarina Vučinić-Marković naglašava kako aktivno rade i na socijalnoj inkluziji „kroz razvoj pedagoških programa podrške za djecu, mlade, roditelje i nastavnike“.

„Misija Udruženja je implementacija pedagoške paradigme zasnovane na stručnim standardima, naučici i profesionalnoj etici u sistemu obrazovanja na svim nivoima. Inicijativa je nastala s entuzijazmom pojedinaca koji vjeruju da su promjene u obrazovanju moguće samo kroz planski pristup, temeljen na ozbiljnom razmišljanju, znanju i održivoj viziji koju bi trebalo da promoviraju ključne institucije. Udruženje trenutno okuplja preko 200 pedagoga i pedagoškinja – stručnih saradnika zaposlenih u vrtićima, osnovnim i srednjim školama, resursnim centrima, dječjim domovima (oko 150), kao i pedagoge angažovane u institucijama sistema i na Filozofskom fakultetu. Takođe, našu zajednicu čine i pedagozi bez trenutnog profesionalnog angažmana“, naglašava ona. „Članovi našeg udruženja imaju dugogodišnje iskustvo u sistemu javnog obrazovanja Crne Gore. Njihovo znanje i iskustvo predstavljaju dragoceni resurs u razvijanju novih projekata za unapređenje obrazovanja u zemlji. Udruženje je aktivno nastojalo da se



čuje na javnoj i stručnoj sceni, te da se njegove kompetencije priznaju. Iako još uvijek nijesmo ostvarili potpuni uticaj na donosioce odluka i zagovornike obrazovnih politika, nastavljamo da se zalažemo za snagu profesionalnih argumenata, ističući da znanje nema alternativu. Ovo se pokazalo kroz mjerljive rezultate učenika i izveštaje iz javnog obrazovanja koji su došli kao provjera našeg rada.“

Brojne aktivnosti

Prema riječima Vučinić-Marković, Udruženje je aktivno učestvovalo u javnom diskursu kroz brojne medijske nastupe, iznoseći stavove i komentarišući trenutna i planirana dešavanja u obrazovnom sektoru, „a bili smo angažovani kao članovi radnih grupa i timova u

okviru Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje“.

„Posebno bismo istakli aktivnosti koje su značajno doprinijele našem radu. Izrada publikacije 'Osnovne metodike smjernice za organizaciju i sprovođenje učenja na daljinu u uslovima vanrednih okolnosti', autorski rad pedagoškinja Vanje Račković, Olivera Marković i Katarine Vučinić-Marković, iz marta 2020. godine, nastala je u vrijeme pandemije koronavirusa. Ova publikacija je pružila smjernice za onlajn nastavu koja je bila od velike pomoći u regionu suočenom s izazovima učenja na daljinu“, kaže ona, dodajući: „U saradnji sa NVO 'Djeca Crne Gore' i Mrežom mira iz BiH, 2020. godine realizovan je regionalni projekat 'Interkulturalnost u obrazovanju'. Ovaj projekat je imao za cilj

razvoj interkulturalnih vještina mladih, doprinoseći duhu solidarnosti i saradnje. Saradnja sa Udruženjem psihologa Crne Gore rezultirala je izradom 'Vodiča za rad sa talentovanim učenicima u osnovnoj školi' tokom 2021. godine. Tokom 2022. i 2023. godine, u partnerstvu sa NVO 'Djeca Crne Gore', realizovani su projekti 'Intercool škole' i 'Volonterizam ka interkulturalizmu'. Pedagozi su, takođe, prepoznati kao uspješni treneri kroz obuke za nastavnike i zaposlene u obrazovanju. Pedagozi su prepoznati kao uspješni treneri koji se bave obukama nastavnika i zaposlenih u obrazovanju – posebno bismo izdvojili dva programa koja su realizovale naše kolegice, a spadaju u kategoriju projekata od nacionalnog značaja: 'Nastavnik za 21. vijek – Kritičko mišljenje i rješavanje problema',

program realizovan pod pokroviteljstvom British Council UK i Ministarstva prosvjete Crne Gore i 'Unapređivanje kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja u digitalnom okruženju', program regionalnog karaktera, koji je nastao kao donacija UNICEF-a u cilju sveobuhvatnog odgovora na pandemiju i izgradnju obrazovnog sistema otpornog na krize nakon pandemije kovida 19, podržan od strane Zavoda za školstvo Crne Gore.“

Širok spektar djelovanja O misiji pedagoga nešto više nam je rekla Olivera Zgonjanin. Ona smatra da se ta misija sastoji od doprinosa unapređenju vaspitno-obrazovnog procesa unutar škole, uz korišćenje teorijskog, praktičnog, istraživačkog i iskustvenog znanja, vještine i sposobnosti.

„Njegova uloga je sveobuhvatna i podrazumijeva širok spektar djelovanja u planiranju, praćenju vaspitno-obrazovnog rada, kao i saradnju s različitim akterima, uključujući učenike, nastavnike, roditelje, članove uprave škole, institucije i pojedince iz lokalne i šire društvene zajednice. Pedagog je centralna figura školske zajednice koja je dostupna svim njenim članovima, kako unutar, tako i izvan školskih prostora. Ovo podrazumijeva širinu njegovog djelovanja i kompleksnost posla koji obavlja. U praksi, pedagog je veza između svih uključenih u vaspitno-obrazovni proces škole i ključni saradnik. On je osoba kojoj se obraćaju za savjete, preporuke i realizaciju različitih vaspitno-obrazovnih zadataka, bilo da su u pitanju članovi uprave, nastavnici, roditelji ili učenici. Posebno se posvećuje učenicima, s kojima ostvaruje direktnu i indirektnu saradnju radi njihovog

prosperiteta, rasta i razvoja. Takođe, pedagog je dio i koordinator različitih timova unutar škole, koji se formiraju kako bi zajednički rješavali izazove s kojima se susreću u radu, ali i planirali aktivnosti za uspješno izvršavanje školskih zadataka. On učestvuje u stručnim komisijama i organima škole, unapređuje profesionalni razvoj na nivou institucije i lično, opservira časove dajući didaktičko-metodičke i pedagoške preporuke, pruža podršku učenicima koja je potrebna za njihov napredak, učestvuje u pripremi školskih planova, programa, izvještaja. Svojim angažmanom, pedagog doprinosi pozitivnoj atmosferi u školi, podstiče saradnju među kolegama, učenicima i institucijama, organizuje i realizuje istraživanja, osmišljava aktivnosti zasnovane na rezultatima istraživanja, vodi detaljnu pedagošku dokumentaciju i još mnogo toga. Posebnu pažnju poklanja i učenicima kojima je neophodna dodatna i posebna podrška u radu. Lista je obimna, ali je dovoljno jasna da ilustruje širinu djelovanja školskog pedagoga“, naglašava ona.

Neka od ključnih zaduženja stavljenih u drugi plan

Na upit da ocijeni djelovanje školskih pedagoga u našoj zemlji, Milka Matković napominje da je riječ o širokom i odgovornom spektru aktivnosti.

„U posljednjih nekoliko godina, zbog podizanja digitalnih kompetencija na viši nivo, čini se da su neka od ključnih zaduženja pedagoga stavljenih u drugi plan. Veliki dio posla sada je usredsređen na vođenje pedagoške dokumentacije,

OBAVLJANJE POSLOVA KOJI NIJESU U VEZI SA UOBIČAJENIM I PROPISANIM

Činjenica je da u mnogim školama imamo situaciju da se stručnoj službi daju poslovi koji ne pripadaju njihovoj profesionalnoj orijentaciji. Postavlja se pitanje: kako urediti ovu oblast da se i pedagozi bave isključivo svojom misijom?

„Pored brojnih i opsežnih zadataka školskog pedagoga, nerijetko se u praksi dešava da obavljamo poslove koji nijesu u vezi sa uobičajenim i propisanim. Ovi zadaci uključuju zamjenu odsutnih nastavnika, učitelja i vaspitača, vođenje različitih evidencija, izvještavanje, nadgledanje reda i discipline tokom časova. Često se dešava da nam se preusmjeravaju i uloge pedagoškog vođe odjeljenja, što je u prvobitnoj nadležnosti odjeljenjskih starijeh. Iako zakonski okviri dozvoljavaju pedagogima da obavljaju i druge poslove na koje ih rasporedi direktor ustanove, njihova uloga se često proširuje na oblasti van njihovog uobičajenog djelovanja, što dodatno doprinosi već širokom spektru njihovih aktivnosti u školi“, kaže Olivera Zgonjanin. „Ako se osvrnemo na zakonske okvire i pravilnike koji regulišu rad školskog pedagoga, vidjećemo da su navodi naših zadataka jako opširno i generalno dati. To i dozvoljava percepciju različitih aktera vaspitno-obrazovnog rada da za sve što se dešava u školi smatraju pedagoga odgovornim. Škola je dinamična institucija u kojoj se često ne može sve sprovesti po planu i programu, od tačke do tačke. Pedagozi se svakodnevno suočavaju sa brojnim nepredviđenim situacijama koje zahtijevaju njihovo angažovanje. To može otežati realizaciju njihovog unaprijed planiranog rada. Dodatni problem se javlja jer zakon predviđa da ustanova dobije određeni broj stručnih saradnika u zavisnosti od broja učenika, a taj broj je često nedovoljan. Ovo dovodi do smanjenja vremena koje pedagozi mogu da posvete direktnom radu sa učenicima, iako je savjetovanje i podrška učenicima osnovna misija njihovog posla. Ponekad se roditelji oslanjaju na pedagoge za zadatke i odgovornosti koji nijesu dio njihove uloge. Da bi se pedagozi fokusirali na svoju osnovnu misiju, potrebno je uspostaviti svijest o važnosti saradnje svih aktera u vaspitno-obrazovnom procesu, gdje svako obavlja svoju ulogu. Precizniji i jasniji zakonski okviri i pravilnici koji definišu obaveze pedagoga takođe su od suštinskog značaja. Još jedan problem koji umanjuje prostor za obavljanje pedagoške misije, naročito u centralnom dijelu naše države, jeste povećan broj učenika u školama u odnosu na njihove kapacitete. Otvaranje novih škola, ili smanjenje broja učenika u određenim odjeljenjima, predstavlja ključni faktor. Na kraju, ali ne i manje važno, potrebno je smanjiti administrativno opterećenje vođenja pedagoške dokumentacije.“



pisanje izvještaja i zapisivanje podataka. Kroz razmjenu iskustava s kolegama iz iste oblasti, postoji opšti utisak da se forma često ističe i da se vrednuje više od suštinskog rada, što dovodi do situacija gdje se često misli da je posao obavljen tek kada je zabilježen i dokumentovan", navodi ona i dodaje: „U suštini, djelatnost pedagoga ogleda se u koordinaciji profesionalnog razvoja ustanove, učešću u izradi godišnjeg plana i programa, aktivnom angažmanu u stručnim vijećima i aktivima, saradnji sa rukovodstvom i ostalim zaposlenima, izradi planova za karijerno savjetovanje, mentalno zdravlje, podrški darovitim učenicima, prevenciji nasilja, kulturne i javne aktivnosti škole, vođenju pedagoške dokumentacije, pripremi za upis u prvi razred, organizovanju edukativnih radionica za učenike i roditelje i mnogim drugim zadacima. Navedene aktivnosti su obimne, raznolike i zahtjevne, a svaki odgovoran pedagog se trudi da ih profesionalno obavi. Međusobno su povezane, te se većina pedagoga suočava s izazovom evidentiranja svakog detalja svakodnevnog rada, što može biti fizički teško izvodljivo.“

Ključna uloga u vaspitno-obrazovnom procesu

Shodno svemu rečenom, naša sagovornica stoji čvrsto u uvjerenju da svaka škola mora imati pedagoga.

„Njegova ključna uloga u svim aspektima vaspitno-obrazovnog procesa u školi pravda i opravdava potrebu za njegovim prisustvom u svakoj obrazovnoj ustanovi. Pedagog je stručni saradnik, savjetnik, nosilac brojnih pedagoških ideja, inovacija koje se implementiraju u svakodnevnu školsku praksu. Kao podrška učenicima, roditeljima i nastavnicima, on kontinuirano vodi formalne i neformalne razgovore, planira i organizuje raznovrsne ciljane aktivnosti koje proizilaze iz detaljnog poznavanja i identifikacije potreba specifičnih školskih okruženja. Svaka škola ima svoju jedinstvenu dinamiku i specifične potrebe koje se prožimaju kroz različite okolnosti. Pedagog, kao centralna figura koja omogućava komunikaciju i saradnju kako horizontalno, tako i vertikalno unutar školske zajednice, duboko poznaje te potrebe. Poznavanje ovih potreba predstavlja početnu tačku za njihovo zadovoljavanje i rješavanje aktuelnih problema. Odsustvo pedagoga u školi

može rezultirati značajnim ostatkom u pružanju podrške i rješavanju pitanja koja se tiču obrazovnog okruženja. Stoga je nužno istaći značaj i neophodnost uloge pedagoga, dokazanog kroz njegov vitalan doprinos unapređenju svake obrazovne ustanove“, ocjenjuje Matković.

Pedagog i psiholog: razlika u fokusu djelovanja

Još jedan problem koji se javlja u praksi jeste činjenica da mnogima nije poznata svrha školskih pedagoga, do mjere da ih miješaju sa psiholozima.

„Postoji nedovoljna jasnoća oko uloge školskog pedagoga i psihologa, što ponekad dovodi do njihovog miješanja. U suštini, posao školskog pedagoga i psihologa može djelovati slično, posebno u situacijama gdje postoji samo jedan stručni saradnik u školi. Međutim, ključna razlika leži u fokusu djelovanja: pedagog se bavi vaspitanjem i obrazovanjem, dok se psiholog bavi našim emocionalnim stanjem, ponašanjem i načinom razmišljanja. Takođe, psiholog posjeduje specifične vještine za sprovođenje objektivnih procjena korišćenjem psiholoških instrumenata, što je

oblast koja je rezervirana samo za stručnjake ovog profila. Jedan od glavnih razloga zbog kojih postoje nedoumice jeste relativno novo prisustvo pedagoga kao nauke u posljednjih nekoliko decenija. Stručnjaci u ovoj oblasti nisu dovoljno aktivno komunicirali s javnošću, već su se posvetili odgovornom i predanom radu iza kulisa. To je rezultiralo nedovoljnim razumijevanjem javnosti o ulozi pedagoga i njihovom značaju u obrazovnom sistemu“, naglašava Milka Matković.

Posao koji će postajati sve privlačniji

Njena kolegica Olivera Zgonjanin podsjeća kako ne raspolažemo informacijama o istraživanjima koja bi direktno procjenjivala privlačnost posla pedagoga među novim generacijama.

„Ipak, smatramo da bi taj posao trebao postajati sve privlačniji, s obzirom na potrebu društva za inovativnim pedagoškim pristupima u rješavanju različitih izazova. Pedagozi su ključni partneri nastavnicima u stvaranju metodičkih priča. Uzimajući u obzir percepciju uloge pedagoga kao ključnog faktora u unapređenju kvaliteta obrazovnih institucija, kao i sve

veće dokaze o nezamjenljivoj ulozi liderstva u iniciranju i razvoju kulture kvaliteta u školama, očekujemo da će posao pedagoga postati sve atraktivniji za nove generacije“, navodi ona, dodajući: „U Crnoj Gori, pedagozi se obrazuju na katedri za pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Podaci o interesovanju mladih za ovu profesiju ukazuju da je u prvom upisnom roku za studijsku 2023/2024. godinu 30 kandidatkinja steklo pravo upisa, što dodatno naglašava prepoznatu privlačnost pedagoške profesije kao pretežno ženskog poziva kod nas. Međutim, napominjemo da su kolege pedagozi rijetkost, s obzirom na to da nijedan nije upisan u ovu kalendarSKU godinu. Ovi podaci govore o značajnom interesovanju mladih za pedagogiju, ali istovremeno ukazuju na izazove u privlačenju novih studenata u ovoj oblasti.“

Preopterećenost administrativnim zadacima

Istraživanja sprovedena u regionalnom kontekstu pružaju važne uvide u praksi školskih pedagoga, obuhvatajući njihov opseg posla i najčešće aktivnosti.

„Prema rezultatima tih istraživanja, među različitim ulogama koje obavljaju, saradnička uloga najbolje opisuje profesionalno djelovanje pedagoga u postojećoj praksi. Iako bi ova uloga trebala biti vodeća, nažalost, nije toliko dominantna u stvarnoj praksi. Dakle, istraživanja u regionu sugerišu da mnogi pedagozi trenutno doživljavaju svoju ulogu kao administrativnu, što je rezultat nametnutih zahtjeva s kojima se suočavaju. Problemi s kojima se pedagozi suočavaju u nastojanju da unaprijeđe kvalitet obrazovnog rada ističu se kao preopterećenost administrativnim zadacima i visoka očekivanja koje zaposleni u instituciji ima od uloge pedagoga (Marković, 2020; Gregorčić Mrvar i Resman, 2019; Karamatić Brčić i Radeka, 2020). Opterećenost

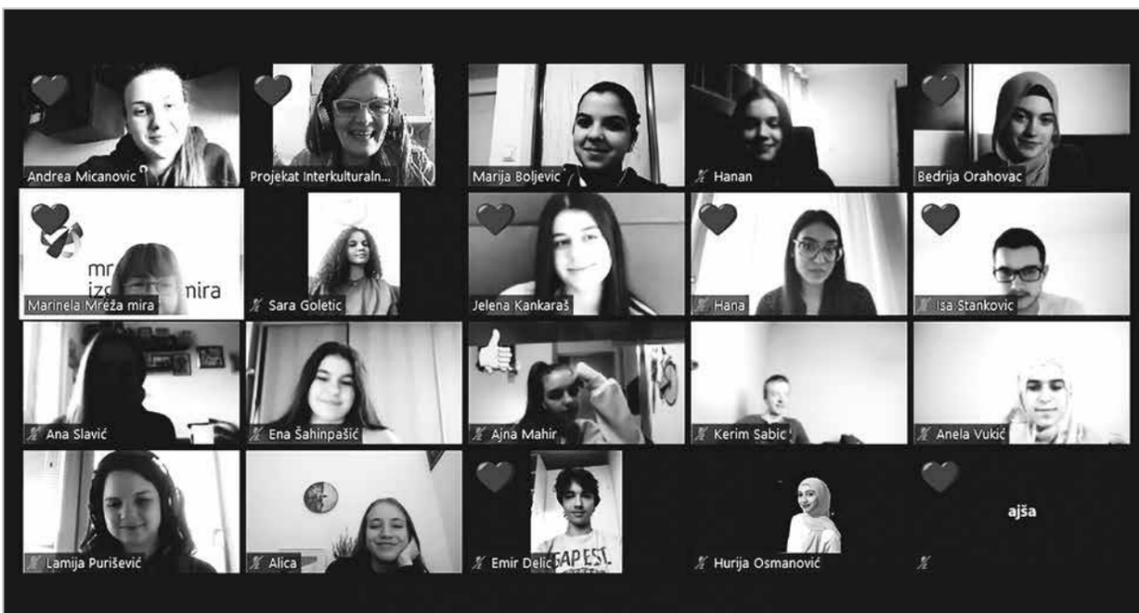
administrativnim zadacima često dovodi do smanjenja vremena i resursa posvećenih ključnim pedagoškim aktivnostima, što može ograničiti efikasnost njihovog doprinosa obrazovnom procesu. Stoga, ova istraživanja ukazuju na potrebu za oslobađanjem pedagoga od prekomjernih administrativnih tereta kako bi se omogućilo usredsređivanje na ključne pedagoške aspekte njihovog rada i efikasnije doprinijelo unapređenju obrazovnog sistema“, kaže Katarina Vučinić-Marković.

Istići značaj profesije pedagoga

Na koncu, Vučinić-Marković ukazuje na aktivnosti koje u skorijoj budućnosti očekuju Udruženje pedagoga Crne Gure.

„U narednom periodu planiramo da se fokusiramo na aktivnosti i projekte koji će istaći značaj profesije pedagoga u obrazovnom sistemu. Nedavne najavljene promjene od strane Ministarstva prosvjete u normativima za zapošljavanje stručnih saradnika u obrazovnim institucijama ukazuju na napredak prepoznavanja uloge pedagoga u vaspitno-obrazovnom procesu. Međutim, postoje određeni nedostaci i potrebe koje želimo da adresiramo. Želimo da aktualizujemo pitanja koja su ključna za unapređenje statusa profesije pedagoga. To uključuje socijalni i materijalni položaj profesije, preciziranje obima i prirode očekivanih poslova i aktivnosti, poboljšanje saradnje s kolegama unutar i izvan institucije, kao i unapređenje kvaliteta stručnog usavršavanja. Naš fokus je na doprinosu boljem položaju i afirmaciji profesije pedagoga. Takođe, želimo da nastavimo da gradimo povjerenje između različitih aktera, jačamo osjećaj zajedništva, unapređujemo profesionalni identitet i integritet, te podstičemo proaktivno djelovanje i profesionalnu odgovornost“, zaključuje ona.

N. N.



Razgovor: Radiša Ščekić, psiholog

TU SMO ZBOG ĐAKA, A NE ONI ZBOG NAS

- U praksi se rad školskog psihologa nerijetko svodi na administrativne poslove, dežurstva, naročito u školama s velikim brojem đaka, a manje na neposredan i individualan rad s učenicima
- Đaci se rijetko, barem prvi put, sami obrate psihologu za pomoć. Uglavnom zbog, nažalost, još uvijek opšteg narativa – da je to za nenormalne i po kazni

Posao školskog psihologa je dinamičan i raznolik. Njegova podrška učenicima je nezamjenljiva. On, prije svega, podstiče emocionalni i intelektualni razvoj djece. Međutim, djelokrug rada ovog stručnog saradnika i dalje predstavlja nepoznanicu.

O ulozima ove profesije danas razgovarali smo s **Radišom Ščekićem**, psihologom, koji je dugo godina radio u Gimnaziji „Slobodan Škerović“ u Podgorici.

U osnovnoj školi psiholog obavlja posao stručnog saradnika, dok u srednjoj pored te uloge može da radi i kao profesor psihologije. Koje su najvažnije aktivnosti psihologa i koliko se u praksi realizuje ono što je projektovano teorijom, ali i normativnim aktima?

– Psiholog/psihološkinja je stručni saradnik kako u vrtiću, tako i u osnovnoj i srednjoj školi. Razlike u radu su vezane za uzrast i tu postoje određene specifičnosti (na primjer, u osnovnoj školi psiholog pravi procjenu djece za upis u prvi razred i slično). Nije baš uputno da školski psiholog bude i profesor psihologije, s obzirom na veliki broj učenika, a mali broj psihologa. Profesoru psihologije prvenstveno je zadatak nastava. Normalno je da, ako uvidi

potrebu, pored predavanja pruži učenicima i psihološku podršku. Da ne bi bilo zabunne, svi nastavnici su učesnici ne samo obrazovnog već i vaspitnog procesa. Osnovna uloga školskog psihologa (obično je to stručna služba, u kojoj je i pedagog) jeste podrška i saradnja s učenicima, roditeljima, nastavnicima, kao i upravom škole. To je dvosmjerni proces gdje je centar svijeta učenik. Inače, mislim da bismo mnoge probleme u cjelokupnoj prosvjeti riješili kada bismo napokon shvatili da smo mi tu zbog đaka, a ne oni zbog nas.

Postoji dosta zablude o ulozima psihologa. Oni su se gođinama borili da dobiju svoje pravo mjesto u školi. Koliko su u tome uspjeli i na koje probleme najčešće nailaze u svom radu?

– U praksi rad školskog psihologa nije uvijek svrsishodan. Nerijetko se svodi na administrativne poslove, dežurstva, naročito u školama s velikim brojem učenika, a manje na neposredan i individualan rad s učenicima. I taj „rad“ se ponekad shvata pogrešno. Već je „čuvena“ rečenica – Ako ne budeš dobar/dobra, poslaću te kod psihologa. Na taj način i učenici stižu pogrešnu percepciju o aktivnostima tog stručnog saradnika. Sjećam se riječi



jedne profesorice: „Ja ga poslala kod Raša, a on izlazi nasmejano.“

Jedan od problema kvaliteta rada popularne „pepsi“ službe su i važeći normativi o tome koliko je potrebno da škola ima učenika da bi mogla da zaposli psihologa ili pedagoga. Taj problem je evidentan, opet u školama s velikim brojem učenika, a njih nije previše i morao bi se pronaći način da se zaposli više stručnih saradnika.

Učenici kod psihologa dolaze samostalno, na inicijativu nastavnika i roditelja, a može ih i sam psiholog pozvati. Šta pokazuje praksa?

– Učenici se rijetko, barem prvi put, sami obrate psihologu za pomoć. Uglavnom zbog, nažalost, još uvijek opšteg narativa – da je to za nenormalne, da je to po kazni i slično. Svakom školskom psihologu je potreban ogroman trud da objasni šta on radi i da ga učenici drugačije doživje – kao podršku a ne nagodu. S druge strane, nije samo izostanak učenika i pad uspjeha jedini spoljni indikator da bismo obratili više pažnje na učenika. Tu je bitna senzibilnost i praćenje učenika od strane nastavnika i cjelokupnog odjeljenjskog vijeća. Saradnja s nastavnicima je važan i nezaobilazan faktor

koji, čini mi se, ponekad zaokči. S roditeljima, koji su, što je i normalno, prirodno subjektivni, zna biti i teže. Ali to su stvari s kojima se sriječemo u praksi i samo treba biti uporan s davanjem podrške i nastavnicima i roditeljima. Naravno, sve u korist učenika. Svi u vaspitno-obrazovnom procesu, u čarobnom trouglu – učenik, nastavnik, roditelj, moraju pretpostaviti svoje potrebe učeničkim. Svakako, ne bilo koje potrebe. Ovdje eksplicitno mislim, opet, na pružanje zdrave podrške za dobar razvoj ličnosti.

Koje ste probleme najčešće identifikovali kod učenika i koliko ste bili u mogućnosti da im pomognete u njihovom rješavanju?

– Težište rada psihologa (kako sam već istakao) jesu prvenstveno učenici. Mladi ljudi imaju sijaset problema, ništa manje od odraslih, (ako ne i više) a zavisno od uzrasta i specifičnijih – počev od nesigurnosti, niskog samopouzdanja do neprilagođavanja/neuklapanja u novu sredinu (polazak u školu, prelazak u drugu školu, iz osnovne u srednju...), ličnih problema, do nekih drugih (umjerenih ili jačih) psihičkih patnji. Na to puno utiču odnosi u porodici, s vršnjacima, nastavnicima i slično. Još ako su adolescenti

u pitanju, sve se množi više puta. Školsko doba je doba pružanja znanja i podrške i „kanalisanje“ nevjerojatne mladalačke energije.

Da li i šta, prema Vašem mišljenju, treba promijeniti u načinu funkcionisanja pedagoško-psihološke službe?

– Moramo shvatiti da škola nije samo nastava. Pomeću sam ogromnu energiju koju mladost nosi sa sobom. Tu uskače onaj dio „kanalisanja“. Mladima je potrebno pružiti što više vannastavnih aktivnosti. Kroz veliki broj sekcija, udruženja, oni šire svoj interesovanja, angažovani su, pronalaze sebe i družese. Preko volonterskog, debatskog kluba, sportskog društva i slično učvršćuju prave vrijednosti, osjećaju se bitnim i manje su podložni lošim uticajima koje svaka sredina nosi sa sobom. Mislim da je „pepsi“ služba uz nastavnike entuzijaste, pravi stožer za to.

Uz još neke preventivne programe (protiv alkohola, droge, nasilja...), zaokružili bismo ono što mi možemo da uradimo, ne zapostavljajući individualni rad s učenicima. Za sve ovo, potrebna je podrška uprave škole i ulaganje dodatnih napora i sredstava da se realizuje. Koliko te podrške ima, ponekad je diskutabilno. **Lj. V.**

O radu psihološko-pedagoške službe u hercegnojvskoj SMŠ „Ivan Goran Kovačić“

BITAN ČINILAC U FUNKCIONISANJU ŠKOLSKOG ŽIVOTA

- Prema ocjeni direktorice Ljiljane Karanović, psiholog škole je uključen u sve aktivnosti koje se tiču prevencije nasilja, posebno vršnjačkog, te u analizu postignuća u učenju i vladanju učenika

Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“ uspješno nastavlja tradiciju srednjih škola u Herceg Novom, koje su u gradu pod Orjenom nastajale tokom XIX i XX vijeka. U okviru gimnazijskog i stručnog obrazovanja, đaci se mogu školovati i obučavati u sklopu velikog broja obrazovnih programa. A da bi sve funkcionisalo na najbolji način, potrebna je i funkcionalna stručna služba.

„Pedagoško-psihološku službu naše škole trenutno čini samo psihološkinja. Izmjena zakona dozvoljeno nam je da od ove školske godine imamo i pedagoga. Raspisan je konkurs i očekujemo da ćemo nakon konkursa dobiti kvalitetnog člana pedagoško-psihološke službe. Krajem decembra trebalo bi da se završi konkursni proces“, napominje **Ljiljana Karanović**, direktorica SMŠ „Ivan Goran Kovačić“.

Prema njenoj ocjeni, psiholog škole je uključen u sve aktivnosti koje se tiču prevencije nasilja, posebno vršnjačkog, te u analizu postignuća u učenju i vladanju učenika. „Takođe pomaže i prilikom odabira izbornih predmeta učenicima gimnazije. Budući da u našoj školi postoji veliki broj timova kao što su Tim za prevenciju vršnjačkog nasilja, Tim za djecu sa IROP-om, Tim za integraciju stranaca, Tim za praćenje vannastavnih aktivnosti, Tim za eksternu

provjeru znanja itd., psiholog je uključen u sve njih, a često je i glavni koordinator“, ističe ona, dodajući: „Posebnu pomoć od psihologa imaju i kolege koje su početnici. Hospituje se časovima i pomaže u savladavanju najzahtjevnijih vještina držanja nastave. Takođe, psiholog, zajedno s pomoćnikom direktora, prati realizaciju modularizovanih programa u stručnim školama. Poseban segment je razgovor s učenicima koji pokazuju nesnalaženje u novoj sredini: mislim na učenike prvog razreda kojima je pored pomoći odjeljenjskog starješine potrebna pomoć psihologa. Psiholog, takođe, realizuje i određena predavanja na temu zdravlja, vršnjačkog nasilja, borbe protiv predrasuda i slično.“

Na pitanje kako stručna služba pomaže u unapređenju vaspitno-obrazovnog rada, naša sagovornica naglašava da je ona jedna od bitnih karika u funkcionisanju školskog života.

„Vrlo često se smatra da je psiholog taj koji može i mora riješiti sve probleme koji se tiču discipline učenika ili kvaliteta nastavnika. Ništa ne može sam jedan čovjek. Za kvalitetan rad je potrebna tijesna saradnja i svi koji čine školu moraju da školski sistem gledaju kao jednu cjelinu. Vrlo često se preventivno djeluje, a malo ko i zna o tome. Obično se priča o nekoj

situaciji koja nije mogla riješiti se. A ja tvrdim da se mnogo situacija rješava kroz stalne razgovore i da je prevencija sukoba ili neke nepovoljne situacije najveći uspjeh u radu pedagoško-psihološke službe“, kaže Karanović.

A da li nešto treba promijeniti u radu školskih pedagoško-psiholoških službi, kad je riječ o našem obrazovnom sistemu?

„Mnogo toga stoji u opisu posla psihologa i pedagoga. Često se te nadležnosti poklapaju sa onim što radi pomoćnik direktora i sami direktor, kao i odjeljenjski starješina. To govori da smo svi na istom zadatku i da svi moramo biti uključeni u brigu o djeci i nastavi. Mislim da su radionice, kao i zanimljiva predavanja na teme koje brinu adolescente, pravi put do njih samih. Nijedan sistem nije idealan, pa ni školski, ali zato se svi moramo truditi da budemo bolji“, zaključuje direktorica Ljiljana Karanović.

Prema riječima **Nataše Bulatović**, profesorice ekonomske grupe predmeta, SMŠ „Ivan Goran Kovačić“ ima veliki broj učenika, a s obzirom na nedostatak pedagoga, psiholog radi dobar posao.

„Profesorica sam sa više-decenijskim radnim stažom, tako da sam naučila sama da prepoznam i u najvećem broju slučajeva rješavam



uočene probleme u učionici, ali kad to nijesam mogla sama – školska psihološkinja je imala rješenje“, napominje ona.

Uloga školskog psihologa ogleda se, dakle, ne samo u pomaganju učenicima, već i kolegama iz stručne službe.

„Što se tiče rada sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, moram priznati da mi je pomoć psihološkinje od samog početka pa sve do danas neprocjenjiva i da mi je više pomogla nego sva obuka raznih koordinatora“, navodi Bulatović i dodaje: „Naravno, u situacijama kada postoji prijava bilo kog oblika nasilja od strane učenika, takođe se prvo obraćam našoj psihološkinji, naravno i upravi škole. Često joj se obratim i kada imam bilo kakvu profesionalnu dilemu vezanu za učenike, roditelje, metod rada i slično.“

Naša sagovornica naglašava da je u posljednje tri godine imala prijavnjena dva

slučaja vršnjačkog nasilja „i oba smo uspješno riješili u adekvatnom suočavanju sa učenicima, naravno uz apsolutnu pomoć psihološkinje“. „Mislim da bi trebalo češće sprovoditi programe prevencije nepoželjnih oblika ponašanja (kao što je vršnjačko nasilje), programe za jačanje samopouzdanja, učenje socijalnih vještina, nenasilno rješavanje sukoba, razvoj identiteta, suzbijanje predrasuda“, riječi su naše sagovornice.

Na ovu temu razgovarali smo i sa **Pavlom Đurovićem**, predsjednikom Učeničkog parlamenta.

„Psiholog i pedagog su važni za školu jer njihov rad predstavlja mehanizam kojim učenici mogu da pomognu sebi. Oni su tu da nam pomognu oko nekih osnovnih dilema koje nas muče, poput izbora budućeg fakulteta, biranja izbornih predmeta, ali i za rješavanje težih problema poput devijantnog ponašanja u školi i vršnjačkog nasilja. U srednjoj školi nijesam imao

potrebu za obraćanjem psihologu, ali u osnovnoj školi jesam u više navrata radi rješavanja problema sa vršnjačkim nasiljem. Vršnjaci uglavnom bivaju poslani od strane profesora ili uprave škole na razgovor, a rjeđe odlaze samoinicijativno“, ističe on. „Po pitanju pomoći u određivanju profesionalne orijentacije i pomoći u radu Učeničkog parlamenta, služba je pokazala veliku posvećenost. Mislim da je neophodno naći mehanizam da više učenika posjećuje ovu službu, možda afirmacijom putem edukativnih radionica.“

Pitali smo ga i zašto njegove drugarice i drugovi ne koriste češće pomoć stručne službe – da li je to neka vrsta tabua?

„U srednjoškolskim gođinama, otvoreno pričanje o svojim osjećanjima i problemima jeste dijelom tabu i pokazivanje slabosti. Pozitivna strana službe jeste što učenici mogu imati veću povjerenje u njih, jer nije su u svakodnevnom kontaktu na časovima, te ne moraju strahovati da će njihovi problemi potencijalno izazvati probleme u radu na času. Smatram da problem leži u tome što učenici vide ovu službu više kao birokratsku, koja se bavi kancelarijskim poslovima, nego kao službu koja je otvorena za razgovor“, zaključuje Đurović.

N. N.

U beranskoj JPU „Radmila Nedić“ stručna služba važna je podrška djeci, roditeljima i vaspitačima

SAMO TIMSKIM RADOM STIŽE SE DO CILJA

- **Marina Gojković, direktorica:** *Preduslov za izgradnju kompetencija stručnih saradnika, u uslovima kada se suočavaju sa sve većim i složenijim zahtjevima, jeste pružanje podrške od strane Zavoda za školstvo*
- **Sandra Ostojić, pedagoškinja:** *Obavljam sve aktivnosti koje se mogu odrediti kao preventivne, savjetodavno-instruktivne, analitičko-istraživačke i operativne*
- **Zorica Raković-Miković, psihološkinja:** *U situacijama kada prevencija nije dovoljna, počinje se sa savjetodavnim radom, koji podrazumijeva sastanke sa vaspitačem i ostalim stručnim saradnicima, roditeljima*
- **Aleksandra Jokić, logopedica:** *Saradnja sa roditeljima mora biti otvorena, iskrena, kako bi se formirala slika o psihomotornom razvoju djeteta i u skladu sa tim sprovodio odgovarajući tretman*
- **Jovan Komatina, defektolog:** *Iskren, prirodan i razdragan pristup je najkraći put da se prevaziđe generacijski jaz i uspostavi pozitivna komunikacija sa djetetom*



■ JPU Radmila Nedić

Stručne službe nisu samo važan dio osnovnih i srednjih škola, odnosno takozvanog formativnog perioda u razvoju djece. Ništa manje značajna uloga ogleđa im se i u pružanju podrške najmlađima, predškolicima, ali i njihovim roditeljima i kolegama vaspitačima. Uz adekvatnu i blagovremenu asistenciju, i taj najraniji vaspitno-obrazovni stadijum prolazi bez većih teškoća, a djeca se na pravi način pripremaju za naredni stepen, za što je moguće bezazleniji polazak u školu.

O svemu ovome i te kako vode računa u beranskoj Javnoj predškolskoj ustanovi „Radmila Nedić“. Prema riječima direktorice **Marine Gojković**, stručnu službu čine pedagog, psiholog, logoped i defektolog.

„Iako se njihove aktivnosti definišu kao posebne cjeline, oni djeluju kroz timski rad, jer samo na takav način odgovorni i složeni zadaci koje obavljaju postižu svoj cilj, a to je kvalitetno vaspitanje i obrazovanje za svako dijete i njihov optimalni razvoj. Njihova funkcija i odgovornost se jasno prepoznaju, kao i njihova podrška i uključenost u život i rad vrtića“, naglašava ona.

Na pitanje zašto smatra važnim postojanje ove vrste službe, naša sagovornica navodi da je „unapređenje vaspitno-obrazovnog procesa i stalno podizanje njegovog kvaliteta neraskidivo povezano sa radom stručnih saradnika“.

„Njihova uloga u vaspitno-obrazovnom procesu od ogromnog je značaja jer njihova aktivnost donosi višestruku korist svim učesnicima

u vaspitno-obrazovnom radu: svakom djetetu da se neometano razvija i raste; porodi/roditelju da prepozna potrebe svoga djeteta i podrži njegov optimalni razvoj; vaspitačima da unaprijede svoje kompetencije u interesu postignuća djeteta; direktorici da donosi odgovorne, profesionalne odluke, zasnovane na najboljem interesu djece i da upravlja kvalitetom i razvojem vrtića i svakog pojedinca u njemu; ustanovi da uspješno realizuje ciljeve i opravda svrhu postojanja“, ističe Gojković.

S druge strane, i sama stručna služba jedne predškolske ustanove zahtijeva adekvatnu podršku, kako bi u potpunosti mogla ispunjavati svoju misiju.

„Preduslov za izgradnju kompetencija stručnih saradnika, u uslovima kada se suočavaju sa sve većim i složenijim zahtjevima, jeste pružanje podrške od strane Zavoda za školstvo, kako bi te zahtjeve kritički preispitali, mijenjali, analizirali, naučno proučili i selektivno prihvatili“, ističe direktorica, dodajući: „Nezamisljivo je da se rad u našoj ustanovi odvija bez efektivne svakodnevnne komunikacije sa svim učesnicima vaspitno-obrazovnog rada. Timski se obilaze sve vaspitno-obrazovne grupe, obavlja se individualni kao i grupni rad, prave bilješke, analiziraju i timski donose zaključci.“

Na koncu, nezaobilazna karika u uspješnom funkcionisanju ustanove jeste i saradnja sa onima koji s djecom provode najviše vremena.

„Saradnja sa vaspitačima i roditeljima je

profesionalna, kontinuirana u obezbjeđivanju efikasnijeg rada, obrazovanja i pružanju podrške roditeljima za roditeljstvo. Svoje ciljeve rada u predškolskoj ustanovi ostvaruju kroz individualni i grupni rad sa djecom, kolegicama u ustanovi i roditeljima, koristeći različite metode i tehnike rada, sa principom kojim se isključivo vode u interesu

djeteta i njegovog prava na neometano vaspitanje, obrazovanje i razvoj“, ističe Marina Gojković.

Odgovarajući uslovi za rad

Imajući sve ovo u vidu, jedna od najvažnijih funkcija pripada pedagoškinji – u slučaju JPU „Radmila Nedić“, **Sandri Ostojić**.

„Svojim stručnim znanjem i savjetodavnim radom unapređujem vaspitno-obrazovni rad i pružam stručnu pomoć djeci, roditeljima, zaposlenima u vaspitno-obrazovnom radu u segmentima koji su od značaja za obrazovanje i vaspitanje“, kaže ona. „Moj posao je da podstičem, kreiram, saradujem, procjenjujem, pružam pomoć i

podršku, savjetujem, podučavam, organizujem, planiram, posređujem u problematskim situacijama. Obavljam sve aktivnosti koje se mogu odrediti kao preventivne, savjetodavno-instruktivne, analitičko-istraživačke i operativne.“

Kako dodaje, uslovima rada u JPU „Radmila Nedić“ je veoma zadovoljna.



■ Marina Gojković



■ Sandra Ostojić



■ Zorica Raković-Miković



■ Aleksandra Jokić



■ Jovan Komatina

„Imam odgovarajuće uslove za rad, tj. odgovarajući prostor, namještaj, opremu i instrumente, u koje spadaju kancelarija koja je u skladu sa principom povjerljivosti, gdje se mogu adekvatno obavljati savjetodavni i instruktivni rad, te prostor i oprema koji su odgovarajući za ispravni analitičko-istraživački rad“, naglašava naša sagovornica.

Ističe kako je i saradnja s roditeljima na zavidnom nivou.

„S obzirom na sve veći značaj institucionalnog zbrinjavanja djece i niza činilaca koji negativno utiču na vaspitnu funkciju porodice, organizacijom saradnje sa porodicom trudimo se da: motivišemo roditelje za aktivno učešće u vaspitno-obrazovnom procesu u vrtiću; upoznajemo roditelje sa značajem i presudnom ulogom porodice u formiranju ličnosti; redovno upoznajemo roditelje sa aktivnostima i događajima u vrtiću. Osim toga, tu je i saradnja sa kolegama, koja se ogleda u međusobnom razumijevanju, poštovanju, uvažavanju mišljenja, otvorenoj komunikaciji, zajedničkom rješavanju problema. Složenost i jedinstvenost vaspitno-obrazovnog procesa i svakog djeteta koje je u centru vaspitno-obrazovnog procesa nalažu da je timski rad imperativ rada pedagoga (u aktivnostima planiranja, procjenjivanja, odlučivanja, koordinisanog djelovanja, obučavanja)“, smatra Ostojić.

Brojni izazovi

Međutim, rad pedagoga nije imun na izazove, koji s jedne strane mogu otežavati njegov posao, ali s druge ostvaruju suštinu ove plemenite profesije.

„Izazovi u radu pedagoga su brojni“, ističe Ostojić, dodajući: „Neki od njih su: timski pristup radu, motivacija djece za rad i uspjeh, a ponekad izazov može biti i rad sa roditeljima koji imaju visoka očekivanja, te često nisu objektivni i spremni za saradnju. Pedagozi treba da su spremni na različite predrađaje i izazove u svome poslu i moraju pronaći najbolje

načine kako se nositi s tim i riješiti situaciju što je efikasnije moguće.“

Kad je riječ o stručnoj službi, zaposleni imaju kancelarije koje su opremljene potrebnim materijalima za rad, odgovarajući prostor, namještaj, instrumente. Kancelarije su u skladu sa principom povjerljivosti, te se u njima može obavljati savjetodavno-instruktivni rad, a tu je i bogat i raznovrstan izbor razvojno-primjerenih materijala.

Svim ovim služi se i predškolski psiholog.

„Konkretan posao psihologa svodi se na prevenciju i stvaranje povoljne psihološke klime među djecom i između djece i odraslih. U cilju postizanja prijatne psihološke klime, timski (psiholog, pedagog, logoped, defektolog) organizujemo radionice ili direktno učestvujemo i intervenišemo u radu grupa. U situacijama kada pre-

navika, neprilagođenog ponašanja, problema u komunikaciji sa vršnjacima, radi na razvoju empatije, emocionalne inteligencije, prihvatanju različitosti, učenju strpljenja, razvoju asertivne komunikacije“, navodi ona, dodajući: „Takođe, psiholog individualno radi sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, a rad je koncipiran na osnovu poteškoće koju dijete ima.“

Pravovremeno rješavanje problematičnih situacija

Ponašanje djece svakako se mora analizirati i u kontekstu sve ranijeg korišćenja tehnoloških alata.

„Živimo u modernom društvu i sama upotreba ekrana i tehnologije nam je postala svakodnevna aktivnost. Svjedoci smo da se na internetu plasiraju korisni, ali i manje korisni sadržaji. Evidentno je da je tehnologija

tableta. U našoj ustanovi se tehnologija koristi isključivo u edukativne svrhe. Na osnovu razgovora i ponašanja djece primjećujemo da je određen broj njih kod kuće izložen ekranima, uglavnom su to igrice i video-snimci, a nerijetko su izloženi i znaju šta se plasira na aplikacijama kao što je Tik Tok.“

U radu sa predškolicima psiholozi se često susreću sa situacijama koje se moraju pravovremeno riješiti.

„Neophodno je prepoznati promjene u ponašanju djeteta koje su posljedica različitih porodičnih situacija, a negativno se manifestuju na dijete. Treba znati kako ostvariti asertivnu komunikaciju, odnosno uvažiti i razumjeti roditelja, ali i odbraniti sopstveni profesionalni integritet onda kada je to potrebno, tako da ta komunikacija u konačnom bude konstruktivna“, kaže Raković-Miković.

OSTVARIVANJE CILJEVA I ZADATAKA VASPITANJA I OBRAZOVANJA

Sandra Ostojić ukazuje na činjenice zbog kojih smatra nezaobilaznim postojanje aktivne pedagoško-psihološke službe u svim predškolskim ustanovama.

„Implementacija brojnih aspekata reforme obrazovanja suštinski se oslanja na kvalitetan rad stručnih saradnika/saradnica. Pedagoško-psihološka služba u vaspitno-obrazovnim ustanovama doprinosi ostvarivanju ciljeva i zadataka vaspitanja i obrazovanja, te stoga pomaže: svakom djetetu da se neometano razvija, da kvalitetno živi, uči, radi; porodici i roditeljima da prepoznaju potrebe djeteta; vaspitaču da unaprijedi svoje kompetencije; omogućava unapređivanje vaspitno-obrazovnog rada; omogućava praćenje i stvaranje povoljnih uslova za razvoj ličnosti učenika; pomaže širenju inovacija iz pedagoških i psiholoških disciplina među nastavnicima, djecom, roditeljima“, navodi pedagoškinja.

vencija nije dovoljna, počinje se sa savjetodavnim radom, koji podrazumijeva sastanke sa vaspitačem i ostalim stručnim saradnicima, roditeljima. Pružam pomoć u uključivanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama u grupe, kao i individualno. Zajedno sa vaspitačem radim na identifikaciji nadarene djece“, naglašava psihološkinja **Zorica Raković-Miković**.

Prema njenim riječima, psiholog u praksi ima dosta važnih zaduženja, kada je rad s najmlađima u pitanju.

„Psiholog savjetodavnim radom i direktnim intervencijama u grupi pruža pomoć i podršku za prevazilaženje teškoća u adaptaciji, razvojnih kriza, poremećenih

jako bitna, neizostavna, ali smatram da roditelji moraju da ograniče kako vremenski izlaganje djece ekranu, tako i sadržaj koji dijete prati prema uzrastu, odnosno interesovanjima za razvojni period u kojem se nalaze“, napominje naša sagovornica. „To se ne dešava u dovoljnoj mjeri, uprkos činjenici da su gotovo svi svjesni da prekomjerna upotreba tehnologije, mobilnih uređaja, tableta dovodi do usporenijeg razvoja djece, do oštećenja vida, a dovodi se i u vezu sa poremećajem pažnje, autizmom i drugim problemima u ponašanju. Istraživanja ukazuju da se svakodnevno povećava broj djece koja su korisnicima mobilnih uređaja i

Ona smatra da se generacijski jaz, u cilju što boljeg razumijevanja s mališanima, najbolje prevazilazi učenjem kroz igru. No, osim ove primarne komunikacije, tu je i ona s roditeljima.

„Saradnja sa roditeljima je dobra. Stiče se utisak da oni imaju pozitivna očekivanja. Najčešće se obraćaju zbog teškoća djece u adaptaciji, dječjih strahova, dječjeg neprilagođenog ponašanja, zatim zbog problema sa ishranom, grickanja noktiju, tikova, zamuckivanja, produženog noćnog mirenja. Roditelji djece sa posebnim obrazovnim potrebama uglavnom pri samom upisu naglase da bi željeli da se dijete uključi u individualne

tretmane“, ističe psihološkinja, napominjući kako roditeljima pruža pomoć u prepoznavanju i razumijevanju razvojnih i individualnih potreba djece. „i savjetujem kako da se ponašaju u skladu sa njima, a takođe ih informišem o napredovanju djece.“

Na koncu, za zaokruživanje zdravog ambijenta od izuzetnog značaja je i saradnja sa kolegama vaspitačima.

„Saradnja sa vaspitačima je kontinuirana. Vaspitači imaju visoka očekivanja kada su u pitanju rad, pomoć i podrška stručnih saradnika. Rad sa njima je usmjeren na pružanje savjeta i pomoći u podsticanju optimalnog razvoja djece na osnovu njihovih utvrđenih individualnih karakteristika. U situacijama neadekvatnog obrazovnog postignuća kod mališana, pružamo pomoć vaspitaču u usmjeravanju razvoja djeteta. Saradnja stručnih saradnika i vaspitača je intenzivna u situacijama ispitivanja uzroka teškoća kod djeteta, kao i pružanja pomoći u identifikaciji nadarene djece. Rad se bazira na praćenju realizacije ciljeva postavljenih u Iropu, kao i zajedničkoj evaluaciji sveukupnog razvoja djece koja borave u ustanovi“, zaključuje Zorica Raković-Miković.

Obaveze i odgovornosti

Osim pedagoga i psihologa, sastavni dio stručne službe u javnim predškolskim ustanovama su i logoped i defektolog. **Aleksandra Jokić**, logopedica u JPU „Radmila Nedić“, pojašnjava svoj djelokrug obaveza i odgovornosti.

„Logoped je primarno zadužen za praćenje govorno-jezičkog razvoja sve djece od jasličnog do predškolskog uzrasta. Rad se sprovodi konkretno kroz prevenciju, dijagnostiku i uključivanje u tretman djece koja pokazuju kašnjenja u govorno-jezičkom razvoju, kao i u ostalim domenima razvoja“, naglašava ona.

Djeca od logopedice mogu očekivati najbolju podršku.

„Logoped pruža pomoć u poboljšavanju

komunikativnih i govorno-jezičkih vještina, na osnovu prethodno utvrđenih razvojnih dostignuća. Osim toga, sprovodi tretmane u cilju otklanjanja artikulacionih poteškoća, stimulativni rad u cilju razvoja govora, poboljšanja neverbalne komunikacije“, ističe Jokić, koja ukazuje i na neke problematične situacije: „To su, prije svega, prevelika očekivanja roditelja, koja nijesu objektivna, a poseban izazov je i navesti roditelje na podjelu odgovornosti. Potrebno je ostvariti efikasnu komunikaciju sa onim roditeljima čiji se vaspitni stilovi bitno razlikuju od principa rada u vrtiću.“

Naša sagovornica zaključuje da saradnja sa roditeljima mora biti otvorena, iskrena, „kako bi se formirala slika o psihomotornom razvoju djeteta i u skladu sa tim sprovodio odgovarajući tretman.“

Iskustvo rada u beranskoj predškolskoj ustanovi podijelio je i defektolog **Jovan Komatina**.

„Defektolog učestvuje u raspoređivanju djece sa smetnjama u razvoju u odgovarajuće vaspitne grupe. Pruža pomoć i podršku u adaptaciji, opservira i evidentira ponašanja, a sve to u cilju odabira programskih sadržaja, u skladu sa njihovim sposobnostima i interesovanjima radi izrade Iropa. On radi na unapređenju psihomotornog, kognitivnog i motoričkog razvoja djece sa posebnim obrazovnim potrebama“, kaže naš sagovornik i dodaje: „Iskren, prirodan i razdragani pristup je najkraći put da se prevaziđe generacijski jaz i uspostavi pozitivna komunikacija sa djetetom. Od toga umnogome zavisi dalji rad i nivo uspjehnosti.“

Komatina ocjenjuje da je saradnja s roditeljima „veoma specifična i osjetljiva“.

„Potrebno je mnogo znanja, vještina i iskustva da bi im se objasnile sve poteškoće u radu sa njihovim djetetom. Na istom smo zadatku i to je jedini način i put za uspjeh. Najvažnije je da je saradnja kontinuirana, bez nereálnih obećanja i sa velikom dozom razumijevanja“, zaključuje on.

Međunarodni simpozijum na Cetinju

MUZIČKA PEDAGOGIJA – IZAZOV, INSPIRACIJA I KREACIJA

▪ U 12 sesija predstavljani radovi iz oblasti opšte muzičke pedagogije, metodike nastave solfeđa i instrumentalne pedagogije. Za razvoj muzičkog obrazovanja djece i omladine u Crnoj Gori od velikog značaja izdavačka djelatnost koja obuhvata udžbenike za predmet Muzička kultura

Trći međunarodni simpozijum iz oblasti muzičke pedagogije (SIMPED) okupio je na Cetinju oko 50 učesnika iz SAD, Australije, Nigerije, Poljske, Mađarske, Njemačke, Turske, Sjeverne Makedonije, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine. Ovaj dvodnevni skup prepoznat je u međunarodnim naučnim krugovima kao značajno mjesto okupljanja pod krilaticom „Muzička pedagogija – izazov, inspiracija i kreacija“. U 12 sesija predstavljani su radovi iz oblasti opšte muzičke pedagogije, metodike nastave solfeđa i instrumentalne pedagogije.

Događaj je upotpunjen izložbom radova inspirisanih odabranim muzičkim djelima učenika Srednje likovne škole „Petar Lubarda“ na Cetinju. Organizator i domaćin SIMPED-a je Muzička akademija na Cetinju, a među brojnim pokroviteljima su Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica (ZUNS), Rektorat Univerziteta Crne Gore (UCG), Ministarstvo kulture, te Kraljevsko pozorište Zetski dom.

Predsjedavajuća prof. dr **Jelena Martinović-Bogojević** naglasila je da „SIMPED ove godine uspješno raste stvarajući razmjenu ideja, multidisciplinarnu i interdisciplinarnu perspektivu muzičke pedagogije i muzičkog obrazovanja, iz međunarodne, da kažemo interkontinentalne perspektive.“

„Živimo u krhkim vremenima i kao pedagozi i muzičari čvrsto vjerujemo da muzika može pomoći novim generacijama da se izraze, kanališu svoje strahove, stvore novi kvalitet i razgovaraju sa nama jezikom savremenih skupovima i nastavi. Ovo je divna prilika da naše učenice, pitanja u muzičkoj pedagogiji su skoro uvijek ista – kako motivisati učenike, koja nastavna sredstva i postupke koristiti, kako stalno unapređivati nastavu. Vaša izlaganja će dati odgovore na neka od ovih pitanja i nadam se da ću sve nas podstaći da razmislimo o tome kako kreirati časove muzike, gdje pronaći inspiraciju i kako odgovoriti na izazove

Učestvovalo više od 50 stranih naučnika i muzičkih pedagoga

Predsjednica međunarodnog Naučnog odbora simpozijuma doc. dr **Vedrana Marković** poželjela je dobrodošlicu gostima u grad kulture, tradicije i muzeja.

Ona je podsjetila da su prvi muzički pedagozi na Cetinju bili stranci, koji su u Crnoj Gori dolazili od druge polovine 19. vijeka i svojim znanjem, entuzijazmom i ljubavlju prema muzici započeli razvoj muzičke pedagogije kod nas.

„Danas, decenijama kasnije, ponosni smo što Škola za osnovno muzičko obrazovanje 'Savo Popović' uspješno radi na Cetinju više od 70



godina, a Muzička akademija pod okriljem UCG više od 40 godina. Naša ustanova, koja predstavlja krovnu instituciju kada je riječ o muzičkom obrazovanju u Crnoj Gori, sa ponosom je domaćin ovako značajnog simpozijuma“, istakla je Marković.

Interesovanje za ovogodišnji skup iskazalo je preko 50 naučnika i muzičkih pedagoga iz Evrope, Amerike, Afrike i Australije, koji su razmijenili svoja razmišljanja, ideje, metodološka gledišta, istraživanja, rezultate i iskustva dobre prakse. U okviru 12 sesija, s inovativnim temama iz oblasti opšte muzičke pedagogije, metodike nastave solfeđa i instrumentalne pedagogije, kao i temama od opšteg značaja za muzičko obrazovanje, ovaj simpozijum opravdava postavljene standarde kada je riječ o naučnim skupovima i nastavi. Ovo je divna prilika da naši studenti upoznaju eminentne predavače s akademija i fakulteta iz cijelog svijeta, da prošire svoje vidike i da ih sve zajedno inspirišemo da i sami postanu kreativni, inovativni i posvećeni muzički pedagozi.

„Bez obzira na to odakle dolazimo, u kakvoj obrazovnoj ustanovi predajemo i ko su naši učenici, pitanja u muzičkoj pedagogiji su skoro uvijek ista – kako motivisati učenike, koja nastavna sredstva i postupke koristiti, kako stalno unapređivati nastavu. Vaša izlaganja će dati odgovore na neka od ovih pitanja i nadam se da ću sve nas podstaći da razmislimo o tome kako kreirati časove muzike, gdje pronaći inspiraciju i kako odgovoriti na izazove

koje nam savremeno doba postavlja“, kazala je Marković.

Za kvalitetnu nastavu neophodni adekvatni udžbenici

Da bi bilo koja nastava bila kvalitetna, potrebno je obezbijediti kvalitetnu udžbeničku literaturu. Bez obzira na ubrzan razvoj tehnologije, sve veću upotrebu elektronskih medija u nastavi, udžbenik i dalje ostaje nezaobilazno i neophodno sredstvo za nastavu.

Iako se muzička pedagogija u Crnoj Gori snažno razvija poslije Drugog svjetskog rata osnivanjem osnovnih i srednjih muzičkih škola, decenijama je u nastavi korišćena strana udžbenička literatura za sve stručne muzičke predmete. Poteškoće su nastajale prvenstveno zbog nepodudarnosti u sadržajima nastavnih programa propisanih u Crnoj Gori i udžbeničke literature koja se bazirala na drugačijim programima, što je nastavnicima otežavalo rad. Učenici su u svijet muzičke kulture ulazili bez poznavanja naše muzičke baštine, jer u udžbenicima koji su bili u upotrebi nije bilo sadržaja iz crnogorske muzičke baštine. Počevši od 2016. godine ova situacija počinje da se mijenja, jer tada izlazi iz štamppe prvi udžbenik za predmet Solfeđa – Muzički koraci 1, namijenjen učenicima prvog razreda reformisane devetogodišnje osnovne muzičke škole.

Na temu „Razvoj udžbeničke literature za muzičku umjetnost u Crnoj Gori“ pripremila je referat **Nadica Vučković**, urednica u Zavodu za

udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, jedinoj izdavačkoj kući u Crnoj Gori koja se bavi publikovanjem udžbeničke literature za osnovne i srednje škole.

Prema njenim riječima, za razvoj muzičkog obrazovanja djece i omladine u Crnoj Gori od velikog značaja je izdavačka djelatnost koja obuhvata udžbenike za predmet Muzička kultura u osnovnoj školi i gimnaziji. Kao posebno značajno, istaknuto je publikovanje udžbeničke literature za osnovne i srednje muzičke škole.

ZUNS je 2004. godine počeo samostalno objavljivanje udžbenika za muzičku umjetnost

Iako je Zavod kao zasebna institucija osnovan 1995. godine, pospovenu produkciju udžbeničke literature iz oblasti muzičke umjetnosti započeo je 2004. godine kada je pokrenuta reforma obrazovanja u Crnoj Gori. Ohrabrujući domaće autore, nastavnike i naučne radnike, Zavod veoma brzo samostalno objavljuje udžbeničke komplete za predmet Muzička kultura za svih devet razreda reformisane osnovne škole. Tako nastaju Muzička čarolija 1, 2 i 3, kao i Muzička kultura 4, 5, 6, 7, 8 i 9. Objavljene su udžbenici za gimnaziju Muzička umjetnost za I ili II razred gimnazije i Muzika moj jezik, udžbenik i šest CD-ova, izborni predmet za III ili IV razred gimnazije kao dopuna matorskog standarda. Prije nekoliko godina objavljene su i Muzičke aktivnosti u predškolskom vaspitanju i obrazovanju – priručnik

za vaspitače u predškolskim ustanovama.

Na inicijativu naše istaknute muzičke pedagoškinje i autorke dr Vedrane Marković, Zavod započinje objavljivanje udžbenika za osnovnu muzičku školu – Muzički koraci 1, 2, 3 i 4. Uz prvi udžbenik, Muzički koraci 1, izdat je i odgovarajući CD koji podržava početno muzičko opismenjavanje na maternjem jeziku.

Zahvaljujući odličnom prijemu ovih udžbeničkih kompleta za osnovnu muzičku školu kod učenika i nastavnika, Zavod je raspisao konkurse i za prve udžbenike za srednju muzičku školu, dobivši na taj način dva rukopi-



sa udžbenika: Solfeđa za I i II razred za obrazovne programe: Muzički saradnik i Muzički izvođač i Harmonija sa harmonskom analizom za II i III razred za obrazovni program: Muzički izvođač.

Da ZUNS razmišlja o muzici i u okviru svoje vanudžbeničke literature, svjedoči i izdanje „Muzika i mi“, autorke **Mirjane Rajčić**, objavljeno u okviru biblioteke „Vodič“, koja je namijenjena široj čitalačkoj publici, s akcentom na muzikoterapiju. Autorka koja ima dugogodišnje iskustvo rada u muzikoterapiji upućuje prije svih roditelje, a uz njih sve koji se bave obrazovanjem djece, na terapeutsko dejstvo muzike koje je često zanemareno u vaspitanju i obrazovanju djece i omladine.

Prošle godine objavljena je zbirka narodnih pjesama iz Crne Gore „Tanko poju“, koje je odabrao i za troglasni dječji ili ženski hor priredio kompozitor, akademik Žarko Mirković. Pripremljen je i (uskoro treba da izađe iz štampe) nastavak ove zbirke, druga sveska notnih zapisa narodnih pjesama u pripremi istog autora, pod nazivom „Daleko se

čuju“. Ove dvije sveske notnih zapisa za troglasni hor, dječji ili ženski, osim prvobitne namjere da se sačuva i promovira narodno stvaralaštvo u oblasti muzike u Crnoj Gori, imaju za cilj približavanje kulturne baštine našim učenicima i jačanje svijesti o potrebi njegovanja interkulturalnosti, koja je osnov za zdravo društvo.

Muzička radionica za buduće autore udžbenika

U cilju ohrabivanja muzičkih pedagoga, budućih autora udžbeničke i vanudžbeničke literature koji će doprinijeti muzičkom obrazovanju djece i omladine, očuvanju muzičke kulturne zaostavštine i dati joj, možda i novo umjetničko ruho, ZUNS se odazvao inicijativi Zavoda za školstvo da organizuje jedno takvo savjetovanje – muzičku radionicu. Na zadovoljstvo i organizatora i učesnika, odazvao se veliki broj muzičkih pedagoga kako iz opšteobrazovnih institucija, tako i iz muzičkih osnovnih i srednjih škola. Učesnici radionice upoznati su s procesom rada na udžbeniku: od faze slanja rukopisa na konkurs ili, neposrednim putem slanjem rukopisa izdavačkoj kući na ocjenu, prvog pregleda recenzentske komisije, preko daljeg timskog rada na zadatim korekcijama i sugestijama za poboljšanje rukopisa predvođeni urednikom izdanja, rada u kojem, u različ-

tim fazama rada na rukopisu, učestvuju i drugi brojni saradnici: ilustratori, lektori i korektori, grafički dizajneri, recenzenti i drugi stručni saradnici. Svaka faza rada nosi izazov za svakog učesnika, a posebno za autorski tim.

O konkretnom autorskom iskustvu rada na pojedinih udžbenicima izlagale su autorke Vedrana Marković i Ana Perunović-Ražnatović.

Marković je govorila o značaju udžbeničke literature za nastavu solfeđa, publikovanju prvih crnogorskih udžbenika 2016. godine „Muzički koraci 1“, metodskim načelima i principima primijenjenim u udžbenicima, te značaju upoznavanja naše muzičke baštine. Ona je kratko predstavila udžbenike za osnovnu i srednju muzičku školu za solfeđa.

Perunović-Ražnatović je istakla značaj udžbeničke literature za nastavu harmonije, publikovanje prvog crnogorskog udžbenika za harmoniju, ukazala na metodska načela i principe primijenjene u udžbeniku, te kratko predstavila udžbenike.

O. Đ.

ŠIROK SPEKTAR TEMA

Na simpozijumu su predstavljani i radovi: „Doprinos psihologije muzike obrazovanju i profesiji muzičkih pedagoga“, „Izazovi interkulturalnog obrazovanja u kontekstu savremene glazbene pedagogije“, „Boje muzike“, „Uloga koncertne pedagogije u muzičkom obrazovanju“, „Da li je Institut za crkvenu muziku samo škola?“, „Solfeđa u Damaru“, „Fenomen mikro i makro memorije sa aspekta metodike muzičke pismenosti“, „Atonalna muzika kao polazište za samostalni stvaralački rad učenika u okviru nastave solfeđa“, „Efektivne strategije nastavnika instrumenta u školama i studijama – sagledavanje profesionalne prakse nastavnika muzike“, „Klavirska virtuoznost na primjeru pijaniste Raula Punja“, „Praktičan prikaz metodike narodnog pjevanja“, „Iskustvo u radu na revitalizaciji arhaičnog dvoglasnog pjevanja u Crnoj Gori na primjeru ženske pjevačke grupe 'Dude'“, „(Poli)ritmička sintaksa Kendrick Lamara – put ka interpretaciji muzičkog ritma Noel-Galona“, „Nove perspektive glazbenog obrazovanja u suvremenom dobu: Sustavni pregled literature o aktivnom učenju i kreativnom izražavanju učenika“ i druge brojne teme iz oblasti muzikologije koje su obrađivane na radionicama.

Nikšićka Gimnazija „Stojan Cerović“ obilježila 110 godina postojanja

JUBILEJ CJELOKUPNE PROSVJETE U CRNOJ GORI

▪ **Na svečanoj akademiji prikazan film o istorijatu škole, a priređen i bogat kulturno-umjetnički program**

Povodom važnog prosvjetnog jubileja, 110 godina uspješnog rada nikšićke Gimnazije „Stojan Cerović“, u sali Nikšićkog pozorišta održana je svečana akademija kojoj je prisustvovao veliki broj zvanica.

U ime resornog ministarstva obratio se državni sekretar **Dragan Bojović**, koji je kazao da je 110 godina Gimnazije jubilej cjelokupne

imena kojima će se dičiti Crna Gora. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija će insistirati na tome da se pomogne obrazovnim institucijama u Crnoj Gori. Već smo imali sastanke sa predstavnicima Opštine Nikšić u smislu povećanja prostornih i tehnoloških kapaciteta, kao i ljudskih resursa, kako bismo podizali nivo prosvjete i obrazovanja u Nikšiću i cjelokupnoj Crnoj

već su od svojih profesora dobijali vrijedne moralne pouke o moralu i patriotizmu. Nadam se da sada našom Gimnazijom koračaju ništa manje uspješne i ne manje obećavajuće generacije đaka i profesora. Gimnazija će i dalje raditi na tome da vaspitava mlade i uspješne članove ovoga društva. Granice znanjima, željama i umjećima nema. Taj put neumorno tra-



prosvjete u Crnoj Gori. Istakao je da je pomenuta ustanova iznjedrila značajna imena, kao i da se danas njeni bivši učenici nalaze na najprestižnijim svjetskim univerzitetima.

„Siguran sam da ćemo i među sadašnjim generacijama učenika imati takva

Gori. To možemo samo zajednički“, naglasio je on.

Direktor Gimnazije **Dušan Kilibarda** nazvao je ovu ustanovu jednom od uspješnih kovnica naše savremene kulture.

„Mnogi znameniti ljudi bili su njeni đaci i profesori. Nijesu samo dobijali znanja,

sira i osvaja naša škola“, istakao je on.

Na svečanoj akademiji prikazan je film o istorijatu škole, priređen je bogat kulturno-umjetnički program, a u holu pozorišta priređena je izložba radova učenika Gimnazije.

N. N.

Danilovgradska gimnazija obilježila 53 godine postojanja i pola vijeka samostalnog rada

PODSJEĆANJE NA VAŽNE LJUDE I DOGAĐAJE

▪ **U programu učestvovali bivši i sadašnji učesnici, kao i njihovi profesori, a uveličala ga njihova koleginica, slikarka Ljiljana Kolundžić**



Danilovgradska Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ obilježila je važan datum – 53 godina postojanja, odnosno pola vijeka samostalnog rada.

Tim povodom održana je prigodna svečanost, gdje su se prisutni podsjetili na ljude i događaje koji su obilježili razvoj ove vaspitno-obrazovne ustanove.

U programu su učestvovali bivši i sadašnji učesnici, kao i njihovi profesori, a uveličala ga je njihova koleginica, slikarka **Ljiljana Kolundžić**, čiji su radovi oplemenili čitav događaj.

Organizaciju proslave pomogli su, između ostalih,

Centar za kulturu Danilovgrad i Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ iz Podgorice.

Gimnazija u Danilovgradu počela je sa radom 6. septembra 1970. god, kada je uz saglasnost SO Titograd, SO Danilovgrad i Gimnazije „Slobodan Škerović“ osnovano područno odjeljenje ove gimnazije u Danilovgradu. Pošto se broj učenika u ovom područnom odjeljenju povećavao iz godine u godinu, SO Danilovgrad je, shodno tada važećim propisima, 1973. donijela Odluku o osnivanju Gimnazije u Danilovgradu, kao samostalne

vaspitaro-obrazovne ustanove.

Od konstituisanja kao samostalne vaspitaro-obrazovne ustanove, pa sve do katastrofalnog zemljotresa koji je zadesio Crnu Goru u aprilu 1979. godine, škola je radila u adaptiranim prostorijama stare učiteljske škole, sada zavičajnog muzeja u Danilovgradu. Nakon toga se ponovo prebacuje u zgradu Osnovne škole „Vuko Jovović“, gdje ostaje sve do 1. septembra 1984. godine, kada se konačno seli u novu zgradu, u kojoj i danas uspješno radi.

N. N.

Dvije međunarodne nagrade za Srednju stručnu školu Bar

ZNAČAJNA PRIZNANJA BARSKIM PROFESORICAMA

▪ **Na regionalnoj konferenciji pod imenom „RYCOgnized Vision: Education as a Peace Catalyst“ učestvovalo preko 300 profesora, predstavnika srednjih škola i govornika sa područja Zapadnog Balkana**



Dvije značajne nagrade, međunarodnog karaktera, uručene su profesoricama Srednje stručne škole iz Bara. Završni događaj regionalnog programa prekogranične saradnje srednjoškola Zapadnog Balkana „Superschools“ održan je u Sarajevu.

U ime Srednje stručne škole program su realizovale profesorice **Ivana Kovač** i **Marija Šušter**, koje su, zajedno sa profesorima iz Tuzle, dobitnice priznanja „Superteacher“ Zapadnog Balkana.

Na regionalnoj konferenciji pod imenom „RYCOgnized Vision: Education as a Peace Catalyst“ učestvovalo je preko 300 profesora, predstavnika srednjih škola

i govornika sa područja Zapadnog Balkana.

„Projekat prekogranične saradnje, pod nazivom ‘To the heart through art’, koji je osmislila i realizovala Srednja stručna škola iz Bara zajedno sa Srednjom savremeno-umjetničkom školom iz Tuzle, među stotinama je učesnika programa razmjene proglašen za najbolji i dobio čak dvije međunarodne nagrade: nagradu za najbolje partnerstvo škola Zapadnog Balkana i nagradu za najbolju praksu škola Zapadnog Balkana“, napominju iz ove ustanove.

Priznanja su dodijeljena nakon dvije školske godine učešća u Superschool programu prekogranične razmjene,

četiri uzvratne posjete Tuzli i Baru i 28 dana obrazovnog i umjetničkog programa u kojima je učestvovalo 58 učenika iz Bara i Tuzle.

„Iz zajedničke produkcije proistekla su i dva pozorišna performansa, izvođenje sedam pozorišnih predstava, promocija dvije knjige, projekcije deset filmova, više okruglih stolova, diskusija, stručnih izleta i programa upoznavanja istorijskih znamenitosti Crne Gore i Bosne i Hercegovine“, dodaje se u saopštenju.

Priznanja ovog renomea barskim profesoricama veoma su bitna ne samo za Srednju stručnu školu i grad Bar, već i za državu Crnu Goru.

N. N.

Predstavljeni rezultati istraživanja o zloupotrebi alkohola među mladima

POLAZIŠTE ZA PROMOVISANJE ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA

▪ **Konzumacija alkohola među mladima široko rasprostranjena, a svaki drugi učenik lično poznaje nekog ko ima probleme sa alkoholom**

U Zavodu za školstvo održana je prezentacija rezultata istraživanja „Zdravstvena kultura mladih i upotreba alkohola“, u organizaciji Zavoda i Foruma MNE.

Riječ je o istraživanju koje je obuhvatilo preko 7.500 crnogorskih učenika/učenica osnovnih škola (VIII i IX razred), kao i trogodišnjih i četvorogodišnjih srednjih stručnih škola i gimnazija.

V. d. direktorice Zavoda za školstvo **Irena Pavlović** istakla je da je ova ustanova u posljednje vrijeme imala više značajnih istraživanja i analiza.

„Vjerujem da uz ovu analizu možemo sumirati činjenice realnog stanja u Crnoj Gori, kada je naša omladina u pitanju. Ona je pokazatelj koliko naš kurikulum njeguje i promovira zdrave stilove života mladih. Kao svijetli primjer u borbi protiv zloupotrebe alkohola navela bih Island, koji je svojom nacionalnom strategijom, nazvanom ‘Svijet otvorenih mogućnosti’, uspio da za kratak period suzbije ovu vrstu problematike među mladima. To se postiglo istraživanjima, šta su to interesovanja mladih ljudi, i sve njihovo vrijeme provedeno van škole uspjeli su fokusirati na sportske aktivnosti, kulturu i hobbije“, naglasila je ona.

Izvršna direktorica Foruma MNE **Jelena Fuštić** zahvalila je na saradnji Zavodu za školstvo i predstavila neke od brojnih aktivnosti kojima se bavi ova nevladina organizacija.

„Uvijek smo usmjereni na ostvarivanje blagostanja mladih i samim tim je unapređenje njihovog zdravlja sastavni dio svih naših aktivnosti i vrijednosti koje njegujemo i promoviramo. Saradujemo s mladima, ali i sa svim onim akterima koji su značajni za mlade. Od vremena pandemije malo intenzivnije radimo na temi zdravih stilova života, sa našim partnerima iz Švedske, u cilju promovisanja zdravstvene pismenosti mladih. Moramo imati u vidu ta tu pismenost ne smijemo vezivati samo za biomedicinsko zdravlje, već ovaj termin podrazumijeva šire razumijevanje faktora koji utiču na zdravlje – socijalne, ekonomske i ukupne društvene“, kazala je ona.

Prisutnima se obratila i **Anđelija Lučić**, projektna menadžerka Foruma MNE.

„Istraživanje koje smo realizovali sprovedeno je sveobuhvatno i sadrži dosta informacija i podataka koji svima nama mogu poslužiti za kreiranje zajedničkih akcija i inicijativa. Sprovedeno je u okviru projekta ‘Promijeni pravila igre’, petogodišnjeg programa koji Forum MNE sprovodi uz finansijsku

podršku Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju, preko ForumCiv-a i IO-GT NTO Movement-a“, naglasila je ona, dodajući: „Fokus ovog programa je da osnaži različite aktere kako bi zajednički radili na stvaranju zdravog okruženja za rast i razvoj djece i mladih. Planirane su različite aktivnosti sa institucijama, ali i direktno sa mladima, pošto moramo njima dati prostor da sami kreiraju svoje slobodno vrijeme, moramo ih saslušati, dati im mogućnost da svoje želje sprovedu u praksi.“

Rezultate istraživanja predstavio je mr **Zoran Lalović**, u ime Zavoda za školstvo. Oni su pokazali da je konzumacija alkohola među mladima široko rasprostranjena, a svaki drugi učenik lično poznaje nekog ko ima probleme sa alkoholom. S druge strane, evidentantno je problem neodgovarajućeg zakonodavnog i strateškog okvira, kao i ograničenih mogućnosti vaspitno-obrazovnih institucija da putem edukativnih programa utiču na stavove i ponašanja mladih. Istaknuto je da će kompletni rezultati uskoro biti dostupni na sajtu Zavoda.

Moderator događaja bio je **Radoje Novović**, načelnik Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema u Zavodu za školstvo.

N. N.

Državno takmičenje srednjoškola iz oblasti elektrotehnike „Energija u žici“:

NAJBOLJI TIM SREDNJE MJEŠOVITE ŠKOLE „MLADOST“

■ **Drugo mjesto osvojila Srednja stručna škola iz Berana, a treće Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice**

Prvo mjesto na Drugom državnom takmičenju učenika crnogorskih srednjih stručnih škola iz oblasti elektrotehnike „Energija u žici“ i novčanu nagradu od 750 eura, osvojio je tim Srednje mješovite škole „Mladost“ iz Tivta. Drugo mjesto i nagrada od 600 eura pripali su Srednjoj stručnoj školi iz Berana, dok je treće mjesto i 450 eura osvojio tim Srednje elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice. Srednja mješovita škola „Mladost“ dobila je laptop kao najbolja škola na takmičenju. Mentori pobjedničkih ekipa nagrađeni su po 250 eura.

Nadmetanje je otvorila **Aleksandra Lalević**, direktorica Centra za stručno obrazovanje, a prisutnima su se obratili i **Veselin Pićurić**, predsjednik Udruženja nastavnika elektrotehnike Crne Gore, i **Vladimir Ivanović**, rukovodilac Operativne direkcije CEDIS-a.

PRIVREDA I OBRAZOVANJE

Lalević je istakla da je elektrotehnika dinamična oblast koja se neprestano razvija zahvaljujući naprednim tehnologijama i sigurno je da će se njen domen u budućnosti dodatno proširiti, te da će i dalje zadržati status perspektivne profesije.



■ FOTO: Centar za stručno obrazovanje

POVEZIVANJE TEORIJE I PRAKSE

Članovi najboljih timova nijesu krili zadovoljstvo. „Prošle godine smo bili drugi, a ove prvi. Drago mi je da smo imali i praktični dio i teoriju. Bilo je lijepo i što sam upoznao zaposlene u Centru za stručno obrazovanje, profesore i druge učenike. Imali smo dobru komunikaciju i druženje“, kazao je **David Labović**, učenik iz pobjedničkog tima Srednje mješovite škole „Mladost“.

„Ovo nam je prvo takmičenje za koje smo se spremali mjesec i po ukupno. Zadovoljni smo trenutnim mjestom i nadamo se da ćemo nastaviti da se bavimo ovim poslom“, kazali su učenici Srednje stručne škole iz Berana, koji su bili drugi na takmičenju.

Članovi trećeplasiranog tima iz Srednje elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice istakli su da je ovo takmičenje bilo za njih idealna prilika da svoja teorijska znanja iskoriste za praktičan rad i da neko sa iskustvom to ocijeni, kao i da vide gdje griješe i na šta treba da obrate pažnju. Naglasili su i da je veoma značajno što CEDIS, kao jedna velika kompanija, učestvuje u organizaciji ovog takmičenja i podržava učenike.



■ FOTO: Centar za stručno obrazovanje

Ponosni smo što je CEDIS prepoznao nužnost ulaganja u razvoj praktičnih znanja i vještina učenika kako bi se privreda i obrazovanje povezali na najbolji način. Sigurna sam da će se primjer koji ova kompanija pokazuje u vidu društvene odgovornosti proširiti i na druge organizacije i institucije, kao i na druge oblasti“, istakla je ona.

Vladimir Ivanović je naveo da je takmičenje „Energija u žici“ projekat koji CEDIS posebno njeguje.

„Razumijevajući značaj obrazovanja za napredak i prosperitet zemlje, Crnogorski elektrodistributivni sistem nastavlja da podržava sticanje praktičnih vještina kod mladih, naročito energetske struke. Ulaganje u obrazovanje je ulaganje u ljudski kapital, pa smo i ove godine doprinijeli organizaciji ovog takmičenja. Prethodnih godina smo se trudili da nadmetanje bude kvalitetno i

prepoznato od stručne javnosti kao najbolje u ovoj oblasti“, naglasio je on.

Veselin Pićurić je poručio učenicima da mu je drago što su prepoznali da će ih ulaganje u sebe, u svoje znanje, vještine i sposobnosti dovesti do cilja da sutra žive od svoga rada, kao i da je ponosan što se takmiče timovi iz svih crnogorskih škola u kojima se izučava elektrotehnika. To će doprinijeti da buduće generacije shvate da jedino svojim znanjem i sposobnostima mogu obezbijediti sebi sigurnu budućnost.

NADMETALO SE SEDAM ŠKOLA

Na ovom takmičenju učestvovali su tročlani timovi iz sedam obrazovno-vaspihnih ustanova koje realizuju obrazovne programe iz oblasti elektrotehnike (Srednja stručna škola iz Berana, Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice,

Srednja stručna škola iz Rožaja, Srednja stručna škola iz Nikšića, Srednja stručna škola iz Pljevalja, Srednja elektro-ekonomska škola iz Bijelog Polja i Srednja mješovita škola „Mladost“ iz Tivta).

Takmičarska znanja i vještine ocjenjivala su dva tročlana stručna žirija – jedan za teorijski, a drugi za praktični dio. O najboljima u teorijskom dijelu odlučivali su **Sandra Brkanović** i **Slavica Jovanović** iz Centra za stručno obrazovanje, kao i **Melanija Čalasan** iz Udruženja nastavnika elektrotehnike Crne Gore. Praktični dio ocjenjivali su Vladimir Ivanović, Veselin Pićurić i prof. **Aladin Kajević** sa Elektrotehničkog fakulteta.

Takmičenje iz oblasti elektrotehnike „Energija u žici“ od prošle godine je uvršteno u zvanična državna takmičenja u vještinama koje su u nadležnosti Centra za stručno obrazovanje.

Lj. V.

Nadmetanje crnogorskih osnovaca u šahu

PRVOPLASIRANA OSNOVNA ŠKOLA „ŠTAMPAR MAKARIJE“



Ekipa OŠ „Štampar Makarije“ iz Podgorice osvojila je prvo mjesto na Državnom takmičenju u šahu, koje je održano u OŠ „Vuk Karadžić“ u Podgorici. Drugo mjesto pripalo je OŠ „Olga Golović“ iz Nikšića, a treće OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja, dok je OŠ „Anto Đedović“ iz Bara četvrta.

U pobjedničkom timu bili su **Ilija Milović**, Đorđe Žižić, **Teodora Vukčević** i **Nikola Vukašinić**, a njihov mentor je profesor **Siniša Novović**.

Organizator nadmetanja je Crnogorski školski sportski savez.

Lj. V.



OŠ „Dušan Korać“

ODRŽAN SAJAM ASISTIVNE TEHNOLOGIJE

U OŠ „Dušan Korać“ u Bijelom Polju povodom Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom organizovan je Sajam asistivne tehnologije. Ova aktivnost upriličena je radi promocije materijala i sredstava za rad koja se koriste u radu s djecom s posebnim obrazovnim potrebama u cilju unapređenja njihovih potencijala.

Sajam su organizovale defektološkinje **Tanja Nedović** i **Sanja Pešić** uz tehničku podršku asistentkinja u nastavi **Olgice Višnjić**, **Senije Atulahović** i **Milene Kočević**.

Lj. V.



Izabrani najbolji na takmičenju „Čini dobro – budi heroj za planetu!“

NAGRAĐENE OSNOVNE ŠKOLE „BOŠKO STRUGAR“ I „SALKO ALJKOVIĆ“

Projekat OŠ „Boško Strugar“ iz Ulcinja pobijedio je na takmičenju „Čini dobro – budi heroj za planetu!“, koje je organizovala Fondacija „Čini dobro“ u saradnji sa Zavodom za školstvo Crne Gore i kompanijom „Čikom“.

Drugo mjesto pripalo je OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja za projekat „Zelena učionica – eko-radionica“.

U komisiji koja je ocjenjivala dostavljene radove bili su nacionalna koordinatorica za Crnu Goru za Međunarodni program „Eko-škole“ **Nevena Čabrilo**, Zavod za školstvo, član Fondacije za zaštitu životne sredine **Saša**

Karajović, NVO EKOM, **Ivana Srećković**, Mont Way doo – NEST, **Stefan Kaluđerović**, Glovo, **Miljan Grba**, Čikom, **Mia Mujoša**, Finveo, i **Marija Jovović**, Fondacija „Čini dobro“.

Osnovnice škole „Boško Strugar“ i „Salko Aljković“ dobiće po hiljadu eura za realizaciju projekata, a novčane nagrade su obezbijedili Fondacija „Čini dobro“ i kompanija „Čikom“.

Da podsjetimo, ovo takmičenje organizovano je povodom Svjetskog dana klimatske promjena, a pravdo da učestvuju imale su obrazovno-vaspitne ustanove koje implementiraju i koje su se prijavile za pilotiranje Međunarodnog programa „Eko-škole“.

„Organizovanjem takmičenja željeli smo da podstaknemo mlade, tj. učenike i nastavnike da razmišljaju o klimatskim promjenama i da budu svjesni uloge koju imaju u očuvanju planete. Naime, njeno očuvanje je moguće samo ako svi budemo vodili računa o biološkim raznovrsnostima, održivom korišćenju prirodnih resursa, smanjenju zagađenja i potrošnji energije“, ističu organizatori.

Lj. V.

Univerzitet Crne Gore u mreži evropskih univerziteta Uliseus

PREKRETNICA ZA DRŽAVU I DRUŠTVO

„Uvjeran sam da će članstvo u ovoj mreži donijeti značajne benefite i otvoriti nove mogućnosti za internacionalizaciju i unapređenje studijskih, istraživačkih i akademskih procesa na UCG“, rekao je rektor Božović

„Članstvo u mreži evropskih univerziteta označava novu fazu u razvoju Univerziteta Crne Gore (UCG) i sigurno će u velikoj mjeri unaprijediti kvalitet visokog obrazovanja“, poručio je rektor UCG prof. dr **Vladimir Božović** na sastanku povodom početka druge faze razvoja Uliseus mreže.

UCG je domaćin inicijalnog sastanka mreže evropskih univerziteta Uliseus, koji je okupio rektore i predstavnike osam partnerskih institucija: Univerziteta u Sevilji, Univerziteta Azurna obala u Nici, Univerziteta u Đenovi, Tehničkog univerziteta u Košicama, Univerziteta Haga-Helia u Helsinkiju, MCI Insbruck, Univerziteta u Munsteru i UCG.

Božović je, otvarajući sastanak, poručio da integracija crnogorskog Univerziteta u Uliseus označava bitnu prekretnicu za državu i društvo.

„Uvjeran sam da će članstvo u ovoj mreži donijeti značajne koristi i otvoriti nove mogućnosti za internacionalizaciju i unapređenje studijskih, istraživačkih

i akademskih procesa na UCG. Uliseus će izvući ono najbolje iz nas i motivirati nas da unaprijedimo kvalitet visokog obrazovanja, kreiramo prilike za akademski i profesionalni razvoj naših studenata, osoblja, programa i fakulteta, i na taj način ostvarimo dugoročan uticaj na društvo. Našim studentima i predavačima Uliseus će omogućiti brojne prilike za mobilnost, umrežavanje i zajedničke projekte. Ponude partnerskih univerziteta biće dostupne ne samo našim studentima i zaposlenima, već i široj javnosti, i u tom kontekstu, UCG se otvara ka građanima i javnosti uopšte“, kazao je Božović.

Velika razvojna šansa

Veoma je zadovoljan što je, kako je rekao, „UCG postao dio porodice evropskih univerziteta, bez obzira na to što Crna Gora nije članica Evropske unije“.

„Time što postajemo dio ovakve zajednice, podižemo ukupni kvalitet našeg rada, ali i proširujemo spektar



mogućnosti. Članstvo u ovoj mreži, za naš Univerzitet, ali i za cijelu zemlju, predstavlja nemjerljivi uspjeh, i veliku razvojnu šansu“, rekao je Božović.

On je najavio da će se, u okviru mreže, na UCG uspostaviti inovacioni hab (radni prostor) sa fokusom na sajber bezbjednost.

„Pokušaćemo da napravimo hab ekspertize, talenta i inovativnih rješenja u ovoj visoko kompetitivnoj oblasti. Očekujem velike benefite ovog projekta u narednim godinama“, kazao je Božović.

Prorektor Univerziteta iz Minstera prof. dr **Mihael Kvant** istakao je da su veoma

zadovoljni što su dio Uliseus projekta.

„Naša ideja je da istraživanje i nastavu spojimo što je prije moguće, kako bi se koristili inovativni visokokvalitetni resursi u domenu istraživanja i kako bi se studenti rano uključivali u njih“, rekao je Kvant.

Rektor Univerziteta u Sevilji prof. dr **Migel Anhel Kastro** poručio je da Uliseus mreža predstavlja snagu i zajedništvo, napominjući da Evropa i svijet prolaze kroz velike izazove koji podsjećaju na važnost evropskih vrijednosti, ljudskih prava, demokratije, vladavine prava.

„Uliseus je posvećen upravo tim vrijednostima i

vjerujem da su obrazovanje, istraživanje i inovacije fundamentalni stubovi tih vrijednosti. Zbog toga Uliseus osuđuje bilo kakvu vrstu nasilja, vojne agresije i gubitke ljudskih života“, kazao je Kastro.

Ujedinjeni u straživanjima

On je izrazio uvjerenje da će univerziteti biti ujedinjeni u misiji da pružaju inovacije i istraživanja u službi društva, kako bi se izborili sa izazovima zelene digitalne tranzicije i kako bi obezbijedili kapacitete Evrope da pokrene ekonomski rast zasnovan na tehnologiji.

„Evropa treba da ima povezane, izvrsne visokobrazovne institucije. Uliseus je naš savez upravo za jačanje te evropske dimenzije, dok doprinosi održivim ciljevima razvoja“, rekao je Kastro.

Prorektorica za internacionalizaciju na UCG prof. dr **Sanja Peković** istakla je da ta institucija članstvom u ovoj mreži daje zamajac razvoju inovativnog, odgovornog i održivog društva zasnovanog na znanju.

„Ubijedeni smo da otvaramo vrata Uliseus porodici, nadajući se da ćete prepoznati našu posvećenost i želju da doprinesemo razvoju asocijaciji evropskih univerziteta“, saopštila je Peković.

Generalna koordinatorka Uliseus-a **Karmen Vargas** naglasila je da „Uliseus sada ulazi u drugu fazu. Prva faza odnosila se na brojne planove i pripreme, a sada želimo da intenziviramo aktivnosti u smislu zajedničkih programa. Akreditovali smo osam zajedničkih master i doktorskih programa“, poručila je Vargas.

O. Đ.

Ministarka prof. dr **Anđela Jakšić-Stojanović** i šef predstavništva UNICEF-a **Huan Santander**

REFORMA OBRAZOVNOG SISTEMA JE PRIORITET

Neophodno poboljšanje školske infrastrukture, opremanje svih škola novim tehnologijama, kontinuirana obuka svih nastavnika, kao i povećanje broja asistenata u nastavi, romskih medijatora i školskih psihologa

Visok kvalitet obrazovanja za svu djecu od najranijeg uzrasta je nacionalni prioritet Crne Gore, ocijenjeno je na sastanku ministarke prosvjete, nauke i inovacija prof. dr **Anđele Jakšić-Stojanović** i šefa predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori **Huana Santandera**.

„Reforma obrazovnog sistema je prioritet ove Vlade koja razumije da se reforme ne mogu sprovesti bez poboljšanja kvaliteta obrazovanja, što treba da bude prioritet društva u cjelini. U narednom periodu predstoji nam detaljna analiza koja će postaviti temelj kvalitetnoj strategiji reforme obrazovanja“, kazala je Jakšić-Stojanović, i navela da je u prethodnom periodu bilo dobrih projekata koji nijesu bili adekvatno promovisani, te da ih treba ponovo aktivirati i raditi na njihovom proširivanju.

„Kvalitetno obrazovanje je ključno za smanjivanje siromaštva djece i



obezbjeđivanje ljudskih resursa s adekvatnim znanjem i vještinama za ubravanje razvoja Crne Gore u svim oblastima. Stoga, budućnost djece u ovoj zemlji zavisi od toga na koji će način Vlada investirati sredstva iz državnog budžeta“, poručio je Santander.

Sagovornici su saglasni da su poboljšanje školske infrastrukture, opremanje svih škola novim tehnologijama, te kontinuirana obuka

nastavnika, kao i povećanje broja asistenata u nastavi, romskih medijatora i školskih psihologa, koraci koji treba preduzeti u postizanju pomenutog cilja.

Istaknuto je da će UNICEF i EU delegacija u Crnoj Gori podržati Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija da razvije sveobuhvatnu strategiju reforme obrazovnog sistema koja će obuhvatiti period do 2035. godine.

Lj. V.

Srednja stručna škola Pljevlja

PODSTICAJNA SREDINA

Tokom radionice, učenici i nastavnici imali priliku da unaprijede svoje znanje o inkluziji i inkluzivnom obrazovanju

Radionica pod nazivom „Škola kao podsticajna sredina za sve učenike“ održana je u prostorijama Srednje stručne škole Pljevlja, u okviru Međunarodnog dana volontera. Riječ je o zajedničkom poduhvatu učenica drugog razreda sa smjera Zdravstveni tehničar i njihovih profesorica sociologije **Adise Malagić** i **Dejane Petrić**, koje su u saradnji sa Dnevnom Centrom „Pljevlja“, NVU „Zračak nade“, volonterima Gimnazije „Tanasije Pejatović“ i Sekretarijatom za sport i mlade osmislile interesantan sadržaj. Ovaj čas je snimila i RTV „Pljevlja“.

Ciljevi radionice, koju su vodile učenicice **Anđela Pupović** i **Ivana Zečević**, bili su da daci i drugari iz „Zračka nade“ i Dnevnog centra kroz kviz i interaktivnu nastavu učestvuju u inkluzivnom obrazovanju i jačaju volontersku svijest. Tokom radionice, učenici i nastavnici imali su priliku da unaprijede svoje znanje o inkluziji i inkluzivnom obrazovanju i načinima kako podržati inkluzivno obrazovanje, tehničkoj podršci, kao i upotrebi novih tehnologija u cilju stvaranja podsticajnog školskog



ambijenta koji će pomoći svim učenicima i nastavnicima da razviju svoje kapacitete kroz kulturu volontiranja i saradnje.

O dugogodišnjem iskustvu rada u „Zračku nade“ govorili su **Lejla Kalajdzija** i **Goran Leovac**, koji su istakli da je svako dvorište veliko ukoliko ima djece u njemu, a svaka zajednica je onoliko velika koliko ima volontera.

Najljepšu poruku radionice poslala je učenica **Dunja Džaković**. Ona je pročitala svoj rad „Moje prvo volontersko iskustvo“ i na najbolji

način istakla značaj volontiranja i volontizma za razvoj inkluzivne zajednice.

Aktivni učesnici radionice bili učenici, volonteri i članovi Učeničkog parlamenta: **Lazar Pupović**, **Amila Drnda**, **Stevno Mrdak**, **Asja Dragašević**, **Monika Stevanović** i **Nikolina Martinović**.

Međunarodni dan volontera proglasila je Generalna skupština Ujedinjenih nacija 17. 12. 1985. godine kao podsjećanje na dan kada je 1970. godine kreiran Program UN za volontere.

N. N.

Uspjeh bjelopoljskih gimnazijalki na međunarodnoj olimpijadi

ZAVIDNO POZNAVANJE RUSKOG JEZIKA

Finalni dio se sastojao od leksičko-gramatičkog, testa razumijevanja pročitano i razumijevanja poslušano teksta.

Učenice bjelopoljske Gimnazije „Miloje Dobrišinović“, **Jovana Bugarin** i **Jovana Knežević**, zauzele su prvo mjesto na IV Međunarodnoj onlajn olimpijadi sanktpeterburškog državnog univerziteta „A. S. Puškina“ iz ruskog jezika.

„Kako smo već u

proteklim godinama učestvovali na olimpijadama iz ruskog jezika u organizaciji Sanktpeterburškog državnog univerziteta „A. S. Puškina“, informacije o datumu održavanja olimpijade i načinu prijave dobile smo putem zvaničnog mejla Univerziteta, iako su nas i naši mentori

o tome obavijestili“, svjedoče učenice. „Olimpijada se sastojala od dva dijela. Prvi je bio kvalifikacioni, gdje smo radile leksičko-gramatički test i test razumijevanja pročitano i razumijevanja poslušano teksta. Nakon nedjelju dana, stigla nam je informacija da smo dostigle zadovoljavajući rezultat i time se

kvalifikovale u finale.“

Finalni dio se sastojao od leksičko-gramatičkog, testa razumijevanja pročitano i razumijevanja poslušano teksta.

„Putem mejla su nas obavijestili da smo osvojile I mjesto. Kao nagradu smo dobile pravo da besplatno uradimo

TRKI test (test ruskog jezika kao stranog) i sken-kopiju diplome. To nam može donijeti dodatne bodove pri upisu, ukoliko želimo da upišemo SPbGU. Ovo je zaista prijatno iskustvo i Olimpijada je sjajna. Akcenat stavljaju na poznavanje ruske kulture, istorije i razgovorne fraze i kolokacija. To nam pomaže

da upoznamo ruski jezik onakav kakav stvarno jeste. Ruska kultura, istorija i jezik su vrlo bogati. Pravo je uživanje izučavati jezik poznajući kulturu, tradiciju i istoriju naroda, a ova Olimpijada nam upravo to omogućava“, zaključuju nagradene Bjelopoljke.

N. N.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

POBOLJŠATI USLOVE SMJEŠTAJA U STUDENTSKIM DOMOVIMA

„Svjesni važnosti ovoga pitanja za studentsku zajednicu, resorno ministarstvo će taj problem staviti na listu prioriteta kako bismo, u saradnji sa svim relevantnim akterima, obezbijedili kvalitetne uslove za sve studente i kreirali adekvatan ambijent za ostvarivanje akademskih rezultata“, istakla je ministarka Jakšić-Stojanović

Ministarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr **Anđela Jakšić-Stojanović** i direktor Doma učenika i studenata u Podgorici **Luka Ilić** razgovarali su s predstavnicima studenata koji su protestovali zbog neadekvatnih uslova smještaja u studentskim domovima.

Studenti su upoznali ministarku Jakšić-Stojanović s problemima s kojima se suočavaju kada je riječ o smještajnim kapacitetima, posebno u Podgorici. Oni su ukazali na neophodnost proširenja postojećih i izgradnju novih studentskih domova.

Ministarka je istakla da je svjesna činjenice da se studenti već godinama suočavaju s tim problemima. Ona smatra da je neophodno temeljno pristupiti njihovoj analizi i to u najskorijem roku, kako bi ti problemi konačno bili riješeni. Jakšić-Stojanović je, takođe, istakla da će podržati sve inicijative koje se odnose na unapređenje kvaliteta života studentske populacije, u skladu sa budžetom koji je opredijeljen u ove svrhe, ali i razmotriti druge mogućnosti koje, u skladu sa zakonom, mogu doprinijeti bržem i efikasnijem rješavanju tih problema.

„Svjesni važnosti ovoga pitanja za studentsku zajednicu, resorno ministarstvo će taj problem staviti na listu prioriteta kako bismo, u saradnji sa svim relevantnim akterima, obezbijedili kvalitetne uslove za sve studente i kreirali adekvatan ambijent za ostvarivanje akademskih



rezultata“, navodi se u saopštenju sa sastanka.

U Studentskom parlamentu Univerziteta Crne Gore (SPUCG) smatraju da je neophodno izgraditi novi studentski dom u Podgorici, podsjećajući da je 2013. godine otvoren posljednji objekat izgrađen za tu namjenu.

„Uzimajući u obzir činjenicu da svake godine, pored ispunjavanja formalnih uslova, sve veći broj studenata ostaje bez prava na smještaj u studentskom domu, kao i opštepoznato i značajno povećanje cijene zakupa privatnog smještaja u Podgorici, postaje i više nego jasno da je neophodno pronaći rješenje i ući u postupak izgradnje novog studentskog doma u glavnom gradu u najskorijem mogućem roku“, saopštili su iz SPUCG.

Oni smatraju da je potrebno izmijeniti Pravilnik o kriterijumima, načinu, uslovima i visini naknade za ostvarivanje prava na smještaj i ishranu u domu i participaciju prevoza učenika i

studenata, kao pravnog okvira za regulisanje pitanja smještaja studenata u domovima.

„Mišljenja smo da taj pravni akt treba da predvidi novu kategoriju i mogućnost smještaja studenata u domovima. Prevažodno akademcima koji ne zadovoljavaju jedan od dosadašnjih i aktuelnih formalnih uslova za smještaj u studentskom domu – upis određene godine studija prvi put. Čvrsto vjerujemo da u slučaju da po smještaju studenata koji prvi put upisuju određenu godinu studija ostane slobodnih mjesta – njih bi trebalo podijeliti studentima koji određenu godinu studija ne upisuju prvi put, kako bismo sve raspoložive kapacitete popunili na najbolji i najpravedniji način“, objašnjava **Andrej Milošević**, predsjednik SPUCG.

On poručuje da će nastaviti intenzivan rad na unapređenju uslova smještaja i ishrane studenata u postojećim studentskim domovima i menzama.

O. Đ.

Univerzitet Donja Gorica, Podgorica

NA SVEČANOSTI DODIJELJENE DIPLOME I NAGRADE NAJBOLJIM STUDENTIMA

„Ove godine na 24 studijska programa diplomiralo je, magistriralo i doktoriralo oko 500 akademaca

Dan Univerziteta Donja Gorica (UCG) obilježen je tradicionalno svečanom dodjelom diploma i brojnim događajima, među kojima je omaž Blezu Paskalu, francuskom matematičaru, fizičaru i filozofu, dok je Forum studenata organizovao dobrovoljno davanje krvi.

Na početku ceremonije studentima se obratio rektor prof. dr **Veselin Vukotić** izražavajući nadu da im je dosadašnje studiranje na UDG „probudilo hrabrost i smjelost da vjeruju u sebe, da poštuju svoju slobodu i dostojanstvo“. On je uvjeren da će studenti dati doprinos ostvarivanju misije ove visokoobrazovne ustanove da postanu „globalni igrači i odgovorni građani svijeta“.

Ove godine na 24 studijska programa UDG diplomiralo je, magistriralo i doktoriralo oko 500 akademaca.



Veliki broj njih je nastavio studije na prestižnim evropskim, američkim i azijskim univerzitetima. Na svečanosti su uručene i posebne nagrade najboljim akademcima.

U kulturno-umjetničkom programu učestvovali su ženski vokalni sastav „Alata“, folklorni ansambl „Crna Gora“ i pjesnikinja, pravica i voditeljka **Jelena Božović**.

Takođe je dodijeljena nagrada koja nosi ime

Svetozara Stiva Pejovića, jednog od najistaknutijih ekonomista XX vijeka i osnivača Fakulteta za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis UDG. Dobitnik ovogodišnje nagrade, kao i novčanog dijela od 1.000 eura, na temu „Budućnost demokratije u bezduhovnom društvu“ u konkurenciji od 34 eseja je **Viktor Avhust** sa AUK univerziteta u Ukrajini.

O. Đ.

Univerzitet Crne Gore

RASPISAN TENDER ZA ADAPTACIJU ZGRADE TEHNIČKIH FAKULTETA

Rektor prof. dr **Vladimir Božović** ističe da je ova inicijativa dio šire strategije Univerziteta da modernizuje svoje objekte

U skladu s kontinuiranim naporima Univerziteta Crne Gore (UCG) da unaprijedi infrastrukturu i uslove studiranja, Uprava za kapitalne projekte raspisala je tender za izbor izvođača radova na adaptaciji objekta tehničkih fakulteta. Vrijednost ovog značajnog projekta je 1.149.500 eura. Predviđena je sanacija eksterijera zgrade, tj. fasadne bravarije i fasade, kao i hidroizolacija dijela krova, saopšteno je iz UCG.

Rektor prof. dr **Vladimir Božović** ističe da je ova inicijativa dio šire strategije Univerziteta da modernizuje svoje objekte. On naglašava da je cilj da se osigura kvalitetno okruženje za studiranje i naučnoistraživački rad.

Rok za završetak radova je 150 dana od uvođenja izvođača u posao.



Uprava za kapitalne projekte u plan javnih nabavki za ovu godinu uvrstila je izgradnju sportske dvorane za Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, čija je vrijednost 1.815.000 eura. Pored toga,

planirana je i izgradnja Filološkog fakulteta u Nikšiću, vrijednosti 4.235.000 eura. Sredstva za ova ulaganja već su izdvojena iz kapitalnog budžeta za 2023/24. godinu.

O. Đ.

Univerzitet „Mediterran“, Podgorica

PREDSTAVLJENA MONOGRAFIJA „OBLIKOVANJE JAVNOSTI I MEDIJA U CRNOJ GORI“ PROF. DR VELIZARA SREDANOVIĆA

On je prvi u Crnoj Gori klasifikovao javnost i političko javno mnjenje kroz razne istorijske periode

U amfiteatru Univerziteta „Mediterran“ održana je promocija naučne i stručne monografije „Oblikovanje javnosti i medija u Crnoj Gori“ prof. dr **Velizara Sredanovića**, u prisustvu velikog broja studenata, profesora i saradnika te visokoobrazovne ustanove.

O monografiji su govorili recenzenti knjige: prof. dr **Savo Marković**, rektor Univerziteta „Mediterran“ i profesori emeritisi **Radislav Jovović** i akademik **Nenad Vuković**.

Marković je istakao da je Sredanović prvi u Crnoj Gori klasifikovao javnost i političko javno mnjenje kroz razne istorijske periode, a ne samo

genezu i razvoj štampe i novinarstva u Crnoj Gori. Jovović je govorio o moći medija i moći nad medijima i ukazao na autorov interdisciplinarni pristup prilikom istraživanja javnosti, medija, i odnosa s javnošću u Crnoj Gori.

„Sredanovićevo 'Oblikovanje javnosti i medija u Crnoj Gori' prva je stručna i naučna knjiga iz ove oblasti kod nas i njen značaj prevazilazi i regionalne granice“, smatra Jovović.

Akademik Vuković je besjedio o višedecenijskom istraživačkom radu profesora Sredanovića. Važnost ove monografije je, ocjenjuje Vuković, što je njen autor uspio

približiti fenomene javnosti i medija, kao i odnosa medija sa javnošću ne samo akademskoj zajednici, već široj intelektualnoj javnosti. I to je, prema njegovim riječima, logičan slijed poslije Sredanovićeve prve naučne knjige „Javnost i mediji u Crnoj Gori“, objavljene 2007. godine, kao pionirski rad iz ove oblasti.

Zahvaljujući recenzentima i brojnim učesnicima promocije, Sredanović je izrazio zadovoljstvo što je njegova monografija, u izdanju Univerziteta „Mediterran“, uvrštena u niz značajnih knjiga koje je objavila ova visokoškolska institucija.

O. Đ.

Dr Bojan Mašanović dobitnik evropske nagrade FIEPS

PRIZNANJE ZA POSTIGNUĆA U OBLASTI FIZIČKOG VASPITANJA

Dosadašnji dobitnici ovog priznanja su iz 11 evropskih zemalja

Ovogodišnji dobitnik prestižne evropske nagrade FIEPS (Fédération Internationale d'Education Physique et Sportive) jeste doc. dr **Bojan Mašanović** sa Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore (UCG).

Priznanje, koje je ustanovila 2010. godine najstarija evropska asocijacija u oblasti fizičkog vaspitanja i sporta FIEPS Evropa, Mašanoviću je dodijeljeno za izvanredna istraživačka i akademska postignuća koja su dovela do razvoja fizičkog vaspitanja i sporta na nacionalnom i na

evropskom nivou, navodi se u saopštenju Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje.

Ta nagrada se dodjeljuje jednom godišnje, a profesoru Mašanoviću biće uručena tokom 18. FIEPS evropskog kongresa, koji će se održati u Ohridu, od 31. maja do 2. juna 2024. godine. Dosadašnji dobitnici ovog priznanja su iz 11 evropskih zemalja (Crna Gora, Češka, Hrvatska, Litvanija, Luksemburg, Rumunija, Rusija, Slovačka, Srbija, Španija i Švajcarska).

Asocijacija FIEPS Evropa je ustanovljena 1923.

godine u Briselu sa ciljem da promoviše razvoj fizičkih, obrazovnih, rekreativnih i slobodnih aktivnosti, za obuku nastavnika, kontinuirano ažuriranje, unapređenje i doprinos međunarodnoj saradnji u toj oblasti. To priznanje je prepoznato kao značajno od strane nekoliko vodećih organizacija u svijetu, kao što su UNESCO, Međunarodni olimpijski komitet (MOK) i Međunarodni savjet za fizičko vaspitanje i sportsku nauku (ICSSPE-CIEPSS).

O. Đ.

Univerzitet Crne Gore nagradio najbolje studente

ONI SU UZOR BUDUĆIM GENERACIJAMA

„Dio svog akademskog i profesionalnog usavršavanja treba da ostvarite na najboljim obrazovnim, naučnim i umjetničkim adresama svijeta. Međutim, izraz vrhunskog patriotizma je da to što naučite tamo primijenite u svojoj zemlji“, rekao je rektor UCG prof. dr Vladimir Božović

Rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. dr **Vladimir Božović** je na svečanosti u Rektoratu dodijelio nagrade najboljim studentima. Tim povodom poručio je da su dobitnici priznanja uzor budućim generacijama, te da Univerzitet od svog osnivanja ima jasnu viziju i misiju da društvo učini boljim u naučnoj, obrazovnoj i kulturnoj oblasti.

„Međutim, svakodnevno smo suočeni s problemima čiji je prouzrok u sistemu obrazovanja. Stoga, vaš obrazovni uspjeh djeluje vrlo ljekovito danas, budi nadu i važan je uzor generacijama koje dolaze“, poručio je Božović.

„Vi treba da jedan dio svog akademskog i profesionalnog usavršavanja ostvarite na najboljim obrazovnim, naučnim i umjetničkim adresama svijeta. Međutim, izraz

vrhunskog patriotizma je da to što naučite tamo primijenite u svojoj zemlji. U tome vidim vašu odgovornost – da budete oni prometeji koji donose i potom čuvaju iskru znanja“, istakao je Božović.

„Svako usvojeno znanje je tek iskra koja rasplamsava strast za novim saznanjem. Ne zaboravite da je period studiranja riznica najljepših uspomena. Ispunite i ovo preostalo vrijeme studentskog života lijepim uspomenama. Prijateljstva stečena tokom studija su inspiracija i snaga za vrlo izazovne decenije života u društvu, koje neće biti ni nalik ovom koje danas poznajete“, kazao je Božović.

Predsjednik Studentskog parlamenta (SP) UCG **Andrej Vukčević** smatra da nagrađeni studenti predstavljaju buduću elitu stručnjaka koji

moгу biti poznati i priznati i van Crne Gore i koji će uticati na dalji tok razvoja društva.

„Put ka uspjehu nije lak, jer da je lak svi bismo bili uspješni i najbolji. Uspjeh se ne postiže preko noći, već je to dugotrajan, permanentan proces koji zahtjeva naporan rad, predanost i puno odricanja. Tradicionalna dodjela nagrada najboljim studentima UCG je jedan od najznačajnijih dana u akademskom kalendaru. Iskazujem raspoložene i spremnost da iniciramo obimnije i brojnije nagrađivanje najboljih studenata“, rekao je Vukčević.

On je studentima poručio da njeguju duh zahvalnosti i da se kroz život uvijek sjećaju onih koji su brinuli o njima i bili uz njih.

„Dok živimo u svijetu koji se neprestano mijenja ostavimo prizemni i postojani u



vrijednostima koje temelje našu zajednicu. Pronađimo radost u učenju i nastavimo da slijedimo svoje snove. Iskoristimo znanje, talente i vještine kako bismo pomogli sebi i drugima“, zaključio je Vukčević.

Nagrađeni student Medicinskog fakulteta **Božidar Čaćić**, kazao je da ima lijepe uspomene na proteklo petogodišnje studiranje i vjeruje da ga je fakultet kvalitetno profilisao kao budućeg mladog ljekara.

„Imam veliku čast i lijep osjećaj da ovom nagradom, na ovaj način, zaokružim dosadašnje studije. Ovo priznanje će, nadam se, biti podsticaj i trasirati put ka

novim nagradama“, kazao je Čaćić.

Mlađim kolegama je poručio da se nagrade osvajaju zahvaljujući velikom radu i posvećenosti, a posebno uz veliku ljubav prema pozivu.

„Veoma je važno da edukujemo mlade kolege, da im pomognemo tokom studija, upravo onako kao što su nama naši profesori i asistenti pomagali. Zajedničkim snagama treba da uradimo sve da poboljšamo i učvrstimo zdravstveni sistem Crne Gore, jer je znanje jedini resurs koji se umnožava ukoliko se stalno nesebično dijeli“, naglasio je Čaćić.

Studentkinja Fakulteta za turizam i hotelijerstvo u

Kotoru **Milica Savić-Medojević** kazala je da joj je čast što je dobitnica nagrade i da ništa nije nemoguće ukoliko se, uz puno zalaganja, učini ono što se voli.

„Želim da zahvalim Univerzitetu, Rektoratu i svom fakultetu na svim šansama koje su nam pružili tokom studiranja. Uz brojna predavanja, vježbe, simulacije, uspjeli smo ne samo da se ostvarimo kao studenti, nego i kao ljudi, što je i cilj svakog univerziteta. Svim studentima koji planiraju da upišu Fakultet za turizam i hotelijerstvo želim da poručim da to učine“, rekla je Medojević.

O. Đ.

NAGRAĐENI STUDENTI

Nagrade za postignuti uspjeh dodijeljene su: **Marku Vuleviću** (Fakultet političkih nauka, prosjek 10), **Božidaru Čaćiću** (Medicinski fakultet, 9,93), **Andeli Žarkoviću** (Filološki fakultet, 9,92), **Marku Boleviću** (Elektrotehnički fakultet, 9,9), **Milici Bigoviću** (Fakultet likovnih umjetnosti, 9,85), **Milici Savić-Medojeviću** (Fakultet za turizam i hotelijerstvo, 9,85), **Luki Markoviću** (Biotehnički fakultet, 9,8), **Davidu Vukićeviću** (Ekonomski fakultet, 9,78), **Kristini Iliću** (Filozofski fakultet, 9,78), **Sofiji Poleksiću** (Arhitektonski fakultet, 9,76), **Luki Stanakoviću** (Fakultet dramskih umjetnosti, 9,74), **Jeleni Martinoviću** (Građevinski fakultet, 9,63), **Aleksu Raičeviću** (Pravni fakultet, 9,58), **Danieli Popoviću** (Prirodno-matematički fakultet, 9,47), **Hristini Merdoviću** (Muzička akademija, 9,37), **Marku Raduloviću** (Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, 9,31) i **Jovanu Matiću** (Pomorski fakultet, 9,04).

O. Đ.

16

Prosvjetni rad

Svečano dodijeljene godišnje nagrade za naučna dostignuća

ALEKSANDRA KLISIĆ I BALŠA LUBARDA NAJBOLJI ISTRAŽIVAČI U 2023. GODINI

Ministarka **Jakšić-Stojanović** kazala da će **Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija** biti pouzdan partner i pružiti snažnu institucionalnu podršku svima onima koji teže izvrsnosti u nauci i inovacijama



Dobitnici godišnjih nagrada za naučna dostignuća u 2023. godini su doc. dr **Aleksandra Klisić**, koja je nagrađena u kategoriji najuspješniji naučnik, i dr **Balša Lubarda**, kao najuspješniji mladi naučnik do 30 godina života. Priznanja im je uručila ministarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr **Andela Jakšić-Stojanović** na svečanosti koja je održana u Vili „Gorica“ u Podgorici.

„Riječ je o posebnom danu ne samo za naš resor već i za cjelokupno crnogorsko društvo. Danas odajemo priznanje onima koji svojim radom i idejama mijenjaju sadašnjost i na taj način, strateški i vizionarski, zajedno kreiramo budućnost, sjutrašnjicu u kojoj će živjeti i stvarati nove generacije“, saopštila je ministarka i uputila čestitke nagrađenima.

Ona je izrazila zadovoljstvo zbog toga što ovogodišnje nagrade za naučna

dostignuća dodjeljuje upravo onima „koji promišljaju dublje i vide dalje, onima koji su nosioci napretka i razvoja cjelokupnog društva“.

Jakšić-Stojanović je kazala da će **Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija** biti pouzdan partner i pružiti snažnu institucionalnu podršku svima onima koji teže izvrsnosti u nauci i inovacijama.

„Jedino na taj način, zajedničkim radom i zalaganjem, možemo izgraditi snažnu zajednicu koja će generisati pozitivne promjene u društvu i predstavljati model i inspiraciju ne samo sadašnjim već i generacijama koje dolaze“, istakla je ona.

„Kada govorimo o nauci, znanju, o istraživanjima koja mijenjaju i oblikuju svijet koji nas okružuje, prije svega govorimo o ljudima, o plemenitom pristupu životu i radu, o iskonskoj potrebi čovjeka da spozna i istražuje i time doprinosi rješavanju različitih

društvenih izazova“, naglasila je ministarka Jakšić-Stojanović.

Docent dr Aleksandra Klisić, zaposlena u Zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja Podgorica i angažovana u nastavi na Medicinskom fakultetu, tokom ove godine rukovodila je bilateralnim naučnoistraživačkim projektom „Nealkoholna steatoza jetre u populaciji adolescenata i povezanost sa oksidativnim stresom, inflamacijom i genetskim faktorima“. To je zajednički projekat Crne Gore i Slovenije, čija realizacija traje do kraja iduće godine. Takođe, u ovoj godini rukovodila je bilateralnim naučnoistraživačkim projektom „Nealkoholna steatoza jetre – potencijalna povezanost s infekcijom Helicobacter pylori: prospektivna studija u jednom centru“ (projekat Crne Gore i Austrije, čija realizacija traje do 30. maja 2024).

Ona je u ovoj godini objavila 17 radova u časopisima SCI/SCIE liste, koja obuhvata više od 9.200 najuticajnijih svjetskih časopisa u 178 naučnih disciplina. Recenzent je više od 200 naučnih radova u časopisima SCI/SCIE kategorije u 2023. godini.

Istraživanja doc. dr Klisić doprinijela su unapređenju

rada u praksi u Domu zdravlja i na Medicinskom fakultetu. Ona se ističe i time što je, zahvaljujući rezultatima svog naučnoistraživačkog rada, uvrštena u dva posto najcitatiranih i najuticajnijih naučnika na Stanfordovoj listi u 2023. godini. Njoj je pripala novčana nagrada u iznosu od 3.000 eura.

Dr Balša Lubarda, iz Agencije za ispitivanje javnog mnjenja „Damar“, u 2023. godini ostvario je zapažene rezultate u naučnoistraživačkom radu objavljivanjem tri naučna rada u časopisima sa SSCI liste, koja obuhvata 3.400 najuticajnijih svjetskih časopisa u 58 disciplina društvenih nauka. On je objavio monografiju na engleskom jeziku „FarRight Ecologism: Environmental Politics and the Far Right“, prestižnog britanskog izdavača Routledge, kao i dva poglavlja u monografijama prestižnog međunarodnog izdavača, kao što je Manchester univerziteti pres.

Takođe, Lubarda je bio rukovodilac dva istraživačka projekta koje su podržali Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu i Beogradska otvorena škola (BOŠ) iz Beograda.

On je dobio novčanu nagradu od 2.000 eura.

O. Đ.



DEC 2023
BROJ 66

Objavljena zbirka poezije „Otkup“ Andrije Radulovića

ISTANČANI OSJEĆAJ ZA IZNIJANSIRANA ZNAČENJA JEZIKA

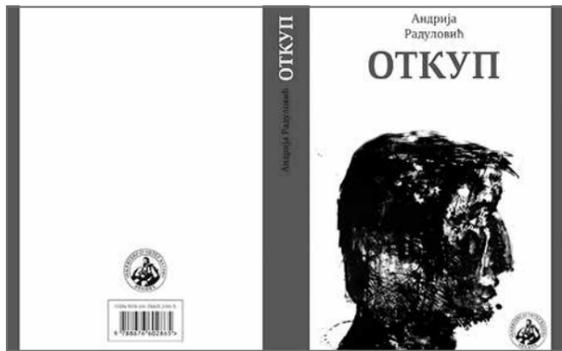
- **Dragan Jovanović Danilov:** Radulović piše o „slovima iz kojih rastu krila“, o perajima koja „blistaju u oblacima“, o tome da je svako slovo „suza zagledana u nebo kao u poslednju riječ“
- **Bratislav R. Milanović:** Sa malo upotrebljenog jezičkog materijala on kazuje mnogo

Nedavno je u izdanju Književnog društva „Njegoš“ iz Nikšića objavljena zbirka poezije „Otkup“ istaknutog crnogorskog pjesnika **Andrije Radulovića**.

Knjigu je uredio **Bećir Vuković**, dok su recenzije napisali **Dragan Jovanović Danilov** i **Bratislav R. Milanović**.

Navodeći da u Radulovićevoj poeziji nema oštih prevrata, „već samo tihog sazrevanja i produblivanja svog sveta“, Danilov naglašava da je očevitna pjesnikova okrenutost ka podzemnim, demonskim filjalama svijeta u kome živimo.

„Radulović piše o 'slovima iz kojih rastu krila', o perajima koja 'blistaju u oblacima', o tome da je svako slovo 'suza zagledana u nebo kao u poslednju riječ'. Kakva neobičnost jezika i mašte! Pjesnik ima budan smisao za eliptičan, spiralan i sažet pesnički govor oko koga se sudaraju smislovi i protivstavljaju značenja. U ovim pesmama se na plodotvoran način spajaju i izmiruju refleksivnost i visok vektor pesničke osetljivosti. A ono što je najljepše je to što se sve pesme u zbirci 'Otkup' na jedan prirodan način zaobljuju



u jednu organsku celinu“, zapisao je on.

Bez ispraznih jezičkih bravura

Milanović opisuje autora kao osvjedochenog lirika, „sa istančanim osećajem za iznijansirana značenja jezika“.

„Zato je njegov pesnički iskaz i u ovoj knjizi, 'Otkup', sažet, bez ispraznih jezičkih bravura. Sa malo upotrebljenog jezičkog materijala on kazuje mnogo. U njegovim pesmama, kao u kakvoj orahovoj ljusci sažeti su prošlost i sadašnjost, slojevi civilizacijskog nasleđa i savremena egzistencijalna drama, čovekova tragika ali i svedočenja o

vrhunskim dometima njegovih stvaralačkih moći. To je u isto vreme jezik melodičan a škr, koji je u stanju da izrazi tegotan život siromaha ali i pune poštovanja slike u kojima još žive Homer, Gete, Njegoš, Kavafi, Bukovski, Popa...“, ističe on.

Andrija Radulović rođen je 1970. godine u Podgorici. Osnovnu i srednju školu pohađao je u rodnom gradu. Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću studirao je istoriju i razrednu nastavu, a završio je Pedagoški fakultet na Novosadskom univerzitetu. Radio je kao profesor u osnovnoj školi, bio je novinar-saradnik u dnevnom listu „Glas Crnogoraca“. Uređivao



je list „Književni zapis“ Udruženja književnika Crne Gore (2009–2014.) i časopis „Skver“ na stranim jezicima (2008–2020). Bio je urednik-gost u časopisu „Trg“ (2014). Član je redakcije beogradskih „Književnih novina“. Predsjednik Odbora za međunarodnu saradnju Udruženja književnika Crne Gore (2005–2015). Potpredsjednik Fondacije za književnost i kulturu „Miodrag i Branka Ćupić“ (2011–2021.) i stalni predsjednik žirija za regionalnu književnu nagradu „Miodrag Ćupić“.

Brojni prevodi

Bio je predsjednik žirija za dodjelu Državne nagrade „Oktoih“ za izuzetne rezultate iz oblasti vaspitanja

i obrazovanja. Predstavnik Crne Gore u Programskom savjetu Foruma slovenskih kultura, međunarodne organizacije koja promovira očuvanje kulturnih vrijednosti i tradicije na prostoru slovenskih zemalja (2021–2022). Bio je koordinator za predstavljanje umjetnika Crne Gore na 59. izdanju Venečijanskog bienala, čiju je izložbu pod nazivom „Umiće držanja za ruke“ dok se probijamo kroz sedimentni oblak“ svečano otvorio u Palati Malipiero. Bio je Generalni direktor za podsticanje i razvoj kulturno-umjetničkog stvaralaštva u Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore. Član je Odbora za književnost

Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

Autor je i priređivač većeg broja knjiga. Poezija mu je prevedena na više svjetskih jezika. Zastupljen je u brojnim domaćim i stranim izborima, pregledima, atlasima i antologijama poezije, te dobitnik više nagrada i priznanja. Posebni izbori njegove poezije objavljivi su u periodici u Rusiji, Rumuniji, Bugarskoj, Sloveniji, Palestini, Poljskoj, Bjelorusiji, Grčkoj, Njemačkoj, Italiji, Francuskoj i Kanadi. Učesnik je regionalnih, evropskih i svjetskih festivala poezije, kao i naučnog skupa o Petru II Petroviću Njegošu na Filološkom fakultetu državnog Univerziteta u Sankt Peterburgu 2001. godine.

N. N.

Ratimir Martinović promovisao djela Vasilija Mokranjca u Kini

ZNAČAJNI NASTUPI CRNOGORSKOG PIJANISTE

Život i djelo Vasilija Mokranjca promovisao stručnoj javnosti i studentima tokom dvočasovnog koncertnog predavanja u dvorani šangajske centralne biblioteke, zajedno sa muzikološkinjom **Jang Ting Ting**, pred više od 700 posjetilaca.

Povodom stogodišnjice rođenja Vasilija Mokranjca (1923–1984), pijanista, redovni profesor klavira na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu i direktor KotorArt festivala, istaknuti crnogorski umjetnik **Ratimir Martinović**, predstavio je i promovisao u Kini djela čuvenog srpskog kompozitora i akademika kojeg nazivaju „srpski Rahmanjinov“.

Na resitalu u koncertnoj dvorani „Jaguar“ Šangajskog simfonijskog orkestra, Martinović je prezentovao odabrana djela iz različitih stvaralačkih faza Vasilija Mokranjca, pružajući tako svojevrsni presjek autorovog kompletnog klavirskog opusa.

Život i djelo Vasilija Mokranjca na zanimljiv je način predočio stručnoj javnosti i studentima tokom dvočasovnog koncertnog predavanja u dvorani šangajske centralne biblioteke, zajedno sa muzikološkinjom **Jang Ting Ting**, pred više od 700 posjetilaca.

Na centralnom Konzerzatorijumu Šangaja, Martinović je studentima i profesorima Klavirske katedre interpretirao odabrana djela iz bogatog opusa srpskog



kompozitora, što je bio slučaj i na departmanu za muziku Univerziteta Jangžou i departmanu za muziku i film Univerziteta Čangžou.

Nakon tih predavanja i koncerata, prema riječima našeg uvaženog pijaniste, mnogi afirmisani i mladi muzičari zainteresovali su se za klavirska djela Mokranjca, poput pijanistkinje **Jutjan Jang**, pobjednice ovogodišnjeg takmičenja „Čajkovski“ u Moskvi.

Ratimir Martinović je direktor Fondacije „Vasilije Mokranjac“, a cjelokupan opus klavirske muzike ovog kompozitora premijerno je izveo na gotovo trosatnom resitalu u okviru festivala Bemus 2016. godine.

Novi resital sa djelima Mokranjca Martinović je izveo polovinom decembra u dvorani Beogradske filharmonije, u organizaciji Centra beogradskih festivala (CEBEF).

N. N.

U Pljevljima otvoren novi digitalizovani bioskop

MJESTO ZA OKUPLJANJE SVIH GENERACIJA PLJEVLJAKA

- **Direktorica Filmskog centra naglasila da proces digitalizacije mora biti praćen obučavanjem i angažovanjem stručnog kadra**

Direktorica Filmskog centra Crne Gore (FCCG) **Aleksandra Božović** svečano je otvorila digitalizovanu bioskopsku salu u Centru za kulturu u Pljevljima.

„Najljepši centar za kulturu dobio je i najljepši bioskop. Odgovornost svih nas je da ovaj prostor, koji se od danas može pohvaliti najsavremenijom opremom za prikazivanje domaćih i stranih filmskih ostvarenja, bude mjesto za okupljanje svih generacija Pljevljaka, a pogotovo najmlađih, koji će uz filmove odrastati i stasavati u velike i dobre ljude“, poručila je Božović.

Ona je podsjetila da je projekat digitalizacije bioskopskih sala u Crnoj Gori započeo prije pet godina kroz zajedničko djelovanje Ministarstva kulture, Filmskog centra Crne Gore i lokalnih samouprava, što je bio jedan od prioriteta Nacionalnog programa za razvoj kinematografije.

„Večerašnji događaj prilika je da se nakratko prisjetimo prethodnog perioda, koji nije bio nimalo lak, ali koji nam je pokazao koliko je važan zajednički rad, kao i odgovornost koju imamo kao javne institucije kulture. Na taj način uspjeli smo da održimo kontinuitet u realizaciji projekta digitalizacije sala u crnogorskim centrima za

kulturu i da pokrenemo prikazivačku djelatnost od sjevera zemlje do primorskih gradova“, poručila je direktorica FCCG.

Program za kino-operatere

Božović je naglasila da proces digitalizacije mora biti praćen obučavanjem i angažovanjem stručnog kadra.

„Filmski centar je, zajedno sa Centrom za stručno obrazovanje i istaknutim filmskim radnicima iz zemlje i regiona, izradio i licencirao devet programa za razvoj deficitarnog kadra u oblasti kinematografije. Jedan od prvih programa koji će Filmski centar krenuti da implementira u prvom kvartalu sljedeće godine je i program za kino-operatere. Stoga, pozivam sve zaposlene u centrima za kulturu, između ostalih i zaposlene u CZK Pljevlja, koji su već realizovali nabavku najsavremenije opreme za prikazivanje filмова, da nam se priključe“, istakla je ona.

Božović je kazala da Filmski centar, u cilju daljeg privlačenja publike i povećanja gledanosti domaćih i evropskih filmskih ostvarenja u bioskopima, kao jednu od podsticajnih mjera predviđa podršku prikazivačima, na čijim su redovnim repertoarima

zastupljene domaće i strane filmske produkcije.

„Aktivno podržavamo i buduće osnivanje Mreže kinoprikazivača Crne Gore, od koje očekujemo da će doprinijeti podizanju nivoa saradnje u oblasti audio-vizuelne kulture i kinoprikazivačke djelatnosti, kako u zemlji, tako i u regionu“, napomenula je Božović.

Vrijedan projekat

Digitalizacija bioskopske sale u Pljevljima koštala je 84.000 eura, a projekat su finansirali Opština Pljevlja, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta i Filmski centar Crne Gore.

U sklopu otvaranja nove bioskopske sale, prikazano je najznačajnije regionalno filmsko ostvarenje ove godine, crnogorska manjinska koprodukcija „Čuvari formule“ **Dragana Bjelogrića**, koja je premijeru imala na filmskom festivalu u Lokarnu, a prošlog mjeseca otvorila je i Tallinn Black Nights Film Festival.

Svečanom događaju prisustvovali su i predsjednik Opštine Pljevlja **Dario Vraneš**, v. d. sekretarke Sekretarijata za kulturu, socijalna i druga pitanja **Sanja Đondović**, direktor Centra za kulturu Pljevlja **Slavko Tošić**, kao i predstavnici Ministarstva kulture i medija.

N. N.

Razgovor: Dr Mihailo Zečević, književnik i publicista

GROTESKA JE UVIJEK POZIV NA PREISPITIVANJE NAŠE ISTORIJE, NAŠIH UVJERENJA...

- **Miodrag Bulatović je služeći se groteskom u svojim romanima otvorio sa estetske strane pitanje etičke postojanosti i dosljednosti oba koncepta razvoja savremenog društva i onog socijalističkog i onog liberalno-demokratskog**
- **Borislav Pekić je napisao distopijske romane koji predstavljaju filozofsko suđenje ljudskoj civilizaciji.**
- **Milorad Pavić je grotesku iskoristio da tradicionalnoj naraciji da nov lirski podsticaj kroz stilsku nadogradnju koja podsjeća na najbolje barokne tradicije srpske i evropske književnosti**

Književnik i publicista dr **Mihailo Zečević** objavio je teorijske studije „Prilozi za teoriju groteske I“ i „Prilozi za teoriju groteske II“. Razgovarali smo sa njim o ovim, studijama ali i o njegovom književnom stvaralaštvu uopšte.

Studije „Prilozi za teoriju groteske I“ i „Prilozi za teoriju groteske II“ predstavljaju komparativnu analizu više autora. Šta Vas je motivisalo da groteski posvetite posebnu pažnju?

– Nije baš jednostavno odgovoriti na ovo pitanje. Sva književna djela nastaju iz ljudske potrebe da se nešto kaže, ispriča i sačuva, a književnost, šire gledano, odavno nije samo književno djelo, već i sve ono što prethodi njegovom nastajanju. Dakle, autor – pisac, sredina u kojoj je nastalo, sve ono što mu je prethodilo u istoriji svijeta i u istoriji književnosti, način na koji je strukturirano, odnosno stil koji je dominantan u tom djelu i na kraju izgrađeni ili usvojeni sistem vrednovanja njegovog sadržaja od strane čitalaca koji pristupaju tom književnom djelu. Naravno da svi ovi elementi pružaju nepojmljiv broj stvaralačkih kombinacija i tumačenja. Ipak, među književnim teoričarima sve je više saglasnosti da se cjelokupna književna baština uslovno može svrstati u dva kanona – klasični i groteskni. Groteskni književni kanon obuhvatao bi sva ona djela, bez obzira na epohu u kojoj su nastala, koja su napisana na osnovu sasvim prepoznatljive etičko-estetičke i ontološke matrice, a što rezultira književnim djelom koje donosi ne samo pomerećenje simetriji i proporciji, već i opravdanu sumnju u postojanost i postojeće vrijednosti svijeta. Ujedno, groteska je uvijek poziv na preispitivanje naše istorije, naših uvjerenja, potraga za trenutkom kada su stvari pošlo naopako. No, groteska rijetko kada nudi odgovore, ona je više poziv na preispitivanje. Tačno je i da je groteska u zapadnim književnostima odavno prepoznata kao zasebna književna forma, ali ne treba zaboraviti da je takav pristup umjetnosti stigao na zapad, među Rimljane, kao „varvarska moda sa istoka“ u oslikavanju grobnica još u antičko doba. Varvarska moda sa istoka na ovim našim prostorima najočiglednije se vidi na sačuvanim stećcima, kao reprezentima takvog pogleda na svijet. No to ne znači da moderna groteska nema više svojih ishodišta, pa shodno tome kada razmatramo ovu etičko-estetičku kategoriju možemo govoriti i o mediteranskoj, romanskoj grotesci, zatim grotesci sjevernih germanskih naroda, britanskoj, odnosno ostrvskoj grotesknoj književnoj tradiciji pa čak i grotesci koja dolazi iz književnosti nastale van evropskih književnih i kulturnih tradicija. Naravno da možemo govoriti s pravom



■ Mihailo Zečević

i o groteskom u našoj književnosti počev od narodne književnosti pa do djela savremenih autora. Groteska u književnom djelu se manifestuje kroz više strukturalnih, tematskih i motivskih elemenata, ali dva su naročito prepoznatljiva, hibridizacija i asimetrija i kad bi se rukovodili samo prepoznavanjem tih elemenata u domaćim književnim djelima sastavili bismo veoma dug spisak. Moje interesovanje za grotesku prvenstveno je bilo usmjereno na činjenicu da se ona kod savremenih pisaca javlja u formi nadogradnje njihovih sopstvenih poetika i usvojenih estetskih pogleda na svijet.

U fokusu Vaših studija je groteskno u djelima Miodraga Bulatovića, Borislava Pekića i Milorada Pavića. Zašto baš ovi pisci?

– U periodu koji možemo nazvati jugoslovenskim, a koji je trajao otprilike onoliko koliko i država koja je nosila to ime, književnost je u školama (srednjim posebno) preuzela na sebe ulogu tumača svijeta i istorije, morala, pa i filozofskih sistema s visoko zacrtanim ciljem izgradnje novog čovjeka u savršenom svijetu. Taj XX vijek bio je zlatni vijek književnosti. Ali, negdje kad

je prošao prvi zanos postalo je jasno da je to podjednako težak zadatak kao i za ranije generacije. Miodrag Bulatović je služeći se groteskom u svojim romanima otvorio sa estetske strane pitanje etičke postojanosti i dosljednosti oba koncepta razvoja savremenog društva i onog socijalističkog i onog

liberalno-demokratskog. Borislav Pekić je, u duhu britanske književne tradicije, napisao distopijske romane koji predstavljaju filozofsko suđenje ljudskoj civilizaciji. Na kraju, Milorad Pavić je grotesku iskoristio da tradicionalnoj naraciji da nov lirski podsticaj kroz stilsku nadogradnju koja podsjeća na

Mihailo Zečević je rođen 1968. godine u Podgorici, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Odsjeku za srpski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Postdiplomske studije je završio na Filološkom fakultetu u Beogradu, gdje je doktorirao na smjeru nauka o književnosti.

Piše poeziju i prozu i bavi se književnom kritikom. Autor je romana „Alesandro“ i „Na tvojoj strani“, zbirke pjesama „Jer su mjesec zvijezde jele...“, te knjige kratkih priča „Magareće basne za XXI vijek“, kao i studija „Prilozi za teoriju groteske I“ i „Prilozi za teoriju groteske II“. Od 1995. godine radi kao urednik u Službenom listu Crne Gore.

najbolje barokne tradicije srpske i evropske književnosti, ujedno problematizujući pojam i shvatanje istorije i kolektivnih i pojedinačnih identiteta u njoj. Ovo ne znači da samo djela ove trojice pisaca možemo pridodati korpusu groteskno uobličениh tekstova. Naprotiv, u manjoj ili većoj mjeri groteska je prisutna kod velikog broja naših pisaca, od najranijih epoha: Držić, Glišić, Domanić, Rastko Petrović i još ranije u narodnoj književnosti. Recimo samo da se, kad su naše crnogorske prilike u pitanju, i ono što je kod Mihaila Lalića, u njegovim romanima, od strane književnih kritičara prepoznato kao „problem animalizacije čovjeka“, može bez ikakve dileme prepoznati kao groteskni mehanizam.

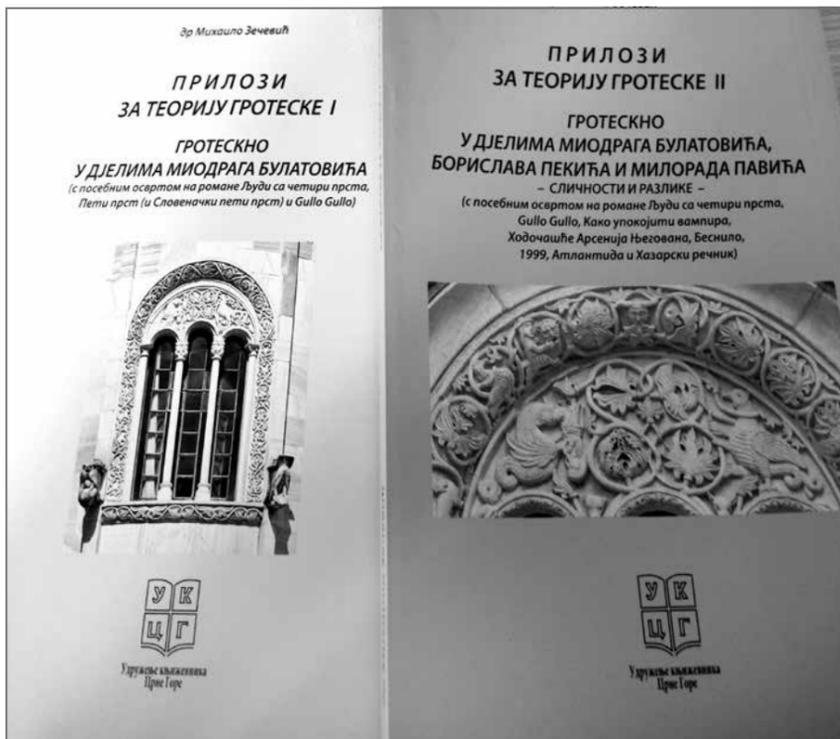
Pošto je proza Mihaila Lalića od početka bila u fokusu mog interesovanja neminovno je bilo da se posveti puna pažnja groteskom i na jednom teorijskom planu. Romani Miodraga Bulatovića predstavljali su naredni korak, pogotovo jer je ovaj pisac za razliku od Mihaila Lalića od početka bio prepoznat kao neko ko svojim stvaralaštvom pripada glavnom tradicionalnom grotesknom toku u našoj književnosti. U prozi Miodraga Bulatovića nalazimo sve ono što odlikuje grotesku i groteskno, i još značajnije je što je sve to prepoznato od strane književne kritike odmah na početku i pravilno identifikovano

i označeno. Kod Bulatovića dominira groteskna lakota pripovijedanja, tu su apolutno svi djelovi strukture njegovih romana podređeni groteskom i na mikro i na makro planu. Groteskne životinje, biljke, predmeti, hibridizacija i asimetrija, ali ne samo ovi elementi već i tipična groteskna stanja i radnje, odnos prema vremenu... A iza svega stoji jedna duboka humanistička poruka o nesavršenosti i neminovne propasti svakog svijeta lišenog samilosti, pravde, nade i praštanja...

Naravno, tu je bilo nemoguće izbjeći Borislava Pekića i njegove romane: „Kako upokojiti vampira“, „Hodočašće Arsenija Njegovana“, a posebno 1999. „Atlantida“ i „Besnilo“, koji su se pokazali ne samo strukturno, svojom grotesknom ornamentikom, bliski romanima „Ljudi sa četiri prsta“ i „Gullo Gullo“, Miodraga Bulatovića. Pekićevi groteskni romani su zapravo veoma studiozna suđenja vremenu i svijetu. Ali groteskno kod ovog pisca, za razliku recimo od Bulatovićevih romana, nema nikakvu pa čak ni prividnu, rekao bih, mediteransku razigranost. Pekićeva groteska je ili cerenije đavola – kao u romanima „Kako upokojiti vampira“ i „Hodočašće Arsenija Njegovana“ ili mehanicističko nastojanje da se iz čovjeka izbaci sve ljudsko, emotivno, lirsko...

Ko je god imao priliku da pročita makar nekoliko strana proze Milorada Pavića, složiće se, da se on obilato služi grotesknim mehanizmima u građenju specifičnog i prepoznatljivog narativnog izraza. Groteskne predstave, motivi, likovi, stanja, radnje, odnos prema istoriji i prema svijetu kod ovog pisca imaju, ipak, prvenstveno jednu drugu ulogu, koja je u funkciji ukrasa književnog stila samog pisca. Groteskni elementi su tako u Pavićevoj prozi ponajprije njeni barokni ukrasi, što svakako ne znači da nemaju svoje mjesto u strukturi, odnosno funkcionalno mjesto u hronotopu. „Hazarski rečnik“ je možda i najreprezentativniji Pavićev roman u tom smislu.

Nabrojani pisci, i njihova djela koja sam pomenuo, izabrani su kao najtipičniji stvaraoci za naučno upoređivanje grotesknih formi u srpskoj savremenoj književnosti, i zbog toga jer se radi o piscima podjednako velikim za ove naše prostore, koji su bili savremenici, a istovremeno i baštini



SISTEM POETSKIH VRIJEDNOSTI

Rekli ste da pjesme i proza treba da budu formirane na jedinstven način, tj. da imaju sopstvenu poetiku. Koliko ste Vi uspjeli da izgradite sistem poetskih vrijednosti?

– Pa odgovor na pitanje kako sam izgradio sistem poetskih vrijednosti možda i nije toliko interesantan, koliko bih volio da kažem ono osnovno što mislim da povezuje sve moje pjesme. Pjesnik ne može da postoji van konteksta vremena i prostora na kojem živi. To istovremeno podrazumijeva i sve ono nasljeđe koje su to vrijeme i prostor sačuvali od zaborava. Sljedeća veoma bitna karakteristika je jezik, njegovo zvučanje i njegovo značenje, jer se u jeziku realizuje sve, svaki glas i svaki stih, svaka misao. Mi smo trohejski narod, narod trohejske stope i sve naše staro i novije pjesničko nasljeđe je u troheju, u tom ritmu, u tom zvučanju. Možda mi zato zvuče neobično pjesme bez rime i bez ritma. Bez rime i mogu da prihvatim, ali bez ritma prirodnog za trohejsku stopu teško da biva poezije na ovim našim prostorima. U troheju je ispijevan sav naš deseterac, sve velike pjesme naših pjesnika počev od Njegoša do Laze Kostića i Jovana Dučića. Priroda našeg jezika izabrala je trohej kao svoj zvučni izraz za ono što nastaje u našoj duši. A naša duša je veoma specifično profilisana, rijetka, rekao bih unikatna. Mi smo slovenski, ali i pravoslavni i mediteranski narod koji predstavlja istorijski kulturni sinkretizam najmanje tri drevne kulture. Stoga sam nastojao da moja poezija bude upravo s tim prepoznatljivim obilježjima.

i nastavljači različitih književnih tradicija.

Kako je u predgovoru za ove Vaše knjige istakao prof. dr Radoje Femić, u ovom studijama grotesku ne sagledavate samo kao književnu formu, već i u drugim umjetnostima kao društveno-politički fenomen.

– Književna djela su oduvijek imala tu svoju težinu da su u stanju da mijenjaju svijet. Pisanje je uostalom najfinija diverzija na psihu čitalaca na planu ideja. Groteskno uobličena književna djela čak i potenciraju tu političnost te traže od čitaoca zauzimanje ideološki vrednovanog odnosa. Groteskni autor-pisac je, da tako kažemo, uvijek u prvom planu i kod njega ne postoji ni trunke apologetskog pristupa društvu, svijetu, istoriji.

Šta Vas je podstaklo da pišete poeziju i koji su Vam najčešći motivi?

– Poeziju pišem još od srednjoškolskog uzrasta. Tokom studija sam nastavio sa pisanjem, ali i shvatio da je osim želje za pisanjem potrebno izgraditi čitav lični sistem poetskih sudova, pravila i normi, zatim imati i sopstvena lična uvjerenja po pitanju toga što želimo i hoćemo da postignemo sa svojim stihovima. Jednom riječju, potrebno je imati i izgraditi sopstvenu poetiku. Tu spada i odnos prema poetskom nasljeđu, prema živoj riječi, prema versifikaciji i sl. Zbog svega navedenog mnogo toga sam u svojim pjesmama mijenjao, ispravljao i usaglašavao sa onim što sam smatrao da je moj pjesnički izbor.

Objavili ste i dva romana. Otkud interesovanje za ovu književnu formu?

– Romani su napisani u jednom dahu, potpuno su različiti i predstavljaju prve poetske pokušaje traganja za sopstvenim izrazom. Roman je odavno prestao da bude umjetničko neutralno sredstvo opštenja, ako je ikad i bio, i sve više je forma koja pruža autoru mogućnost da pokaže kvalitet sopstvenog autorskog pripovijedanja, zatim stilizaciju različite građe koju uvršćuje u svoj rad, te na kraju i priliku da iznese pred čitaocem svoje vanumjetničke stavove o moralu, filozofiji,

nauci... Takođe, roman je teorijska kategorija. Možda zato i moje interesovanje za ovu književnu formu.

Kakvo je Vaše viđenje odnosa književnosti i savremenih tehnoloških izazova?

– Literatura s vremena na vrijeme biva ostavljena sama sebi. Tako je i danas, aktivnih čitalaca je sve manje. Pisci pišu za pisce i rijetke književne kritičare. Što sve ne znači da jednog dana neke nove generacije nećete iskazati interesovanje da čitaju stihove ili prozu nastalu u ovom našem vremenu. Tehnologija je prestigla našu maštu. A tamo gdje je čovjekova mašta tu je i njegova pažnja.

Kako ocjenjujete crnogorsku književnu scenu danas?

– Crnogorska književna scena postoji u zasebnim nišama koje međusobno skoro da ne komuniciraju. To je naravno pogubno i za autore i za potencijalnu književnu publiku. Pristalica sam mišljenja da na ovim prostorima, gdje se međusobno razumijemo i gdje se služimo istim jezikom postoji zapravo samo južnoslovenska književnost utemeljena u svojoj punoći i bogatstvu umjetničkog izraza.

Današnji način življenja uslovi je da mladi sve manje čitaju. Koliko nedostatak čitalačke kulture utiče na razvoj ličnosti i čovječanstva?

– Pa to je fenomen koji je donio tehnološki progres i otuđenost ljudi iz urbanih sredina. Recimo, renesansa je nastala i sa njom je otpočelo zlatno vrijeme razvoja evropske književnosti, jer su ljudi izašli na trgove, i u međusobnoj interakciji počeli da (de)mitologizuju sopstveni svijet i sopstvenu stvarnost. Danas se mitologizacija odnosno demitologizacija dešava na društvenim mrežama ili u njima.

Svojim dosadašnjim stvaralaštvom pokazali ste da ste veliki entuzijasta. Ako nije tajna, koje novo djelo pripremate za čitaocem?

– Nijesam od onih koji namjenski pišu i posvete se jednom djelu dok ga ne završe. Radim, pišem pa kad ocijenim da je zrelo za objavljivanje onda to ide u štampu. Ponekad prođu godine i godine. **Lj. Vukoslavović**

„Prosvjetnom radu“ uručeno priznanje Fondacije „Učitelj“

JEDAN OD OSOLONACA CRNOGORSKOG OBRAZOVANJA

■ **Primajući priznanje, direktorica Zavoda za udžbenike Aleksandra Hajduković zahvalila Fondaciji „Učitelj“ što je prepoznala napore koje „Prosvjetni rad“ već decenijama čini na planu afirmacije obrazovanja, nauke i kulture u Crnoj Gori**

U Danilovgradu, u organizaciji Fondacije „Učitelj“, svečano je obilježen Međunarodni dan učitelja.

Tom prilikom uručene su i povelje za izuzetan doprinos vaspitanju i obrazovanju mladih generacija, i to: listu „Prosvjetni rad“, koji funkcioniše u okviru Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, uglednim prosvjetarima **Radmili Bogdanović** i **Radovanu Damjanoviću**, te **Mirjani Keković**, direktorici danilovgradske Osnovne škole „Vuko Jovović“.

Primajući priznanje, direktorica Zavoda za udžbenike **Aleksandra Hajduković** zahvalila je Fondaciji „Učitelj“ što je prepoznala napore koje „Prosvjetni rad“ već decenijama čini na planu afirmacije obrazovanja, nauke i kulture u Crnoj Gori.

„Za ‘Prosvjetni rad’ s punim pravom možemo reći da je svojevrsna arhiva razvoja Crne Gore, ne samo u segmentu obrazovanja, već u svim segmentima koji čine jedno savremeno društvo. Tokom svog rada ovaj list je dobio brojne nagrade, među kojima valja izdvojiti ‘Oktoih’ iz 1998. godine. Zavod za udžbenike je najveća izdavačka kuća u Crnoj Gori i samim tim predstavlja značajan stub u obrazovnom sistemu naše zemlje. Pored toga što smo fokusirani na produkciju udžbenika za osnovne i srednje škole, smatramo posebnom privilegijom što je već duži niz godina pod našim krovom i



list ‘Prosvjetni rad’, kao i časopis ‘Vaspitanje i obrazovanje’. Takođe, sa zadovoljstvom naglašavam kako smo u proteklom periodu obezbjeđivali zadovoljavajuće uslove za ‘Prosvjetni rad’, a to će u narednim godinama zasigurno rezultirati još kvalitetnijim izdanjima ovog lista“, naglasila je ona.

Član Upravnog odbora Fondacije „Učitelj“ **Dragan Mitov Đurović**, istaknuti novinar i publicista, zahvalio je Zavodu za udžbenike što je, „u eri digitalne tiranije“, uprkos svim izazovima sačuvalao štampano izdanje „Prosvjetnog rada“. „Prosvjetni rad“ je jedan od čuvara istorije

crnogorskog školstva. Jedno vrijeme je ovaj list bio u krizi, a ja sam, u ime velikog broja onih koji poštuju ‘Prosvjetni rad’ i njegovu redakciju, zahvalan što se nije u potpunosti prešlo na digitalizaciju i sve popularnije čitanje iz telefona. Zato je naša fondacija odlučila da, uz posebno poštovanje, upravo listu ‘Prosvjetni rad’ dodijeli ovo priznanje, uz nadu da će još dugo biti jedan od oslonaca crnogorskog obrazovanja“, istakao je on.

Događaj su uveličali učenicima **Lazar Saveljić** i **Lara Bečanović**, recitujući pjesme „Kari Šabanovi“ Lesa Ivanovića i „Pismo učiteljici“ Vita Nikolića. Ceremoniji dodjele priznanja prethodilo je polaganje cvijeća na spomen obilježje Spomenik učitelju, koje se nalazi na platou između OŠ „Vuko Jovović“ i Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“.

N. N.

Nova izdanja Zavoda za udžbenike

U PONUDI DJELA MIRKOVIĆA, DIBRE I GOŠOVIĆ

■ **„Legenda o samoći“ proglašena najboljim romanom na albanskom jeziku za 2012. godinu**

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica (ZUNS) u proteklom je periodu objavio nekoliko zanimljivih izdanja.

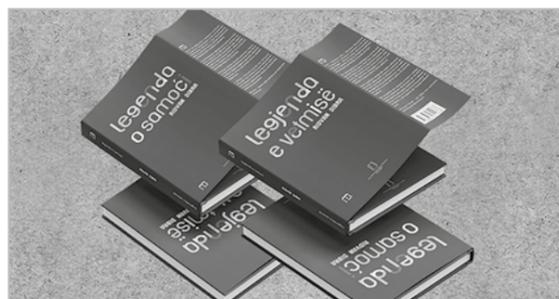
„...Daleko se čuju – narodne pjesme iz Crne Gore za troglasi dječji ili ženski hor“ još je jedan doprinos Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva očuvanju našeg bogatog muzičkog nasljeđa.

Pjesme je odabrao i za troglasno horsko pjevanje priredio istaknuti crnogorski kompozitor, akademik Žarko Mirković.

„Zbirka pjesama s notnim primjerenom prevashodno je namijenjena mladim pjevačkim ansablama, ali i svima onima koji njegovanjem horskog pjevanja razvijaju muzičku kulturu pjevača i slušalaca“, zapisao je on.

Dvojezično izdanje U biblioteci „Mostovi“ objavljen je roman „Legenda o samoći“ istaknutog albanskog pisca **Ridvana Dibre**. U pitanju je dvojezično izdanje – na crnogorskom i albanskom jeziku, koje je nedavno promovisano u Ulcinju.

Dibra je rođen 1959. godine u Kadru. Profesor je postmoderne književnosti na



tamošnjem univerzitetu. Autor je više od 30 proznih, poetskih, dramskih i esejističkih djela, kao i studija iz oblasti književnosti. Njegovo bogato stvaralaštvo nagrađeno je s više državnih i međunarodnih nagrada.

„Legenda o samoći“ proglašena je najboljim

romanom na albanskom jeziku za 2012. godinu, na poznatom konkursu „Redžai Suroi“, a bila je i finalistka na takmičenju „Balkanika“. Djela Ridvana Dibre prevedena su na više evropskih jezika.

Roman „Legenda o samoći“ na crnogorski jezik preveo je **Danilo Brajović**.

Usklađenost s ishodima predmetnog programa

Zavod je objavio još jedno važno izdanje – „Zbirku pripremnih testova s rješenjima za eksternu provjeru znanja“ autorke **Jelene Gošović**.

Prema riječima članice recenzentske komisije **Dragane Nenadović**, zadaci u ovoj zbirci usklađeni su sa ciljevima predmeta Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, „i s ishodima učenja predmetnog programa“.

„Pripremljenim zadacima provjeravaju se znanja iz oblasti čitalačke pismenosti (čitanje i razumijevanje pročitanih književnih i neknjiževnih tekstova), gramatike, pravopisa, semantike, vještine pismenog izražavanja. U Zbirci ima zadataka osnovnog, srednjeg i višeg nivoa, što je i neophodno u ovačjoj vrsti testova. Odabrani tekstovi, bilo književni bilo neknjiževni, zanimljivi su, moderni, u skladu s interesovanjima i uzrastom učenika“, zapisala je ona.

Sva navedena izdanja mogu se kupiti u Zavodovim knjižarama u Podgorici, Bijelom Polju, Baru i Nikšiću.

N. N.

Razgovor s Jelenom Vukić, književnicom za djecu, laureatkinjom literarne nagrade Zavoda za udžbenike

ŽIVIMO U INSTANT SVIJETU U KOJEM JE PAŽNJA SVEDENA NA KLIK

■ **Svaka pjesma ima pouku za sebe. Likovi su nesavršeni, simpatični, puni različitih osobina koje ih čine zanimljivim i pogodnim da se svako od nas u njima prepozna i osjeti manje usamljenim, jer nije jedini koji je drugačiji, ili koji griješi, ili se na bilo koji drugi način ne uklapa u surove standarde modernog života**

Nedavno je Vaš rukopis nagrađen na konkursu Zavoda za udžbenike za vanudžbeničku literaturu. Šta za Vas predstavlja ova nagrada?

Vjerujem da bi svako ko bi se našao u ovoj situaciji imao isti odgovor. Ova nagrada za mene prije svega predstavlja veliku čast, a onda i potvrdu kvaliteta moje zbirke, jer biti nagrađen od strane najvažnije obrazovne institucije u zemlji i stručnog žirija oformljenog u svrhu ovog konkursa nije mala stvar. Jedno je kada vas bodre muž i djeca, a drugo je kada ono što radite pohvale i nagrade stručnjaci. Posebno mi je drago što će svijet ugledati knjiga poezije a ne proze, i možda time ohrabriti sve one koji je pišu da ne odustaju, ali i izdavače natjerati da se vrate poeziji za djecu jer nam je prijeko potrebna. Ova nagrada je i moj lični podstrek da stvaram i dalje jer se to što radim izgleda ljudima dopada.

Kako ste odlučili da se prijavite na konkurs?

Na konkurs mi je ukazala i natjerala me da se prijavim moja divna drugarica, profesorica književnosti **Marija Šušter**, koja prati sve što radim od početka i snažno me podržava. Uporno sam tvrdila da nemam prozno djelo koje bih poslala, ali je ona rekla: „Imaš pjesmel!“ i bila je u pravu. Vječno sam joj zahvalna na tome! E sad, zanimljivo je bilo da sam svaki od pet poslanih primjeraka rukopisa morala da potpišem šifrom, jer je konkurs bio anoniman, i u cijeloj toj frci potpuno sam zaboravila da fotografiram makar jedan primjerak kao sopstveni dokaz naziva šifre i načina na koji sam je napisala. Sjetivši se toga na izlazu iz pošte, upravo sam Mariju zamolila da me, ako dođe vrijeme za to, podsjeti kako sam se potpisala, što je ona i uradila kada je u „Pobjedi“ pročitala ime pobjednika konkursa.

Recite nam nešto o samom nagrađenom rukopisu, naslovljenom „Zelena krava“ – kako ste došli na ideju da napišete knjigu poezije za djecu, kako je tekao taj proces, koji su ga izazovi pratili?

Nakon završetka pisanja prvog romana, na nagovor dr **Ranka Rajovića**, za koga inače povremeno pišem razne rime i zagonetke, počela sam da pišem pjesme. Zapravo mi je Ranko rekao da probam da napišem neku dužu formu. I tako sam jednog dana, posmatrajući krave na livadi u okolini Bara, rekla sebi – hajde da napišem pjesmu o kravi, ali da ne bude plava krava jer je to previše očigledno, nego da bude zelena. I onda se tema različitosti o kojoj pjesma i govori nametnula sama. Nakon toga, inspiracija je takođe bila moja svakodnevica, bića i pojave koje su mi privlačile pažnju, a kroz čije sudbine sam pokušala da prenesem svoje iskustvo i neke važne životne



poruke. Trudila sam se da budem pjesnik i stvorim stihove koji će prijati uhu čitaoca, ali i roditelj koji će, kao što radi sa svojom, i drugoj djeci na jedan zabavan način podijeliti malo životnih lekcija.

Da li ste imali nedoumicu u vezi sa samom formom? Drugim riječima, imajući u vidu da je proza danas mnogo više tražena od poezije, šta Vas je navelo da istrajete u svojoj umjetničkoj namjeri?

Ja sam željela da pokušam da napišem pjesmu, budući da prozu već pišem, jer je poezija za djecu, čini mi se, potpuno zanemarena. Uz to, rima je oduvijek bila moja velika ljubav. Međutim, nijesam znala da ću biti toliko inspirisana, niti da će se pjesma tokom stvaranja pretvoriti u poemu, brojati na desetine strofa, kao ni da će ih biti ovoliko! Šalu na stranu, žao mi je što se zanemaruje višestruki značaj koji poezija ima na djecu, od poboljšavanja kognitivnih, auditivnih sposobnosti, razvijanja socijalno-emocionalne inteligencije, govorno-jezičkog razvoja. Svaki roditelj zna da su prve pjesmice koje djeci pjeva ili recituje, kratke rime koje dijete lako nauči i ponavlja... Od „Ringe raja, došo čika Paja“ pa nadalje.

Koji su to motivi koji uvezuju ove pjesme? I koju ste poruku željeli da pošaljete mladima?

Svaka pjesma ima pouku za sebe. Likovi su nesavršeni, simpatični, puni različitih osobina koje ih čine zanimljivim i pogodnim da se svako od nas u njima prepozna i osjeti manje usamljenim, jer nije jedini koji je drugačiji, ili koji griješi, ili se na bilo koji drugi način ne uklapa u surove standarde modernog

života. Željela sam da im kađem da je sasvim O. K. biti drugačiji, ali i dati šansu drugacijem, da u životu treba rizikovati, truditi se i boriti za sebe, takođe, da je O. K. i pogriješiti, ali i priznati grešku. Dakle, ima raznih korisnih poruka.

Ovo je Vaša druga knjiga. Mnogi kažu da je drugu knjigu teže napisati od prve. Šta govori Vaše iskustvo?

Nemam takav osjećaj budući da je ova zbirka pisana iz

ljubavi, bez ideje da će ikada biti objavljena, tako da teret druge ili bilo koje knjige zaista nijesam osjetila. Samo sam pisala i uživala, i radovala se svakom osmijehu koji su ove pjesmice kod moje porodice i prijatelja izazivale. Slično je i sa drugim dijelom mog romana, koji takođe uskoro treba da izađe. On je kao i prvi prosto letio iz mene, bez kočnica i zadržki, sam se formirao u jednu kompaktnu cjelinu, to jest, malo ljepše rečeno, jednu toplu, romantičnu, tinejdž ljubavnu priču

OPORAVAK OD TEHNOLOŠKOG ŠOKA

Vidite li u sve široj (čak i kod djece u najranijem periodu) upotrebi tehnologije neku vrstu nezdrave konkurencije?

Vidim tehnološki napredak kojem se nijesmo baš najbolje prilagodili, samo smo mu se prepustili bez mnogo razmišljanja. Mislim da se tek sad, poslije više od 10 godina od prvog tableta, oporavljamo od tehnološkog šoka koji smo globalno doživjeli i koji nas je munjevito uzeo pod svoje, da polako shvatamo da nije sve baš tako ružičasto i počinjemo da postavljamo stvari na neku normalnu mjeru. Imamo nezahvalan zadatak da djeci oduzimamo ono što smo im sami gurnuli u ruke, kako bi se uspostavio balans i kako bi paralelno egzistirali i telefoni i knjige, dvorišta, ulice, društvene igre, život mimo ekrana bilo koje vrste... Ekranu jesu naša stvarnost, oni su instrumenti koji nam olakšavaju i otežavaju život istovremeno, na nama je samo da vidimo u kojoj mjeri će biti jedno ili drugo. Knjiga je preživjela televiziju, preživjeće i digitalizaciju na ovaj ili onaj način. Ko zna šta nam sve lijepo budućnost donosi. Duboko vjerujem da će ljudi uvijek čitati i pisati.

koja je od početka u mojoj glavi bila ispričana, samo je trebalo sve napisati.

Opišite nam malo saradnju sa izdavačem, Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva. Kako je tekao proces uređivanja teksta, ali i adekvatnog dizajnerskog opremanja?

Saradnja je bila divna i lagana, zajednički jezik oko realizacije zbirke postignut je već na prvom sastanku. Bila sam prijatno iznenađena neskrivenim oduševljenjem mojim pjesmama i velikom željom da se one predstavje javnosti u što boljem svjetlu. Tome mnogo doprinose božanstvene ilustracije **Marijane Simonović** koja je oživjela moje likove sa puno šarma, vrcavosti i humora. Svi se jako radujemo „Zelenoj kravi“!

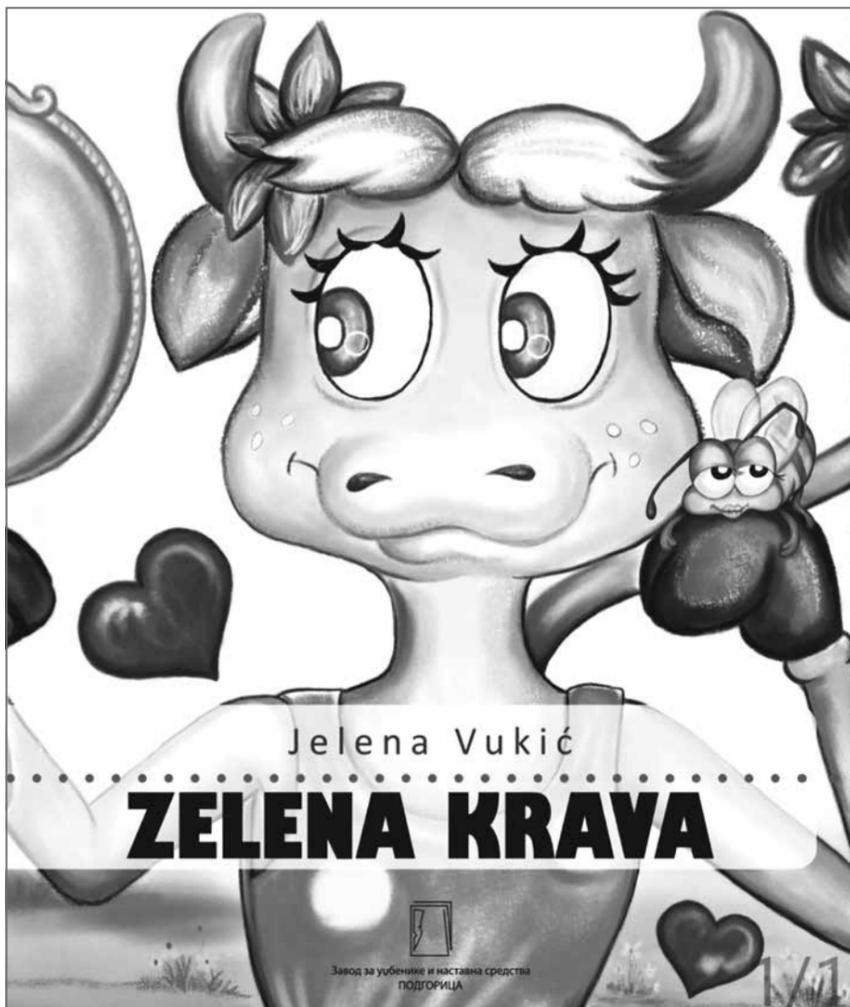
Zašto smatrate da je čitanje važno za djecu, za njihovo stasavanje i zdrav intelektualni razvoj?

Stalno ponavljam da živimo u instant svijetu u kojem je pažnja svedena na klik ili skrol od nekoliko sekundi. Djeca imaju sve manje strpljenja i sve teže održavaju pažnju. Za čitanje je potrebno i strpljenje i pažnja, za put do cilja ili nagrade isto to. Današnje dijete kroz igrice svojju nagradu dobija za nekoliko sekundi, pažnja se svodi na manje od sekunde za pregled nečijeg posta ili videa na društvenim mrežama. Kada govorimo o knjigama, pogrešno se misli da se radi o načitanju djece nekim velikim djelima, tamo, jednog dana. Ne, ovdje se radi o učenju djece od malih nogu, da čitanjem prilagođenog sadržaja uče da održavaju pažnju, uče da uče, jednog dana možda lekcije na fakultetu, takođe da odlože zadovoljstvo na nekoliko dana ili nedjelja do završetka knjige, da budu strpljivi jer sutra u životu neće moći sve da bude instant kao u video-igrici ili na društvenim mrežama. I, naravno, pored svega toga razvija im se mašta, kreativnost, bogati im se rječnik, ali i srce i duša. Čitanje je blago.

Kakvi su Vaši planovi za naredni period – kada je u pitanju „Zelena krava“, ali i budući stvaralački rad?

„Zelena krava“ treba da pronađe put do srca svojih čitalaca, spontano i lagano baš kao što je pronašla i put do srca bika plave boje. Treba da izazove radost i smijeh, i postane knjiga kojoj će se svi uvijek rado vraćati. To je moja najveća želja. A ako baš neko bude želio da od neke od pjesama napravi predstavu za djecu, neću se buniliti!

U međuvremenu, izlazi drugi dio mog romana „Milan, Vesna i jedna kuća tesna“, pod nazivom „Fantom, Vesna i jedna ljubav stresna“, ja i dalje vrijedno radim, pišem poeziju i prozu i radujem se novim avanturama svih mojih junaka.



Predstavljena knjiga „Proganja nas ono što smo rekli“ Nikole Madžirova

PJESNIK MORA BITI SAVREMENI NOMAD

- **Madžirov:** *Smatram da je svaka knjiga otvoreni hipertekst, početak jednog otvorenog dijaloga. Hajdeger je rekao da su pjesnici čuvari doma jezika, a ja mislim da su i pjesnici i prevodioci tu da otvore vrata tog doma.*
- **Prof. dr Nenad Vujadinović:** *Nikola je potpuno utisnut u svoju poeziju. Kad čitate njegove pjesme, isto je kao kada pričate sa njim.*

U organizaciji Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica u Galeriji „Risto Stijović“ predstavljena je knjiga poezije i eseja istaknutog makedonskog pjesnika **Nikole Madžirova** „Proganja nas ono što smo rekli“.

Kako je kazala urednica izdanja i moderatorka večeri **Maja Malbaški**, riječ je o dvojezičnoj knjizi objavljenoj u biblioteci „Mostovi“ Zavoda za udžbenike, koja objavljuje djela renomiranih autora svjetske književnosti.

Prisutni su uživali u pjesmama koje su za njih na makedonskom i crnogorskom jeziku čitali autor Madžirov i prevodilac prof. dr **Nenad Vujadinović**.

Odgovarajući na pitanje koliko je zadovoljan ovom knjigom i vlastitim izborom poezije, Nikola Madžirov je istakao da je svaka knjiga u suštini izbor.

„Izbor je samo pisanje poezije. Sama riječ koju upišemo na papir je prevod, prevod misli, znakova, nesigurnosti, sumnje. Smatram da je svaka knjiga otvoreni hipertekst, početak jednog otvorenog dijaloga. Hajdeger je rekao da su pjesnici čuvari doma jezika, a ja mislim da su i pjesnici i prevodioci tu



■ Madžirov

da otvore vrata tog doma“, kazao je on.

Autor je naveo da je ovo prvo objavljivanje njegovih eseja u knjizi.

„Esejstika je u posebnom dijalogu, i sa poezijom, i sa drugim rodovima, i sa umjetnošću uopšte. Eseji su beskrajno polje i igralište bez

bodljikavih ograda kroz koje mogu da se umorim trčati kroz sopstvene misli, strahove i očekivanja“, objasnio je Madžirov.

Prema mišljenju Madžirova, pjesnik mora biti savremeni nomad.

„Smatram da je nepoznatu veoma važno za jednog

pjesnika. Poezija je tu da iznenadi sa već poznatim stvarima“, kazao je on.

Uloga poezije promijenjena

Madžirov je ocijenio da uloga poezije nije ista u odnosu na prethodne epohe.

„Ranije su pjesnici pisali himne porobljavanju, osvajačima. Mada je tokom istorije bilo i puno diktatora koji su pisali. Sada su tu ulogu preuzeli mediji. Pjesnik je dobio slobodu. Ako se, recimo, Platon trudio da izbacii pjesnika iz njegove države, danas se, nažalost, pjesnik mora sam odupirati da ga ne uvuku u kontekst državnosti. Smatram da je dobro da pjesnik ostane arheolog nezakopano, da na drugi način priča o ratovima, a ne statistikom“, istakao je on.

Odgovarajući na pitanje koliko je prevodilaštvo podsticajno, Madžirov je rekao:

„Mislim da se prevodenjem transformira poezija, jer je sve u suštini transformacija jezika, emocionalne sigurnosti... Čak se prevodi i tišina. Tako pjesma dobija svoju

PREVEDEN NA ČETRDESETAK JEZIKA

Nikola Madžirov je pjesnik, esejista i prevodilac. Rođen je 1973. godine u Strumici, u Sjevernoj Makedoniji. Za knjigu poezije „Premješten kamen“ dobio je međunarodnu pjesničku nagradu „Hubert Burda“, kao i najznačajniju makedonsku pjesničku nagradu „Braća Miladinovi“ (Struške večeri poezije, 2007). Među ostalim nagradama su i: „Studentski zbor“ (makedonska nacionalna nagrada za debitantsku knjigu, 1999), „Aco Karamanov“ (1999), „Xu Zhimo Silver Leaf“ (nagrada za evropsku poeziju koju dodjeljuje kembridgeški King's College, 2016), te Glavna nagrada Međunarodnog festivala poezije „Orfej“ u Plovdivu (2019). Njegova poezija prevedena je na četrdesetak jezika.



■ Vujadinović

tjelesnost, ali ne da bi bila ranjiva nego da bi se ostvarila čak i u prostoru“, ocijenio je on.

Ne postoje mali i veliki jezici

Govoreći o uticaju književnosti, u ovom slučaju makedonske, na afirmaciju jednog malog društva, on je kazao da se treba osloboditi kvalifikativa mali i veliki jezik.

„U književnosti kao i u sportu geografija i kvadratura, kao i kvantitet stanovništva ne znači puno. Nažalost, književnost sa Balkana uvijek se tumači u nekom kontekstu, a tekst je na drugom mjestu. Moramo da se izborimo da tekst bude najvažniji“, kazao je, navodeći islandskog pisca Siona, da ne postoje

mali i veliki jezici nego jezici kojima priča mali ili veliki broj ljudi.

„Taj stav mi je pomogao da se oslobodim kompleksa da je Balkan sinonim za uništenje, krv, sve loše. Moramo to razumjeti i nastupati kao književnost koja ima svoje individualne glasove. Imamo odlične autore u čitavom regionu“, smatra on.

Prevodilac dr Nenad Vujadinović je naglasio da je tokom prevođenja s autorom sve vrijeme imao stvaralački dijalog, kao i da poeziju Nikole Madžirova nije teško prevesti jer je briljantna.

„Nikola je potpuno utisnut u svoju poeziju. Kada čitate njegove pjesme, isto je kao kada pričate sa njim. On je hodajuća knjiga“, ocijenio je on. **Lj. V.**



Internacionalni sajam knjiga u Tirani

ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA – PODGORICA PREDSTAVIO BOGATU IZDAVAČKU PRODUKCIJU

Na 26. Internacionalnom sajmu knjiga u Tirani Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica predstavio je udžbenike za osnovnu školu i gimnaziju, kao i vanudžbeničku literaturu albanskih autora.

Zavodova biblioteka „Mostovi“ ove godine dopunjena je novim naslovom „Legenda o samoći“, autora **Ridvana Dibre**.

Pored domaćih izlagača na sajmu su se predstavili i drugi izdavači iz Crne Gore, Makedonije, Kosova, Grčke i Irana.

Sajam je organizovalo Društvo izdavača Albanije, pod pokroviteljstvom tamošnjeg Ministarstva prosvjete i kulture.

O. Đ.



ĐAČKA strana

Poziv čitaocima i saradnicima iz škola za kreiranje Đačke strane

U cilju afirmacije darovitih đaka,
nastavnika osnovnih i srednjih škola,
kao i stručnih saradnika,
a sa željom da širu javnost upoznajemo sa
njihovim stvaralaštvom,
otvorili smo Đačku stranu.
Očekujemo da nam šaljete svoje literarne i likovne radove,
a mi ćemo ih redovno objavljivati na portalu
kao i u štampanom broju koji izlazi četiri puta godišnje.
Vjerujemo da ćemo kreativnom saradnjom
zainteresovati, podsticati i ohrabrivati mnoge stvaraoce
da se predstavljaju na našoj stranici.

Kažu gdje ugledaš prvi zrak sunca, tu je nebo najljepše, zemlja najtoplija i tu je srce na mjestu, tu je tvoj dom! Moj dom se zove Podgorica, grad koji je izrastao kroz vjekove na ušću rijeke Ribnice u Moraču, u Zetsko-bjelopavličkoj ravnici.

Neka mjesta su upravo epicentar svih najljepših uspomena, a uspomene se grade tamo gdje je ljubav, porodica i gdje prvi put doživljavaš nove neistražene stvari, s kojima sazrijevaš i kupuješ zrelost života. Vrijeme je ključna stvar u svemu, jer svako vrijeme nosi svoje breme, ali je ipak mjesto gdje se sav taj proces dešava dragocjenije. Ono je kao kutija s ključem koja čuva u sebi sve što se desilo, sve što je kroz njega makar na sekundu proleluhalo. Čuva to ljubomorno kao da zemlja upija svačiji korak i ostavlja ga u sjenci uspomena. Tako moja Podgorica

čuva istoriju od zaborava, a budućnost polako, strpljivo ali uporno stvara.

Ja sam svoje prve korake načinila baš tu, u malenom gradu ispod Gorice. Mnogo toga sam posadila u skoro svakom kutku, negdje su ostale šale i druženja, negdje topli zagrljaji, prva prijateljstva, prvi padovi i najveće sreće, i sve one stepenice koje su me vodile do danas.

Zato ne znam koju ljepotu tražim u tebi. Po kom mirisu da te prepoznam, kojim bojama da te bojim? Ali sasvim sigurno znam s kakvim okvirima sam satkala svoja sjećanja, svoju prošlost, svoju ljubav prema tebi. Pitam se, ako ikada odem, ako ikada zakoračim u ono nepoznato, nosim li sve svoje sa sobom ili ću, pak, nešto ostaviti tebi... Kako to ide, grade moj?

Dunja Sošić

OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica

Treće mjesto na literarnom konkursu koji je raspisala NB „Radosav Ljumović“ povodom Dana oslobođenja Podgorice

22

Prosvjetni rad

DEC
2023
BROJ
66

MOJ TATA

U društvu mom hvale se redom:

„Moj tata je veliki slikar!“

„Moj tata je poznati pisac!“

„Moj tata je vješt ribolovac!“

Upitaše me: „A šta tvoj tata može?“

Spremih se i rekoh:

„Moj tata može zaustaviti tri vagona,

moj tata može dići dva slona,

moj tata daruje mi hiljade i hiljade poklona.

Moj tata može pobijediti čak i Napoleona,

a za predjelo može pojesti čitavog bizona.

Obišao je čitav svijet četiri puta,

on je moreplovac, sportista, sve u jedno,

al' srce mu je nježno i medeno.

Od svih je bolji, od svih je jači,

možda tebi ne, al' meni on mnogo znači.

On morem često plovi,

sve ribe iz mora on ulovi.

Veći je od žirafe za tri glave,

kad ga vide, čak i lavovi drhte.

U Južnoj Americi posjetio je Amazonsku

prašumu,

može ubiti jednom rukom pumu.

U Aziji posjetio je Kineski zid,

ne može mu ništa čak ni asteroid.

U Evropi stajao je pored Ajfelovog tornja,

a u Sjevernoj Americi vidio pravog

pravcatog Indijanca i njegovog konja.

Na Antarktiku je gradio iglu sa

pingvinom,

a u Tihom okeanu plivao sa delfinom.

Eto to sve može moj tata!

Stefan Tatar
OŠ „Njegoš“, Cetinje

TRAG

Na ovaj smo svijet došli
da ostavimo trag.

Da iza nas ostanu riječi –
bio je dobar, bio je drag.

Zato se raduj rijeci i moru,

životinje čuvaj i hrani,

divi se izlasku sunca u zoru,

prirodu od svoje ruke brani.

Zlikovcima se ne divi,

znaj da ti je svako brat,

časno i pošteno živi

i ne poželi nikad rat.

Um ne truj mislima ružnim,

Zakon života je da nikog

ne smiješ da ostaviš tužnim.

U sitnim radostima traži

ovozemaljske ljepote

i nikad ne skreći sa staze dobrote.

Zapamti: sve što ćeš drugome dati,

tebi će jednom da se vrati.

Na ovaj svijet došli smo

da ostavimo trag.

Nikolina Ičević

OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica

(pohvaljen rad među 396 pristiglih iz Republike Srbije,

Crne Gore i Republike Srpske

na tradicionalnoj književnoj manifestaciji

„Dani dečje poezije i proze“, Draginac 2023)

MOJA ŽELJA U PRVOM MINUTU NOVE GODINE

Pucketanje vatre u kaminu, svjetlucaća jelka, mama, tata, brat i sestra, sve su što mi je potrebno da mahnem prethodnoj i snažno poletim u zagrljaj novoj godini naših života.

Nekada su sitnice one niti koje vežu krupne stvari, čineći ih katkad i manje bitnim, jer su upravo te male stvari suština. U tom sudaru emocija, gdje se prepliću slatka sjećanja, stara godina samo čeka još koji minut da postane lijepa uspomena odložena negdje u fioci, u starom albumu ovjekovječena fotografijama. A zahvalnost svih nas osjeća se duboko u vazduhu i upravo nas ona tjera da ne poželimo ništa više, sem da ta nestvarna toplina porodičnog doma vječno traje i bukti u našim srcima, baš kao i oni magični zvuci iz kamina.

Eh, te žari plamena što miluju jedna drugu, upravo kao i mi zajedno jedni s drugima, ovu noć čine toplom i radosnom! Iskricice koje pucketaju liče na želje koje svake godine u isto vrijeme stvaraju magiju novogodišnje noći. A jedna želja čeka na mene da je izvučem iz svog srca i pustim u etar vremena,

nadajući se da će mi negdje u zenitu Nove godine zasijati kao najsjajnija zvijezda.

I baš tada, u najljepšim trenucima, kad posljednji otkucaji kazaljke odbrojavaju ponoć, hvatam sliku zajedničkog zagrljaja i ta želja što poput iskre treba da zablista, zaigra mi toplo oko srca i postane duboka misao, ispunivši me slatkim nadom i iščekivanjem...

I dok nju, „posebnu“, upakovah s najljepšom crvenom mašnom posutom svjetlucavim prahom, ipak odlučih da je sačuvam samo za sebe. Možda sebično, ali o željama treba ćutati dok se ne ostvare. Zar ne?

Vjerovaću da završetak godine nije ni početak ni kraj, već nastavak staze kojom koračamo s većom mudrošću, bogatiji za nova iskustva. Tako i ja započinjem novu godinu željom, jer je upravo ona ta puzla koja upotpunjuje sliku našeg života i sve vrijeme grije i obasjava našu dušu.

Dunja Sošić

OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica

(2. mjesto na tradicionalnom međunarodnom literarnom konkursu, Dječji savez grada Vranja)

SVIJETE, OBRAĆA TI SE JEDNO DIJETE

Učinite da ne bude rata,
da ne nestane još jedan tata,
da ne bude posljednji zagrljaj
i dječjeg oka ugašen sjaj.

Nemojte da opet nečija mama
pali svijeće i tuguje sama,
neutješno plače i moli
da joj se vrati onaj koga najviše voli.

Daj, svijete, da svi budu srećni i zdravi,
da rata nema i niko ne krvari!
Daj, svijete, shvati jedno dijete:
Želim samo mir širom planete!

Srna Jovetić

OŠ „Njegoš“, Cetinje

LIJEPA RIJEČ

Lijepa riječ je kao melem, oporavlja i liječi.

Budi toplinu u srcu, blag ili širok osmijeh i osjećaj voljenosti. Ona mami zagrljaje i želju za njima.

„Lijepa riječ i gvozdena vrata otvara.“ Ključ je od srca i mjesta u njemu. Kada se često čuje, zna gubiti na vrijednosti, ali ipak ostaje onaj mali dio čari u njoj.

Prije nekoliko dana bila sam loše raspoložena, nezadovoljna ocjenama u školi. Kako bih sredila misli, odlučila sam da napravim salatu. Mlađi brat me je u ćošku posmatrao i prepoznao moje neraspoloženje. Prišao mi je i tiho me pitao: „Mogu li da probam?“ Klimnula sam glavom. Nasmiješio se. „Ti si najbolja kuvarica! Ocjena je deset!“ – rekao je. Izmamio mi je osmijeh na lice i uslijedio je zagrljaj.

Sa svojih pet godina prepoznao je da mi je potrebna lijepa riječ, a na svoj dječiji i nevin način mi je darovao.

Andrea Stanković

OŠ „Radojica Perović“, Podgorica

SLOBODA JE MOJE SVJETLO

Popraćen sitnim kapima proljećne kiše moj pogled klizi sa Orlovog krša na prelijepo Cetinje. Pitam se samo koliko je krvi proliveno u prošlosti da bi se sačuvale sve ove znamenitosti koje danas imamo. U mračnom tunelu rata sloboda je bila jedino svjetlo kojem se težilo. Crnogorci, hrabri i odvažni ljudi, branili su tu malu grudicu zemlje koju su imali. Ljubav i velika želja uzele su se ruku podruku da bi upalile to svjetlo koje danas nama sija. Malobrojna crnogorska vojska nije štedjela svoj život za slobodu zemlje. Ideja i hrabrosti nije nedostajalo u odbrani protiv neprijatelja. Partizani, glavna antifašistička snaga u Drugom svjetskom ratu, hrabro su se borili protiv okupatora. Oni su imali važnu ulogu u čuvanju slobode našeg naroda. A kako se brani sloboda? Srcem, jako, odvažno! Rizikovali su život za rodnu grudicu, istrajno boreći se za svijetlu slobodu koju danas mi imamo. Hrabri pojedinci stavili su svoj život na kocku. Mladi Gojko Kruška samo je jedan od onih koji su herojski položili život za svoju zemlju. Poznatu pjesmu „Crna Gora u boj kreće“... ovaj mladi, hrabri čovjek pjevao je vozeći se cetinjskim ulicama pred svoje pogubljenje. Pjesmom je prkosio okupatoru, pjesmom je pošao u smrt.

Kiša polako pada na puste cetinjske ulice. Tiho je, gotovo da

osjećam neki svečani ton, kao da moje Cetinje upravo mi osluškuje misli. U daljini vidim kamenu Biljardu koja nijemo svjedoči o hrabrim Crnogorcima koji su koristili svaki način da odbrane zemlju. Makarijeva slova su bila ubojita municija koja im je mnogo pomogla. Slovima su branili i odbranili svoju domovinu i time postali jedinstven primjer jednog malog naroda na Balkanu.

Sloboda nam je važna, ona nam omogućava da izražavamo svoje mišljenje, da slijedimo svoje snove i ciljeve, svoja osjećanja. Ona je ključ kojim otključavamo sva vrata života. Bez nje nema svjetla i puta za ostvarenje naših snova. Jednom sam negdje pročitala da je i *leptir rekao* da nije dovoljno samo živjeti, već je potrebno i malo slobode.

Važno je da cijenimo nasljeđe onih koji su se borili za našu slobodu i štitimo te vrijednosti danas. Potrudimo se znanjem i obrazovanjem da sačuvamo to bogatstvo koje nam je dato. Ljubomorno ćemo čuvati taj komad slobodne zemlje koji nam ostaviše naši preci.

Iva Lipovina

OŠ „Njegoš“, Cetinje

URUČENE NAGRADE NAJBOLJIM TAKMIČARIMA

■ Prvo mjesto u kategoriji od prvog do petog razreda pripalo Leni Petrić. U konkurenciji starijih osnovaca (VI–IX razreda) pobijedila Lana Spalević, a u kategoriji srednjoškolaca Asija Ećo



■ Lana Spalević i Filip Pavličević sa mentorom Maksimom Draškovićem



■ Luka Škopelja



■ Merjem Hadžić sa profesoricom Dženisom Mujević

24

Prosvjetni rad

DEC

2023

BROJ

66

Sedmi festival mladih recitatora Crne Gore održan je u organizaciji izdavačke kuće „Obodsko slovo“ i Javne ustanove „Zahumlje“ u Podgorici i u Nikšiću.

U kategoriji od prvog do petog razreda prvo mjesto osvojila je **Lena Petrić**, OŠ „Risto Ratković“ iz Bijelog Polja. Drugo dijele **Andrijana Vuletić**, OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ iz Budve, i **Luka Škopelja**, OŠ „Kekec“ iz Sutomora, dok je treće mjesto pripalo **Zari Rašketić**, OŠ „Mrkojević“ iz Pečurica, i **Filipu Pavličeviću**, OŠ „Savo Pejanović“ iz Podgorice.

Specijalne nagrade za autorsku pjesmu dobili su **Nejla Ličina**, OŠ „25. maj“ iz Rožaja, i **Ljubomir Popović**, OŠ „Milan Vukotić iz Zete“, a za kazivanje poezije **Omar Zejlenagić**, OŠ „Sutjeska“ iz Podgorice, **Vasilisa Mijušković**, OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića, **Jana Lakonić**, OŠ „Orjenski bataljon“ iz Bijele, **Zejnja Gjokaj**, OŠ „Mahmut Lekić“ iz Tuzi, i **Andrija Jovičević**, OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice.

Lana Spalević, OŠ „Savo Pejanović“, prva je u kategoriji starijih osnovaca (od VI do IX razreda). Drugo

mjesto dijele **Miloš Bogdanović**, OŠ „Ilija Kišić“ iz Zenlenike, i **Balša Dapčević**, OŠ „Njegoš“ sa Cetinja, dok su treće podijelili **Nikola Martinić**, OŠ „Meksiko“ iz Bara, i **Hana Kurtagić**, OŠ „Sutjeska“ iz Podgorice.

Specijalne nagrade za kazivanje poezije pripale su **Andreji Kovačević**, OŠ „9. maj“ iz Bijelog Polja, Špresi **Šaba**, OŠ „Mahmut Lekić“, **Varji Vasiljević**, OŠ „Olga Golović“ iz Nikšića, **Hani Kurtović**, OŠ „Mirko Srzentić“ iz Petrovca, i **Milici Kankaraš**, OŠ „Braća Labudović“ iz Nikšića.

U kategoriji srednjoškolaca prvo mjesto osvojila je **Asija Ećo**, Gimnazija „Slobodan Škerović“ iz Podgorice. Drugo dijele **Merjem Hadžić**, Medresa „Mehmed Fatih“ iz Rožaja, i **Milica Grujičić**, Gimnazija „Sveti Sava“ iz Podgorice. Trećenagrađeni su **Manja Perić**, Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“ iz Podgorice, i **Dušan Bulatović**, Gimnazija „Stojan Cerović“ iz Nikšića.

Specijalnu nagradu za autorsku pjesmu dobila je **Staša Obradović**, Gimnazija „Miloje Dobrašinović“ iz Bijelog Polja, dok su specijalne



■ Lena Petrić sa mentorkom Elzom Numanović



■ Balša Dapčević sa nastavnikom Jovanom Kaluderovićem

nagrade za sugestivno kazivanje poezije pripale **Aleksandru Šćepanoviću**, Likovna škola „Petar Lubarda“ sa Cetinja, i **Irini Bulajić**, Gimnazija Kotor.

Specijalno priznanje uručeno je i **Miljani Vlahović**, jedinoj studentkinji koja se takmičila.

Nagrade najboljima uručili su predsjednik opštine Nikšić **Marko Kovačević** i

direktor JU „Zahumlje“ **Miodrag Čizmović**.

Prvi festivalski dan održan je u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici, a drugi u sali JU „Zahumlje“ u Nikšiću.

Pokrovitelji takmičenja bili su Glavni grad Podgorica, Opština Nikšić, Ministarstvo kulture i medija i Ministarstvo ekonomskog razvoja.

Lj. V.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA – PODGORICA

UREĐUJE REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: Ljiljana Vukoslavović, Olga Đuričković i Nikola Nikolić

Veb-sajt: www.zuns.me/prosvjetnirad • <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO: Ulica Balšića br. 4

Telefon: 020/231-254

E-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju